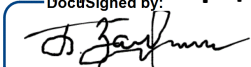

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА
**Бухгалтерський облік основних засобів та контроль
ефективності їх використання на підприємстві**

Допущено до захисту перед ЕК
рішенням кафедри обліку та
аудиту, протокол №8
від «13» травня 2022р.

Завідувач кафедри

DocuSigned by:

D77089DB2B184B9...

д.е.н., доц. Богдан ЗАСАДНИЙ

Студентки 2 курсу
спеціальності 071 «Облік і
оподаткування»,
освітньої програми «Облік,
оподаткування та контроль»
денної форми навчання
Зарбієвої Сабіни Гафілівни

(підпис)

Засвідчую, що в цій випускній
кваліфікаційній роботі немає
запозичень із праць інших
авторів без відповідних посилань

(підпис)

Науковий керівник:
доктор економічних наук, доцент
Засадний Богдан Андрійович

Київ – 2022 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	2
РОЗДІЛ 1. ОСНОВНІ ЗАСОБИ ЯК ОБ’ЄКТ ОБЛІКУ, КОНТРОЛЮ ТА АНАЛІЗУ	6
1.1. Економічна сутність основних засобів підприємства	6
1.2. Класифікація основних засобів у системі бухгалтерського обліку і звітності підприємства.....	12
1.3. Законодавчо-нормативне регулювання бухгалтерського обліку і звітності основних засобів підприємства	21
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА	24
2.1. Методичні аспекти бухгалтерського обліку основних засобів підприємства.....	24
2.2. Організація бухгалтерського обліку основних засобів підприємства та розкриття інформації про них у фінансовій звітності.....	28
2.3. Особливості бухгалтерського обліку і звітності основних засобів підприємства в умовах застосування МСФЗ.....	3828
РОЗДІЛ 3 ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ТА КОНТРОЛЬ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА	42
3.1. Методика ефективності використання основних засобів підприємства..	42
3.2. Ефективність організації контролю основних засобів підприємства.....	55
3.3. Взаємозв’язок системи внутрішнього контролю та зовнішнього аудиту у контексті визначення достовірності інформації про основні засоби у фінансовій звітності	62
ВИСНОВКИ.....	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	71
ДОДАТКИ.....	79

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В умовах стабілізації ринкових відносин основним чинником ефективної виробничої діяльності підприємств є беззаперечно основні засоби (далі ОЗ) виробництва, оптимізація потреб та вибір найбільш раціональних форм використання яких насамперед у великому масштабі не залежить від активного впливу управління. В умовах обмеженості виробничих ресурсів, ефективність управління ОЗ й особливо активною їхньою частиною - машинами та обладнанням означає отримання (на тому ж обладнанні та виробничих площах) більшої кількості продукції і збільшення насамперед тієї частини доходу, яка залишається для потреб споживання. У зв'язку з цим дослідження проблем ефективності використання ОЗ є надважливо актуальним.

Підвищення ефективності використання ОЗ сприяє зростанню обсягу виробництва насамперед без додаткових капітальних вкладень і є безумовно одним з інтенсивних факторів розвитку економіки. Управління ОЗ висуває ряд проблем, одна з яких пов'язана з удосконаленням обліку та аналізу ОЗ.

Водночас стан автоматизації робіт з обліку та аналізу ОЗ на підприємствах не повною мірою відповідає завданням нинішнього етапу розвитку економіки. Для більшості систем обробки інформації з обліку та аналізу ОЗ характерна орієнтація на традиційні методи, недостатнє використання математичного апарату, слабкий зв'язок з прийняттям обґрунтованих рішень з управління основними ресурсами. Потребують опрацювання питання інформаційного, математичного та технологічного забезпечення системи обліку та аналізу ОЗ.

Для прийняття обґрунтованого управлінського рішення, пов'язаного з ефективністю використання ОЗ на підприємстві, необхідно сформулювати економіко-математичну модель оцінки економічної ефективності під час реалізації можливих способів їх відновлення. Більше того, доцільно розробити методичний підхід, що дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення, пов'язані з вибором способу та встановленням строку оновлення ОЗ у рамках перспективного

функціонування прогностно-діагностичної системи управління процесом їх поновлення на підприємстві.

Рівень розробки. Питання автоматизації управління ОЗ вимагають пошуку їх вирішення як у теоретичному, так і практичному аспектах. В економічній літературі основна увага концентрується на використанні інформаційних технологій при вирішенні окремих облікових та аналітичних завдань, а не на автоматизації всього процесу прийняття управлінських рішень у цій галузі.

Питанням методики ефективності використання ОЗ підприємствами присвячені теоретичні дослідження, викладені у працях вітчизняних учених: М.Т. Білухи, Ф.Ф. Бутинця, Н.О. Гури, І.А. Деруна, Н.І. Дорош, А.К. Гоголева, В.І. Головка, Н.А. Гурої, Б.А. Засадного, М.В. Кужельного, О.А. Кузнецова, Т.Г. Мельник, О.Л. Михальської, В.Д. Надворського, В.Ф. Палія, Я.В. Соколова, Н.М. Цветкової, А.Н. Хоріна, В.М. Шарманської, В.Г. Швеця, М.М. Шигун, Є.А. Фещенко. Разом з тим, багатоваріантність і нерозробленість цілого комплексу питань, пов'язаних з дослідженням окремих науково-теоретичних та практичних проблем організаційної системи використання ОЗ на підприємствах і у взаємозв'язку з найважливішими законами ринку, наявність методологічних проблем в організації та проведенні обліково-аналітичних робіт в умовах його автоматизації, зумовили вибір теми магістерської роботи та визначають її актуальність.

Мета та завдання. Метою магістерської роботи є дослідження теоретичних і методичних положень обліку, аналізу та контролю ОЗ, а також надання практичних рекомендацій з автоматизації обліково-аналітичного процесу на основі сучасних інформаційних технологій та методів моделювання цієї предметної області.

Відповідно до поставленої мети виділено такі **завдання**:

- удосконалити трактування економічної сутності ОЗ;
- проаналізувати класифікацію ОЗ у системі бухгалтерського обліку і звітності підприємства;

- розглянути законодавчо-нормативне регулювання бухгалтерського обліку і звітності ОЗ підприємства;
- здійснити критичну оцінку стану методичних аспектів бухгалтерського обліку ОЗ підприємства;
- охарактеризувати особливості організації бухгалтерського обліку ОЗ підприємства та розкриття інформації про них у фінансовій звітності;
- проаналізувати особливості організації бухгалтерського обліку і звітності ОЗ підприємства в умовах застосування МСФЗ;
- розглянути методику ефективності використання ОЗ підприємства;
- визначити ефективність організації контролю ОЗ підприємства;
- охарактеризувати взаємозв'язок системи внутрішнього контролю та зовнішнього аудиту у контексті визначення достовірності інформації про ОЗ у фінансовій звітності.

Об'єкт дослідження – основні засоби підприємства та процеси, по'язані з їх надходженням, використанням та вибуття в рамках діяльності підприємства.

Предмет дослідження – організаційні та методичні аспекти обліку, аналізу та контроль основних засобів підприємства.

Методи дослідження. Для проведення магістерського дослідження використовувалися загальнонаукові методи, зокрема: метод аналізу, синтезу, систематизації, узагальнення, класифікації, метод індукції та метод дедукції, а також метод математичного аналізу складних, динамічних, стохастичних систем.

Інформаційна база дослідження. В роботі були досліджені процеси відтворення основних засобів, нормативно-методичні та інструктивні матеріали з положень обліку, аналізу та контролю ОЗ, а також процеси практичних рекомендацій з автоматизації обліково-аналітичного процесу на основі сучасних інформаційних технологій та методів моделювання цієї предметної області та аналізу ОЗ, Використані розробки вітчизняних та зарубіжних авторів у галузі автоматизованої обробки економічної інформації, статистичні дані та звітність суб'єктів господарювання.

Практична цінність магістерського дослідження полягає у розробці пропозицій, спрямованих на комплексну реалізацію задач автоматизації обробки даних з обліку та аналізу ОЗ і базується на використанні методів моделювання. Практичну цінність мають: комплекс завдань обліку, контролю та аналізу ОЗ та методика вибору пріоритетних завдань автоматизації для підприємств у нових умовах господарювання; постановка та формулювання; задач оновлення ОЗ; пропозиції по вибору та практичного застосування методів розрахунку амортизації та програмної підтримки інформаційної бази комплексу задач обліку та аналізу ОЗ; рекомендації щодо реалізації методів імітаційного моделювання обліку та аналізу ОЗ з використанням табличних процесорів; пропозиції щодо організації проектування та експлуатації задач моделювання ОЗ.

Структура магістерської роботи визначена метою та завданнями дослідження. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний текст роботи займає 70 аркушів, містить 19 таблиць, 2 рисунки і 8 додатків. Список використаних джерел налічує 90 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ОСНОВНІ ЗАСОБИ ЯК ОБ'ЄКТ ОБЛІКУ, КОНТРОЛЮ ТА АНАЛІЗУ

1.1. Економічна сутність основних засобів підприємства

ОЗ є важливою і невід'ємною частиною господарської діяльності (далі ГД) будь-якого підприємства. Глумачення сутності розуміння «основні засоби» має важливе роль для відображення інформації про них в обліку та звітності для цілей контролю та аналізу.

Економісти-класики у своїх розглядали лише категорію «капітал», яка включала ОЗ як одну зі складових.

У своїх працях «Дослідження про природу та причини багатства народів» (1776) А. Сміт першим дослідив природу капіталу, його нагромадження та використання, виділяючи основний та оборотний капітал. А. Сміт включав машини та різноманітні знаряддя праці, промислові та господарські будівлі, споруди на фермах, склади, «оздоровлення землі» (розчищення, осушення, внесення добрив) та інші предмети, які, залишаючись у незмінному природно-речовому вигляді, приносили дохід. Крім того, він зазначив, що основний капітал не перебуває в обігу, оскільки він постійно знаходиться у власності однієї особи, а прибуток приносить лише за рахунок оборотних коштів [78].

Д. Рікардо вважав, що поділ капіталу на основний капітал і оборотний капітал заснований на терміні корисного використання цих частин капіталу, зазначаючи, що один і той же вид капіталу може виступати як основний, так і оборотний, залежно від галузі, де він задіяний [75].

Міль відзначав багаторазовий уділ основного капіталу у виробництві продукції: значний компонент капіталу, втілена в знаряддях виробництва, які відрізняються якоюсь мірою тривалим існуванням, залучена у виробництво, не виключається з нього, а залишається в ньому, і функція цієї частини капіталу виконується. не вичерпано одноразове споживання. Цей клас капіталу включає будинки, машини та всі або більшість речей, які називаються приладами чи

інструментами. Довговічність деяких з них надзвичайно значна, а їхнє буття подібно до засобу виробництва подовжується багаторазовим повторенням виробничих операцій. Капітал, який саме існує в будь-якій із цих довготривалих форм і з якого отримують прибуток продовж тривалого періоду, називається основним капіталом» [55]. Таким чином, Дж. Міль виділив такі критерії визнання основного капіталу, яким чином довгострокове існування, багаторазова участь у виробництві, а також отримання доходу від застосування основного капіталу продовж тривалого періоду часу.

Таким чином, основна невідповідність серед основним і оборотним капіталом полягає в тому, як передається цінність на новостворений продукт.

У сучасних наукових дослідженнях вітчизняних та зарубіжних вчених існує багато точок зору щодо тлумачення поняття «основні засоби», найбільш типові з яких наведено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Трактування сутності поняття «основні засоби» в економічній літературі

Автор	Визначення
Й.С. Завадський [35]	ОЗ – це засоби праці, що беруть участь у процесі виробництва продовж багатьох циклів, зберігаючи свою природну форму, і потроху у міру зношування, переносять свою цінність на вироблену продукцію.
С.М. Гречко [27]	ОЗ – необоротний актив, який саме утримується для господарської діяльності, себто планується застосовувати в господарській діяльності
Н.А. Литнєва, Л.І. Малявкіна, Т.В. Федорова [51]	ОЗ – це частина майна, яка виступає знаряддям праці з виробництва продукції, виконанні робіт чи наданні послуг тобто для управління організацією на період понад 12 місяців або звичайного операційного циклу, коли він перевищує 12 місяців
Л.К. Сук, П.Л. Сук [80]	ОЗ підприємства, установи - це сукупність матеріальних і нематеріальних цінностей, які затяжний час діють в натуральному вигляді наче у сфері матеріального виробництва, так і у невиробничій сфері.
Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїна, В.І. Кисла [17]	ОЗ – це засоби праці, які використовуються (експлуатуються) продовж тривалого часу, зберігаючи первісний фізичний вигляд, і переносять свою цінність на виготовлений продукт частинами, продовж кількох виробничих циклів внаслідок фізичного та морального зносу.
А.М. Коваленко [46]	ОС – це матеріальні активи з очікуваним строком корисного застосування більш чим один рік (або продовж операційного циклу, якщо він більш чим один рік), які підприємство утримує для таких цілей: застосування у виробництві чи доставка товарів, надання обслуговування лізинг іншим особам; виконання адміністративних та соціальних функцій

Продовження табл. 1.1

О.Г. Агрес [1]	ОЗ – це засоби праці у вигляді матеріальних цінностей, які підприємство утримує з метою застосування їх у виробничому процесі чи для виконання адміністративних або соціально-культурних функцій, бажаний період корисного користування яких становить більш чим один рік, без зміни їх форми, та розмірів, ціна яких не менша від законодавчо встановленої суми та поступово переноситься у міру фізичного зносу та (або) морального зносу націну готової продукції через амортизаційні відрахування.
Ю.В. Неміш [62]	ОЗ - це ресурси у вартісному вираженні, які утримуються суб'єктом господарювання з метою користування у процесі виробництва, доставка товарів і послуг, здачі в оренду іншим особам або для виконання соціально-культурних функцій, бажаний період експлуатації яких становить не менше одного року, або визначається межами операційного циклу продовж одного року, величина якого зменшується з використанням
Н.Д. Бабяк [3]	ОЗ – це активи зі строком корисного застосування більш чим один рік, які використовуються підприємствами продовж кількох операційних циклів з метою отримання економічних вигод без витрат матеріальної форми та перенесення їх вартості на новостворену продукцію частинами у вигляді нарахованої амортизації.

Джерело: узагальнено автором

Обмірковування наведених визначень формулювання ОЗ дозволяє припустити, що більшість авторів в розкритті сутності цієї категорії акцентують увагу на таких ключових критеріях визнання основних засобів, коли:

- матеріальність (наявність матеріально-речової форми);
- цільовий суб'єкт (міститься з метою їх застосування у процесі виробництва, доставки товарів, давання послуг, здачі в лізинг іншим особам або для здійснення адміністративних чи соціально-культурних функцій);
- термін корисного застосування (більше року або операційний цикл, коли він більш ніж рік).

С. Гречко та Н. Бабяк звертають увагу на ознаки визнання об'єкта основних засобів активом, інакше кажучи тоді як існує ймовірність отримання підприємством економічних вигод у майбутньому, пов'язаних із використанням цього об'єкта в господарській діяльності [3, 27].

Іншим важливим критерієм у визначенні поняття ОЗ І. Завадський [35], Н. Верхоглядова, В. Шило, С. Ільїна, В. Кисла [17], Н. Бабяк [3] розглядають амортизацію, себто «поступовий, у міру зносу, перенесення вартості основного

засобу на продукцію, яку виготовляє підприємство». На їхню думку, основні прийоми є засобами праці (матеріальними активами), які довготривалий час (більше 365 днів або протягом кількох операційних циклів) беруть участь у виробничому процесі/господарській діяльності, зберігають свою природно-речову форму та певною мірою передають свою цінність виробленої продукції (за розрахунок амортизації). Підтримуючи позицію цих авторів, слід зазначити, що амортизація є одним із суттєвих критеріїв ідентифікації об'єкта ОЗ.

Слід зазначити, що деякі автори, визначаючи суть ОЗ, звужують сферу їх використання. Для прикладу І. Завадський [35], О. Коваленко, І. Громова [46] вважають, що сферою застосування ОЗ є тільки «виробничі процеси». Однак ОЗ використовуються як у виробничому процесі, так і при постачанні товарів, наданні послуг, здачі в оренду іншим особам, реалізації адміністративних чи соціально-культурних функцій. Отже, ми вважаємо, що це визначення ОЗ є значно вузьким, оскільки не враховує другі сфери їх використання.

Н. Літнева, Л. Малявкіна, Т. Федоров [51], Л. Сук, П. Сук [80], О. Коваленко [46], Є. Агрес [1], Ю. Неміш [62], наголошують на необхідності конкретизації сфери застосування ОЗ - у виробничій чи невиробничій діяльності підприємства (при виконанні адміністративно-суспільних функцій). У той же час ці автори (крім А. Агреса, Ю. Неміша) розуміння ОЗ не пов'язують з амортизацією. Його доказом такого пояснення розуміння ОЗ – це насамперед діючі нормативно-правові акти України.

Можна зазначити, що більшість науковців в розкритті змісту формулювання ОЗ обов'язковим критерієм вважають період їх корисного використання, котрий може складати більш ніж один рік або операційне коло коли йому більш ніж один рік. Для визнання об'єкта основних засобів. Ми погоджуємося з такою позицією, з тим що підприємство набуває основні механізми з метою його довгострокової експлуатації під час господарської діяльності.

При цьому ні один з авторів у критеріях визнання об'єкта основним засобом не включає цінність такого об'єкта, що цілком доречно з огляду на високий рівень інфляції.

Відповідним чином до П(С)БО 7 [64] та Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів №561 [74], «основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою застосування їх у процесі виробництва чи то доставка товарів і послуг, давання в оренду іншим особам чи то для здійснення адміністративних функцій, очікуваний строк корисного користування (експлуатації) яких становить більш ніж один рік (або операційного циклу, коли він довший за рік)».

ОЗ підприємства повинні забезпечувати належні матеріальні умови для здійснення господарської діяльності підприємства, зберігання необхідного обсягу виробничих запасів, здійснення транспортних, вантажно-розвантажувальних, пакувальних та інших підготовчих операцій, пов'язаних з отриманням і реалізацією продукції, надання послуг, праці та відпочинку працівникам підприємства, підвищення продуктивності їх праці та ефективності керування всім підприємством. Вирішенню цих проблем сприяє цілеспрямована праця з формування обсягу та складу ОЗ, створення режиму та умов їх експлуатації, підтримання в робочому стані та вибірка амортизаційної політики.

У Міжнародному стандарті бухгалтерського обліку (IAS) 16 [57] дається таке формулювання «основні засоби - це матеріальні об'єкти, які утримуються для використання у виробництві або постачанні товарів чи то послуг, для здачі в лізинг іншим особам чи то для адміністративних цілей; буде застосовуватися як і очікувалося, продовж більше аніж одного звітного періоду».

ОЗ можуть бути: земля, конструкції та будівлі, машини та устаткування кораблі, літаки, транспортні засоби, меблі та аксесуари, оргтехніка. У визначенні виявляються такі ознаки основних засобів: наявність матеріальної форми; цільова натура застосування в процесі нормальної господарської діяльності підприємства; довготривалий термін використання.

Сфера застосування МСБО 16 належно користуватися в обліку основних засобів, за винятком випадків, тоді як інший Стандарт вимагає чи то дозволяє застосування іншого облікового підходу.

У пп. 138 ст. 14 Податкового кодексу України наводиться таке

формулювання основних засобів - матеріальні цінності, у тому числі запаси корисних копалин, ділянки надр, надані в застосування (крім вартості землі, незавершених капітальних вкладень, бібліотечних та архівних фондів, матеріальних цінностей, автомобільних доріг загального користування, цінність яких не перевищує 6000 грн. , невиробничих фіксованих активи та нематеріальні активи), призначені платником податку для використання в господарській діяльності платника податку, ціна яких перевищує 6000 грн і потроху зменшується внаслідок фізичного чи морального зносу та очікуваного терміну корисного користування (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, коли він довший за рік) [67]. У свою чергу у Податковому кодексі України здійснено поділ об'єктів основних засобів на 16 груп.

Таким чином, формулювання поняття «основні засоби» у нормативно-правових актах України, що регулюють їх бухгалтерський облік, нема однозначності відносно розуміння їх сутності, через те що при встановленні критеріїв віднесення об'єкту до основних засобів перевага надається їх призначенню. Норми податкового законодавства акцентують увагу на особливостях визнання об'єкту основних засобів активом, інакше кажучи лишень у тому випадку, якщо його застосовування відбувається лише «для користування у господарській діяльності платника податку».

Адаптація національних стандартів бухгалтерського обліку до міжнародних визначає, що поняття основних засобів, наведені в національних та міжнародних стандартах, збігаються за всіма ключовими критеріями їх визнання. Ця тотожність існує лише в площині обліку основних засобів. Проте при ідентифікації об'єкта основних засобів податкові органи дотримуються норм Податкового кодексу України.

Основні засоби підприємства відіграють важливу роль у фінансово-господарській діяльності, забезпечуючи ефективність і безперервність діяльності будь-якого підприємства. Залучення основних засобів потребує значних фінансових вкладень, тобто періодичність їх оновлення залежить від фінансових можливостей та ефективної роботи підприємства за попередній період, у свою

чергу, висока вартість основних засобів перешкоджає зростанню рентабельності власних коштів.

Враховуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що для ефективного використання основних засобів, для досягнення головної мети будь-якого підприємства, необхідно більш зважено підходити до процесу управління раціональністю та повнотою їх використання у фінансовій сфері та господарської діяльності.

1.2. Класифікація основних засобів у системі бухгалтерського обліку і звітності підприємства

Класифікація різноманітних об'єктів є неймовірно важливою складовою у відображенні інформації в обліку та звітності, тому що від її правильності залежить ефективність затвердження управлінських рішень. Основна класифікація основних засобів визначена в законодавчих і нормативних актах, зокрема в ст. П(С)БО 7 «Основні засоби» та Податковому кодексі України.

У П(С)БО 7 для цілей бухгалтерського обліку законодавчо виділяють такі групи основних засобів, ідентичні за призначенням і технічними характеристиками [64]:

- 1) земельні ділянки;
- 2) капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язанні з будівництвом;
- 3) будівлі, конструкції та передавальні пристрої;
- 4) машини та устаткування
- 5) транспортні засоби;
- 6) інструменти, прилади, інвентар (меблі);
- 7) багаторічні насадження;
- 8) інші основні засоби.

Податковим кодексом України наведена класифікація основних засобів з урахуванням мінімально допустимих строків їх амортизації.

Таблиця 1.2.

Мінімально допустимі строки амортизації основних засобів та інших
необоротних активів

Групи	Мінімально допустимі строки корисного використання, років
група 1 – земельні ділянки	-
група 2 – капітальні витрати на вдосконалення земель, не пов'язані з будівництвом	15
група 3 – будівлі	20
Споруди	15
передавальні пристрої	10
група 4 – машини та обладнання	5
з них:	
електронно-обчислювальні машини, інші машини для автомат обробка інформації, пов'язані засоби читання або друкарська інформація, пов'язані комп'ютерні програми (крім програми, витрати на придбання яких визнаються як роялті, та/або програми, визнані нематеріальним активом), інші інформаційні системи, комутатори, маршрутизатори, модулі, модеми, джерела безперебійного живлення та засоби їх підключення до телекомунікаційних мереж, телефонів (у тому числі стільникових), мікрофони та рації, ціна яких перевищує 6000 грн.	2
група 5 – транспортні засоби	5
група 6 – інструменти, прилади, інвентар (меблі)	4
група 7 – тварини	6
група 8 – багаторічні насадження	10
група 9 – інші основні засоби	12
група 10 – бібліотечні фонди	-
група 11 – малоцінні необоротні матеріальні активи	-
група 12 – тимчасові (нетитульні) споруди	5
група 13 – природні ресурси	-
група 14 – інвентарна тара	6
група 15 – предмети прокату	5
група 16 – довгострокові біологічні активи	7

Джерело: [64]

Об'єкти основних засобів, що використовуються в господарській діяльності підприємства, поділяються на певні групи з огляду на те яку роль вони відіграють у виробничому процесі. Один із способів групування основних засобів показаний на рис. 1.1.

Рис. 1.1. Класифікація об'єктів ОЗ

Джерело: [33]

Частка основних фондів використовується для безпосереднього впливу людини на виробничий процес, себто вони є засобами праці, які впливають на оборотні фінанси перетворюючи їх у виконаний продукт. Такі об'єкти є активною частиною основних засобів, до яких належать устаткування, машини й устаткування, інші пристрої, що безпосередньо беруть участь у виробничому процесі.

Існують у свою чергу і інакші види основних засобів, які, принаймні і не використовуються активно у виробництві, є необхідною умовою його реалізації. До них належать конструкції будівлі, транспортні засоби, устаткування що використовуються в процесі керування основною діяльністю. Інакше кажучи їх відсутність унеможлиблює здійснення виробничого процесу. Саме ці активи становлять так звану пасивну частину основних засобів.

За функціональним призначенням розрізняють виробничі та невиробничі основні фонди. Виробництво - це основні фонди, які беруть безпосередню участь у

процесі виробництва певної продукції, виконанні робіт і наданні послуг. Вони не раз беруть співучасть у виробничих циклах і, не змінюючи свого природного вигляду і частинами, переносять свою цінність на вироблені товари. До них належать машини та обладнання, будинки та транспортні засоби тощо. Невиробничі основні фонди, у свою чергу, не беруть безпосередньої участі у виробничому процесі, а є необхідною умовою суспільного відтворення. Їхня сутність — насолода соціальних потреб працівників (споруди житлово-комунального призначення, їдальні, транспортні засоби та інші).

За використанням основні засоби поділяються на діючі та недіючі. Діючі - це основні засоби, які знаходяться в експлуатації, тобто вони в даний момент беруть участь в роботі підприємства. До них належать тимчасово невикористані основні засоби та кошти, надані в оренду на договірній основі. Неактивними є основні активи, які не використовуються в господарській діяльності підприємства на даний період (вони знаходяться на консервації).

За характером власності основні засоби поділяються на власні та орендовані. Власні основні засоби перебувають у власності підприємства на правах власності чи володіння. Вони відображаються в балансі та формуються за рахунок певного джерела (як внесок до статутного капіталу, фінансування з відповідних джерел, доходи тощо).

За видами діяльності виділяють основні фонди, задіяні в операційній, грошово-кредитній та інвестиційній діяльності. Основні засоби, які використовуються в операційній, тобто поточній діяльності, є основними виробничими фондами. Сюди входять машини та обладнання, комп'ютери, лабораторне обладнання, вимірювальні прилади, транспортні засоби, меліоративні та інші операційні системи. Основні засоби, задіяні у фінансовій діяльності, є довгостроковими фінансовими інвестиціями. До основних засобів, залучених до інвестиційної діяльності, належать активи, що обслуговують інвестиційну діяльність реального сектору, зокрема обладнання, призначене для монтажу, незавершеного капітального будівництва та інших секторів реального інвестування.

Важливим аспектом обліку основних засобів є їх оцінка. Фінансовий облік основних засобів є в певному сенсі безперервним процесом їх оцінки.

Оцінка є одним із важливих елементів методу бухгалтерського обліку. Використовується як інструмент обмінно-бухгалтерського відображення актів купівлі-продажу в умовах товарно-грошових відносин. Як специфічна форма ціни, оцінка необхідна для визначення загальної вартості матеріальних цінностей, їх складу, структури, зносу та ефективності використання. У загальному визначенні це спосіб вираження певним метром наявності та руху необоротних об'єктів.

Оцінка необоротних активів – це грошове вираження первісної (облікової, інвентарної) вартість об'єктів, які будуть прийняті до бухгалтерського обліку як основні засоби, у тому числі земельні ділянки та природокористування, продуктивну та робочу худобу, а також нематеріальні активи. Основні засоби можна оцінити за двома моделями: історична вартість, зменшена на суму накопиченої амортизації, або справедлива вартість.

Первісна вартість основних засобів за П(С)БО 7 є вартість, за якою об'єкти зараховуються на баланс підприємств, тобто історична (фактична) вартість необоротних активів у розмірі коштів або справедлива вартість інших активів, сплачених (переданих), витрачених на придбання (створення) необоротних активів. -оборотні активи [70].

До первісної вартості основних засобів можна віднести такі витрати:

- грошові суми, які підприємство сплачує постачальникам активів і підрядникам за виконання будівельно-монтажних робіт (без непрямих податків) - це суми ПДВ, які потрапляють до податкового кредиту покупця основних засобів);
- різні види реєстраційного збору, державного мита та інших подібних платежів, пов'язаних з придбанням (отриманням) прав на об'єкти основних засобів (наприклад, при придбанні автомобіля до таких витрат входить реєстраційний збір, вартість експертної оцінки, номерні знаки, реєстраційні документи);
- суми ввізного мита;
- сума непрямих податків, сплачених при придбанні основного засобу, але якщо вони не відшкодовуються підприємству (наприклад, сума ПДВ у вартості

об'єкта основних засобів, що не потрапляє до податкового кредиту підприємства); покупець об'єкта з причин, встановлених законодавством: податковий кредит не підтверджено податковою накладною, підприємство не зареєстроване платником ПДВ, актив буде придбано для повного або часткового використання у пільгових або неоподатковуваних операціях);

- витрати на страхування ризиків поставки основного засобу;
- витрати на транспортування, монтаж, налагодження основних засобів;
- інші витрати, безпосередньо пов'язані з приведенням основного засобу до стану, в якому він придатний для використання за плановими цілями;
- фінансові витрати.

До первісної вартості основного засобу, придбаного (створеного) повністю або частково за рахунок залучених коштів (позики, облігації, векселі, інші види довгострокових і короткострокових зобов'язань, на які можуть нараховуватися відсотки (п. 4 П(С)БО 31 «Фінансові витрати»)), також включають фінансові витрати, тобто витрати на відсотки, а також витрати підприємства, пов'язані з таким запозиченням. Однак капіталізації підлягають не всі фінансові витрати, а лише ті, що збільшують вартість кваліфікаційних активів за правилами П(С)БО 31 «Фінансові витрати» [69].

До первісної вартості основних засобів, крім перерахованих витрат, входить також сума забезпечення, створеного для покриття витрат підприємства на демонтаж, переміщення основних засобів та приведення земельної ділянки, на якій вони були розташовані, у придатний для подальшого використання стан. Первісна вартість збільшується на суму зазначеного забезпечення у випадках, коли зазначені заходи передбачені законодавством і розмір витрат на їх виконання може бути розрахований та обґрунтований.

Всесвітня норма бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» до первісної вартості основних засобів відносить такі ж витрати як П(С)БО 7. однак певні відмінності все ж таки існують. Зокрема, у п. 16 МСБО 16 зазначив, що первісна вартість об'єкта повинна містити в собі не всю суму очікуваних майбутніх витрат

на демонтаж, а теперішню цінність цієї суми. Підсумок застави повинна переглядатися щорічно, і будь-яке зростання мусить бути віднесено до витрат на позики (фінансові витрати), а не до первісної вартості майна [57].

Відмінні риси у формуванні первісної вартості основних засобів за національними та міжнародними стандартами наведені в таблиці 1.3

Таблиця 1.3

Формування первісної вартості основних засобів за МСБО 16 та П(С)БО 7

Напрямок	МСБО 16	П(С)БО 7
Будівництво	Об'єкти, побудовані/збудовані підприємством (у свою чергу незалежно виготовлені промисловим способом) (п. 22), оцінюються за тими ж принципами, що й об'єкти, придбані ззовні.	Об'єкти ОЗ зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю (п.7).
Придбання в кредит	Коли об'єкт отримано за допомогою залучення позик (п. 22), то облік процентних витрат ведеться відповідним чином до МСБО 23 «Витрати за позиками» залежно з огляду на те чи є цей об'єкт кваліфікованим активом, а також від умов та обставин. плата таких відсотків	Ціна слати відсотків за кредит не входить до первісної вартості об'єкту (п. 8)
Обмін або негрошові операції	Собівартість такого об'єкта основних засобів оцінюється за справедливою вартістю (параграф 24), коли процедура обміну має комерційний темперамент і справедливу цінність отриманого чи то відданого активу можливо достовірно оцінити. Коли надбаний об'єкт не оцінюється справедлива цінність її собівартість оцінюється за балансовою вартістю відданого активу.	Справедлива ціна ОЗ на дату надходження збільшується (зменшується) на суму коштів, переданих (отриманих) при обміні (обмін на різнорідний об'єкт)
За рахунок грантів	Балансова ціна об'єкта основних засобів можливо бути зменшена на суму отриманих державних дотацій (п. 28), коли таке фінансування пов'язане з придбанням саме цього об'єкта. Облік отримуваних грантів регулюється МСБО 20 «Облік державних грантів і розкриття інформації про державну допомогу».	При первинному визнанні об'єктів, придбаних за розрахунок державних дотацій (спеціалізоване фінансування), цінність цих активів не допускається применшувати на суму отриманих коштів.
Як внесок до статутного капіталу	-	Справедлива цінність основних засобів, узгоджена засновниками (учасниками) підприємства (п.10).

Продовження табл. 1.3

Витрати на створення резерву майбутніх витрат	При первинній оцінці основних засобів до вартості об'єкта основних засобів можливо вхід в запас майбутніх витрат на демонтаж, ліквідацію об'єкта та віднова об'єкта опісля довершення строку його корисного застосування (п. Такі запаси нараховуються (визначаються й оцінюються) згідно з МСБО 37.	-
---	--	---

Джерело: складено автором на основі [57, 70].

Переваги обліку основних засобів за їх історичною вартістю на момент придбання не викликають сумніву. Проте методи історичної вартості цілком виключають вплив інфляції та інших ринкових змін на ціну. З часом первісна цінність об'єктів під впливом інфляції та інших зовнішніх факторів істотно відрізняється від первісної вартості подібних об'єктів, того для усунення цього відхилення необоротні активи підлягають переоцінці, в результаті якої вони отримують їх відновлена вартість.

Згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» пріоритетною при оцінці активів підприємства вважається первісна цінність однак не виключається перспектива застосування інших методів оцінки [36]. Так, (до чого) згідно з П(С)БО 7 «Основні засоби» підприємства можуть давати оцінку об'єкту основних засобів у свою чергу і з використанням методу справедливої вартості [70].

Згідно з П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств» справедлива цінність — це сукупність за яку можна обміняти актив або сплатити зобов'язання в результаті операції поміж обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами [64].

Застосування моделі справедливої вартості має переваги перед історичною собівартістю, зокрема:

- застосування справедливої вартості призводить до підвищення надійності;
- призводить до більшої порівнянності звітних показників різних підприємств, собівартість визначається незалежно від конкретних обставин, притаманних конкретному підприємству;

- є більше ефективною базою для оцінки майбутніх грошових потоків більш-менш з витратами, що важливо для зовнішніх користувачів;

- це найкраща основа для порівняння інформації в процесі аналізу ефективності застосування основних засобів;

- дає змогу підприємству розширити сферу кредитування під заставу, рішити питання про здійснення інвестицій, обґрунтовано визначити орендні платежі.

Недосконалість оцінки справедливої вартості:

- вона умовна, через те що визначається не реальною господарською операцією і не підтверджується первинними документами, а визначається з використанням різних підходів.

- відображає не фактичні операції, здійснені підприємством, а певну умовну суму, яку можливо було б отримати, коли б головний засіб було продано на певну дату.

У багатьох літературних джерелах термін «справедлива вартість» ототожнюється з терміном «ринкова вартість». Однак це припущення вважаємо помилковим, тому що у П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств» йдеться про те, що як справедлива цінність можуть виступати ринкова цінність, відновлювальна цінність за вирахуванням зносу, «поточна ринкова вартість» і т. д. [64].

При цьому ринкова ціна є розрахунковою величиною, для формулювання якої можуть використовуватися різні методи, зокрема собівартість і зіставлення продажів; капіталізований прибуток дисконтовані грошові потоки Ці ж методи можуть служити основою для розрахунку справедливої вартості, однак остаточна справедлива цінність буде рахуватися зі станом активів та їх призначення.

Умови, за яких можливо застосовувати справедливу ціну: наявність активного ринку, існування інформації про ціни, знання та незалежність сторін угоди, компетентність, можливе підтвердження незалежним професійним оцінювачем.

1.3. Законодавчо-нормативне регулювання бухгалтерського обліку і звітності основних засобів підприємства

Основною складовою при визначенні національної системи бухгалтерського обліку та звітності є існуюча нормативно-правова основа та комплекс інших нормативних документів, що є основою для організації бухгалтерського обліку. Одним із найважливіших результатів реформи бухгалтерського обліку в Україні є будова загальної системи регулювання бухгалтерського обліку, орієнтованої на задоволення потреб усіх зацікавлених користувачів облікової інформації, яка враховувала необхідність гармонізації національних стандартів із міжнародними.

З січня 2000 року набрав чинності Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16. 07. 1999 року № 996-XIV [36] та зміст рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.1999 року № 291 [44], а також Положень (стандартів) бухгалтерського обліку [64].

Документом вищої юридичної сили бухгалтерського обліку є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [36].

Державне регулювання бухгалтерського обліку (далі БО) та фінансової звітності (далі ФЗ) в Україні здійснюється з метою:

- створення єдиних правил БО та ФЗ, обов'язкових для всіх підприємств, що гарантують та захищають інтереси користувачів;

- поліпшення БО та ФЗ.

Структура регулювання БО в Україні така:

- перший рівень — Закони України, тобто нормативно-правові акти вищої юридичної сили;

- другий рівень – Постанови Кабінету Міністрів України, Укази Президента;

- третій рівень - Положення (станданти) бухгалтерського обліку та інші нормативно-правові відомості з бухгалтерського обліку та фінансової звітності, які затверджуються Міністерством фінансів України та зареєстровані в Міністерстві

юстиції України;

– четвертий рівень - нормативно-правові акти (інструкції, положення, інструкції) та методичні рекомендації Мінфіну та інших органів, розроблені та затверджені на основі П(С)БО з урахуванням особливостей та потреб окремих органів бухгалтерського обліку за видами діяльності;

– п'ятий рівень - розв'язання (розпорядження, розпорядження) відносно організації БО та застосування конкретної облікової політики, що приймаються керівництвом підприємства на підставі чотирьох пакетів нормативно-правових документів.

Важливими документами для обліку основних засобів підприємства є Господарський кодекс України (далі – ГКУ) [24], яка встановлює, згідно до Конституції України [119], правові основи господарської діяльності на основі різноманітності суб'єктів господарства різних форм власності.

Податковий кодекс України (далі – ПКУ) [67] визначає обрахунок доходів і витрат у грошовій, матеріальній та нематеріальній формах, а також регулює сплату податків до бюджету.

Основи нової системи БО були закладені в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [36] та конкретизовані у відповідних Положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку. Закон № 996 [36] визначає нормативно-правову базу регулювання, організації, бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні, визначає первинні облікові відомості та облікові реєстри.

Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (НП(С)БО) - це сукупність розроблених практикою й узагальнених наукою прийомів і процедур організації та обліку та звітності [61].

Важливим інструментом впровадження міжнародних принципів і методів БО є зміст рахунків [23], основною метою якого є давання інформації, необхідної для контролю діяльності підприємства, ухвалення управлінських рішень та складання фінансової звітності.

Варто відзначити, що важливими є Міжнародні стандарти фінансової

звітності (МСФЗ), зокрема МСБО 16 [57], яка визначає методологічні основи формування в БО інформації про основні засоби, інші необоротні матеріальні активи та незавершені капітальні вкладення в необоротні матеріальні активи, а також розкриття інформації про них у фінансовій звітності.

Також одним із основних нормативних документів є Методичні рекомендації з обліку основних засобів, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 30.09.2003 р. № 561, які регламентують облік основних засобів підприємства, зокрема, описують розпізнавання, оцінку та документальне оформлення операцій їх руху, та контроль у місцях зберігання та виробництва [74].

Важливим є внутрішній документ підприємства – наказ про облікову політику, в якому чітко прописані всі аспекти БО та звітності підприємства. Рух документів від моменту їх створення до передачі на зберігання регулює графік роботи. Зокрема, він не має законодавчо визначеної форми, тому доцільно розробити законодавчий акт щодо рекомендацій щодо формування облікової політики, оскільки існує лише норма, прописана в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [36], однак на практиці досить часто власники (керівники) не надають значення аспектам його відбору та розкриття.

Іншим додатковим внутрішнім документом є робочий план рахунків, який будується для певної галузі з особливостями її діяльності, однак на основі загально визначеного Плану рахунків.

Отже, у П(С)БО 7 та МСБО 16 визначено методологічні основи формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби, інші необоротні матеріальні активи та незавершені капітальні вкладення в необоротні матеріальні активи, а також розкриття інформації про них у фінансовій звітності. Тому важливо дотримуватись норм кожного документа, що входить до нормативно-правового забезпечення обліку та звітності основних засобів підприємства.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Методичні аспекти бухгалтерського обліку основних засобів підприємства

Правильна організація ОЗ передбачає їх правильну класифікацію шляхом поділу на класи за конкретними ознаками, властивостями та взаємозв'язками між ними. У практичній діяльності підприємств він використовується при побудові організації аналітичного та синтетичного обліку об'єктів, амортизації, інвентаризації основних засобів. Чим більше класифікаційних ознак виявлено, тим вищий ступінь знання досліджуваних об'єктів та вміння ними керувати [4].

Існує кілька класифікаційних ознак, серед яких характер функціонування, характер участі активів у різних видах діяльності підприємства, характер фінансових джерел активів, характер участі в господарському процесі за особливостями їх обігу. Усі ці класифікації мають суттєві відмінності, що зменшує можливість їх використання для побудови інформаційних моделей основних засобів і потребує уточнення. На законодавчому рівні це питання регулюється П(С)БО 7 та Податковим кодексом України. П (С) БО 7 виділено 9 груп основних фондів, наприклад земля; капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом; будівлі, споруди та передавальні пристрої; Машини та обладнання; транспортні засоби; інструменти, прилади, інвентар (меблі); тварини; багаторічні насадження; інші основні засоби [5].

Слід зазначити, що навіть якщо існує ймовірність майбутньої вигоди від активу, вона не відображається в балансі, якщо неможливо визначити його достовірну оцінку.

Об'єкт ОЗ, який кваліфікується для визнання як актив, слід оцінювати за собівартістю. Оцінка ОЗ регулюється П(С)БО 7. При оцінці основних засобів слід врахувати два фактори, а саме час її встановлення та її рівень. Для цілей бухгалтерського обліку оцінка основних засобів наводиться на дату придбання, дату

балансу, дату вибуття (табл. 2.1)

Таблиця 2.1

Види оцінок основних засобів

Види оцінок	Характеристика	Застосування
Первісна вартість.	Історична (фактична) вартість основних засобів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених на їх придбання (створення).	При зарахуванні залишку придбаних (створених) основних засобів
Залишкова вартість	Різниця між первісною (переоціненою) вартістю та сумою зносу основних засобів	Під час визначення підсумку валюти балансу
Ліквідаційна вартість	Сума коштів або вартість інших активів, які підприємство очікує отримати від продажу (ліквідації) об'єктів після закінчення строку їх корисного використання (експлуатації), за вирахуванням витрат, пов'язаних з продажем (ліквідацією).	При розрахунку суми амортизації основних засобів, списання основних засобів.
Справедлива вартість	Сума, за якою може бути здійснено обмін активу або оплати зобов'язання в результаті операцій між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами.	Під час проведення переоцінок основних засобів, отримання основних засобів в обмін на інші активи, безоплатного їх отримання.
Переоцінена вартість	Вартість необоротних активів після їх переоцінки.	При переоцінці основних засобів, якщо залишкова вартість об'єкта суттєво відрізняється від його справедливої вартості на дату балансу.
Вартість, що амортизується	Первісна або переоцінена вартість об'єкта за вирахуванням ліквідаційної вартості.	Під час визначення сум амортизації.

Джерело: складено автором.

Нинішня оцінка має велике значення. Вона передбачає визначення вартості майна на момент прийняття управлінських рішень і дозволяє порівняти вартість об'єктів, відображених в БО. Майбутня оцінка використовується для розробки прогнозних розрахунків, визначення можливого прибутку та ефективності діяльності підприємства. На момент первісного придбання ОЗ можуть оцінюватися за первісною вартістю, справедливою вартістю та залишковою вартістю, залежно від методу придбання. Законодавством передбачено, що для формування облікової політики використовується метод оцінки.

Коли об'єкт ОЗ придбавається в результаті обміну, його оцінка залежить від того, яким був обмін, а саме схожими чи несхожими активами. У першому випадку

первісна вартість отриманого ОЗ дорівнює залишковій вартості переданого засобу. Якщо залишкова вартість переданого об'єкта перевищує його справедливу вартість, первісною вартістю буде справедлива вартість переданого об'єкта, включаючи різницю у витратах звітного періоду [9]. У другому випадку первісна вартість отриманого об'єкта дорівнює справедливій вартості переданого активу, збільшеної (зменшеної) на суму грошових коштів або їх еквівалентів, переданих під час обміну.

Первісною вартістю безоплатних об'єктів є їх справедлива вартість з урахуванням понесених витрат. Надходження ОЗ до статутного капіталу означає формування їх справедливої вартості за погодженням із засновниками підприємства з урахуванням понесених витрат. Первісною вартістю при переміщенні основних засобів з оборотних є їх вартість, яка визначається П(С)БО 9 та П(С)БО 16. Різні витрати можуть підвищити первісну вартість об'єктів. Це витрати, які призводять до збільшення майбутніх економічних вигод, спочатку очікуваних від використання об'єкта (модернізація, модифікація, добудова, обладнання, реконструкція). Оцінка ОЗ у податковому обліку здійснюється на основі фактичної вартості придбання, самостійного виготовлення, справедлива вартість не використовується.

Застосування оцінки за собівартістю не дозволяє врахувати вплив інфляції та інших змін цін на ринку. Під впливом інфляції та інших зовнішніх факторів з часом первісна вартість об'єктів відрізняється від вартості подібних об'єктів, тому вони підлягають переоцінці, в результаті чого повертається їх вартість.

Відповідно до П(С)БО 7 об'єкт ОЗ може бути переоцінений, якщо залишкова вартість об'єкта суттєво відрізняється від його справедливої вартості на дату балансу. У цьому випадку можна прийняти рішення про переоцінку для приведення вартості основних засобів до їх справедливої вартості з урахуванням ступеня зносу, модернізації, переобладнання тощо [70]. Для переоцінки або відображення зниження корисності об'єкта встановлюється поріг суттєвості у розмірі 1% чистого прибутку (збитку) підприємства або 10% відхилення залишкової вартості об'єкта від справедливої. Для переоцінки або відображення

зниження корисності об'єкта встановлюється поріг суттєвості у розмірі 1% чистого прибутку (збитку) підприємства або 10% відхилення залишкової вартості об'єкта від справедливої.

На дату балансу оцінка основних засобів може визначатися за основним або альтернативним підходом:

- базовий підхід передбачає оцінку основних засобів за їх історичною вартістю з урахуванням витрат на їх виготовлення або придбання;
- альтернативний підхід передбачає оцінку основних засобів за вартістю переоцінки, тобто справедливою вартістю.

Вітчизняні підприємства застосовують базовий підхід, заснований на принципі історичної (фактичної) собівартості, що є пріоритетним для цілей БО. Альтернативний підхід зустрічається рідко через відсутність встановленого алгоритму розрахунку справедливої вартості та складність визначення справедливої ринкової вартості. Тим не менш, оцінка ОЗ за справедливою вартістю залишається обов'язковою відповідно до національних та міжнародних стандартів.

Відповідно до П(С)БО 19 справедлива вартість основних засобів визначається у розмірі:

- ринкової вартості землі та будівель;
- ринкової або за її відсутності відновної вартості за вирахуванням амортизації машин та обладнання;
- відновна вартість без урахування амортизації на інші основні засоби.

Справедлива вартість може бути визначена на основі даних фондового ринку, прайс-листів, ймовірної ціни продажу (визначається на основі оцінки наявного попиту та пропозиції). Необхідно враховувати вимоги принципу обережності, згідно з яким методи оцінки, що використовуються в БО, повинні запобігати завищенню оцінки активів. У разі виникнення труднощів у цьому процесі компанія може залучати незалежних оцінювачів.

У зарубіжних країнах об'єкт ОЗ при первісному визнанні може оцінюватися за історичною вартістю, справедливою вартістю або залишковою вартістю залежно від способу отримання. При цьому початкова облікова ціна під час введення в

експлуатацію ОЗ базується на фактичних витратах на придбання, будівництво, включаючи транспортні, монтажні та інші витрати на приведення їх до експлуатаційного стану.

Відповідно до МСБО 16 собівартість об'єкта основних засобів може включати резерв майбутніх витрат на демонтаж, демонтаж та відновлення об'єкта після терміну його корисного використання [10].

Якісно і повно розроблений понятійний апарат БО для інтерпретації ОЗ як об'єкта бухгалтерського обліку дозволяє побудувати економічно правильну систему, яка може точно відображати всі операції з ОЗ на рахунках БО та формувати достовірну інформацію про них у фінансовій звітності. Процес визнання та оцінки ОЗ є важливим моментом у системі БО, оскільки впливає на достовірність фінансової звітності, дозволяє правильно визначити собівартість продукції та фактичний стан підприємства, а також уникнути конфліктів між підприємством. і податкова служба.

2.2. Організація бухгалтерського обліку основних засобів підприємства та розкриття інформації про них у фінансовій звітності

До основних положень з обліку ОЗ, наведених у наказі про облікову політику, слід віднести: – робочий план рахунків основних засобів; – форми первинних документів для обліку руху основних засобів; – правила документообігу та технологію обробки облікової інформації про рух основних засобів; – порядок проведення інвентаризації основних засобів; – порядок оцінки основних засобів і методи нарахування амортизації; – порядок контролю господарських операцій при русі основних засобів; – інші рішення, необхідні для організації бухгалтерського обліку основних засобів.

Поточний план рахунків розробляється під керівництвом головного бухгалтера. Формуванню остаточної версії передуює аналіз методики відображення операцій, а також номенклатури об'єктів БО за попередні роки (згідно з чинним положенням), який здійснюється керівниками структурних підрозділів БО.

Вважаємо, що для оцінки ефективності використання ОЗ промислових підприємств доцільно створити систему субрахунків II рівня до рахунку 10 «Основні засоби»: 1041 - «Робочі машини та обладнання», 1042 - «Встановлено машини та обладнання, не задіяні у виробництві», 1043 - «Запасні машини та обладнання», 1044 - «Невстановлені машини та обладнання»

Ефективність та результативність бухгалтерського процесу пов'язана насамперед з процедурою документального оформлення господарських операцій. Дослідження показали, що на практиці продовжують використовувати типові форми первинних документів, затверджені наказом Мінстату України від 29.12.1995 № 352 [19]. Враховуючи зміни в методології обліку ОЗ, а також важливість інформаційної ємності первинних документів доцільно надати рекомендації щодо вдосконалення їх форм (табл. 2.2).

Таблиця 2.2.

Пропозиції щодо зміни у чинних типових формах документів з обліку руху ОЗ

Типові форми	Показники типових форм первинного обліку основних засобів, які потрібно	
	вилучити	дати
ОЗ-1 «Акт приймання передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів»	Первісна (балансова) вартість (гр. 7)	Первісна (справедлива) вартість (гр. 7)
	Норми амортизаційних відрахувань: на повне відновлення, на капітальний ремонт (гр. 12-13)	Строк корисного використання (гр. 12)
		Метод нарахування амортизації (гр. 13)
Поправочний коефіцієнт (гр. 14)	Ліквідаційна вартість (гр. 14)	
ОЗ-3 «Акт на списання основних засобів»	Норми амортизаційних відрахувань: на повне відновлення, на капітальний ремонт (гр. 12-13)	Строк корисного використання (гр. 12)
		Метод нарахування амортизації (гр. 13)
	Дата початку сплати за основні засоби (місяць, рік) (гр. 18)	Ліквідаційна вартість (гр. 18)
ОЗ-6 «Інвентарна картка обліку основних засобів»	Норми амортизаційних відрахувань: на повне відновлення, на капітальний ремонт (гр. 8-9)	Строк корисного використання (гр. 8)
		Метод нарахування амортизації (гр. 9)
	Джерело придбання (фінансування)	Джерело надходження
	Добудування, доукомплектування, модернізація, індексація	Витрати на поліпшення об'єкта
	Ремонт (бухгалтерський запис)	Витрати на підтримання об'єкта в робочому стані
Переоцінка		
	Вид переоцінки	

Продовження табл. 2.2

ОЗ-8 «Картка обліку руху основних засобів»	На повне відновлення (гр. 7-8)	
	Амортизація (за січень – повністю, згодом – змінена); на капітальний ремонт; +,-; сума (гр. 9-10)	Витрати на поліпшення основних засобів (гр. 9) Витрати на підтримання основних засобів у робочому стані (гр. 10)
	Витрати на капітальний ремонт (гр. 11)	

Джерело: розроблено автором

Пропозиції, наведені у таблиці 2.2, нададуть інформацію з вже існуючих первинних документів, а не розроблятимуть нові форми первинних документів. Оскільки більшість підприємств використовують комп'ютеризовану форму обліку, це легко зробити. Адже комп'ютерні програми дозволяють змінити структуру вже існуючого документа, тобто видалити непотрібні колонки та додати нові

Витяг з розпису документів, що стосуються руху документів з обліку ОЗ наведені в додатку А. У графіку документообігу пропонується виділити наступні етапи: створення документа, перевірка документа, опрацювання документів, передача в архів. Дуже важливо буде, якщо зауважити те, що ведення первинної документації щодо руху ОЗ здійснювалося за допомогою надзвичайно та беззаперечно популярного ПЗ «1С» (додаток Б). В результаті таких нововведень підвищиться рівень інформативності та ефективності обліку основних засобів (додаток А).

З метою контролю наявності та стану ОЗ на підприємстві в наказі про облікову політику необхідно відобразити порядок проведення інвентаризації ОЗ. Інвентаризація ОЗ проводиться на підставі положень пп. 11.7 «Інструкції з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів та документів і розрахунків» [20], розділ II «Положення про інвентаризацію майна державних підприємств, що підлягають приватизації, а також майна державних підприємств», та організаціями, переданими в оренду» [21], п. 2 і 3 «Інструкції з інвентаризації матеріальних цінностей, розрахунків та інших статей балансу бюджетних установ» [23]. Відповідальність за організацію інвентаризації покладається на керівника

підприємства, який повинен створити необхідні умови для її проведення в стислі терміни, визначити об'єкти, кількість і терміни проведення інвентаризації, крім випадків, коли інвентаризація є обов'язковою. Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» періодичність проведення інвентаризації визначається власником (керівником) підприємства, крім випадків, коли це передбачено законодавством [36].

Оцінка ОЗ – це грошовий вираз їх вартості, який необхідний для правильного визначення загальної суми основних засобів, їх динаміки та структури, розрахунку економічних показників господарської діяльності підприємства за певний період. Визначення первісної вартості об'єкта основних засобів залежить від того, як воно надходить підприємством. Порядок формування первісної вартості основних засобів наведено в табл. 2.4.

Таблиця 2.4.

Формування первісної вартості основних засобів

Надходження основних засобів	Формування первісної вартості
Придбані підприємством за грошові кошти	Витрати на придбання
Придбані підприємством за рахунок кредитів банку	Витрати на придбання, але без урахування витрат на сплату відсотків за кредит банку
Отримані підприємством безоплатно	Первісна (відновлювальна) вартість на дату отримання
Внесені до статутного капіталу підприємства	Погоджена засновниками (учасниками) підприємства їх справедлива вартість
Створені підприємством власними силами	Сума прямих і накладних витрат, пов'язаних створенням активу
Зараховані підприємством з виготовленої продукції, товарів тощо	Собівартість активу, яка визначається згідно П(С)БО 9 «Запаси» та 16 «Витрати»
Отримані підприємством у результаті обміну на подібний об'єкт	Якщо залишкова вартість переданого об'єкту перевищує його справедливую вартість, то первісною вартістю об'єкту основних засобів буде справедлива вартість переданого об'єкту включенням різниці до витрат звітного періоду
Отримані підприємством у результаті обміну на неподібний об'єкт основних засобів або інший актив	Справедлива вартість переданого об'єкту збільшена на суму грошових коштів або їх еквівалентів, що була передана (отримана) під час обміну

Джерело: розроблено автором

Одним із найважливіших елементів облікової політики ОЗ є вибір методу

нарахування амортизації. З набуттям чинності Податкового кодексу України (ПКУ) платникам податку необхідно віднести основні засоби до 16 груп з пооб'єктним обліком (див. п. 146.1), а також встановити для кожної групи мінімально допустимий строк корисного використання (знос) об'єктів (залежно від групи основних засобів - від 2 до 20 років). Цей строк визначається платником податку самостійно з урахуванням дати введення в експлуатацію основних засобів. Класифікація груп основних засобів, а також мінімально допустимий строк їх корисного використання, встановлені п. 145.1 ПКУ [23]. У наказі про облікову політику підприємства необхідно вказати спосіб нарахування амортизації основних засобів. Відповідно до п. 145.1.5 ПКУ нарахування амортизації ОЗ підприємство може проводити за такими методами: прямолінійним методом, методом зменшення залишкової вартості, методом прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивним методом, виробничим методом. Знос основних фондів (далі ОФ) підприємств повинен здійснюватися методом прогресивної амортизації, оскільки з розвитком підприємства збільшується обсяг економічних вигод, отриманих від використання об'єктів.

Одним із елементів системи управління ОЗ підприємства, який має бути відображений в обліковій політиці, є контроль. Основною метою внутрішнього контролю ОЗ є забезпечення відповідності законодавству та економічної доцільності господарсько-фінансової діяльності [25]. Основними завданнями внутрішнього контролю ОЗ є контроль стану:

- правильності віднесення матеріальних цінностей до ОЗ;
- реальність оцінки та переоцінки ОЗ;
- правильність відображення результатів інвентаризації на рахунках БО;
- своєчасність і правильність документування та відображення в реєстрах БО надходження та вибуття ОЗ;
- правильність нарахування амортизації, своєчасність і повноту її включення до собівартості продукції;
- правильність нарахування та списання амортизації ОЗ;
- відповідність і правильність списання ОЗ.

Основними джерелами внутрішнього контролю є: первинні документи, реєстри синтетичного та аналітичного фінансового обліку, дані квартальної та річної звітності; податкова, статистична та оперативна звітність.

ОЗ групують за видами економічної діяльності (промисловість, сільське господарство, транспорт, зв'язок, будівництво тощо) [28].

Критерії визнання ОЗ подібні до критеріїв визнання, які застосовуються до всіх активів. Об'єкт ОЗ визнається активом, коли існує ймовірність того, що суб'єкт господарювання отримає майбутні економічні вигоди, пов'язані з цим об'єктом, і вартість об'єкта може бути достовірно визначена. Крім того, визначення ОЗ включає такі критерії їх визнання, як: суттєвість (мають матеріальну форму); цільове призначення (зберігаються з метою їх використання в процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здачі в лізинг іншим особам або для виконання адміністративних і соціально-культурних функцій); термін корисного використання (більше одного року або операційний цикл, якщо більше одного року). Додатковий критерій визнання — вартісний — використовується при виділенні лише однієї групи ОЗ: малоцінних необоротних матеріальних активів, які обліковуються на рахунку 112. Відповідно до П(С)БО 7 підприємства можуть самостійно визначати вартість предмети матеріальні цінності. Підприємства можуть застосовувати спрощені методи нарахування амортизації до ОЗ, які вважаються малоцінними [39].

Недотримання в прийнятій на підприємстві обліковій політиці вартісного критерію, встановленого для відокремлення малоцінних необоротних матеріальних активів (МНМА) від основних засобів, призводить до неправильного розподілу витрат на амортизацію між періодами і таким чином спотворює фінансову звітність.

Наприклад: підприємством встановлено, що ОЗ вартістю менше 500 грн. належать МНМА і відображаються на рахунку 112 зі 100% зносом у перший місяць використання об'єкта. Фактично частина МНМА обліковується на рахунках 104, 106 і 109. Для усунення цієї проблеми необхідно провести перекласифікацію основних засобів і відкоригувати нараховану амортизацію:

Дт 112 Кт 10 на первісну вартість об'єктів, вартість яких менше 500 грн.

Дт 131 Кт 132 перенесена сума нарахованого зносу на відповідний субрахунок по перекласифікованих об'єктах, вартістю менше 500 грн.

Дт 44 Кт 132 донараховувати знос по об'єктах, введених в експлуатацію у попередніх звітних періодах.

Дт 23, 91, 92, 93, 94 Кт 132 донараховувати знос по об'єктах, введених в експлуатацію у звітному періоді.

ОЗ, що не відповідають критеріям визнання активу, підлягають списанню з балансу підприємства та відображенню у складі витрат періоду або на позабалансовому рахунку [37]. Але час від часу виникає проблема з активами, які не відповідають критеріям визнання. Включення до складу ОЗ активів, переданих в оперативний лізинг, має відображатися орендарем на позабалансовому рахунку 01 «Орендовані необоротні активи» за вартістю, визначеною договором оренди. Аналогічна ситуація і з активами, які підлягають списанню. Ті активи, які підлягають списанню, тобто використання чи реалізація яких неможлива, мають бути списані з балансу за період і вони будуть виключені з ОЗ підприємства.

Для цілей бухгалтерського обліку ОЗ поділяються на основні засоби та інші необоротні матеріальні активи, які, у свою чергу, поділяються на окремі групи. Група ОЗ - сукупність подібних за технічними характеристиками, призначенням та умовами використання необоротних матеріальних активів. Рахунки в Плані рахунків відповідають класифікації ОЗ, наведеній у П(С)БО 7. Кожна з 9 груп основних засобів відповідає одному з 9 субрахунків до рахунку основних засобів і одному з 7 субрахунків до рахунок 11 «Інші необоротні матеріальні активи» (далі ІНМА) [37]. У практиці обліку основних засобів нерідко трапляються помилки, пов'язані з віднесенням окремих основних засобів до малоцінних швидкозношуваних предметів зі строком корисного використання більше одного року. Зокрема: - підприємство враховує такі основні засоби, як запаси та списує їх вартість на вартість введення в експлуатацію, а при складанні балансу включає залишок рахунку 22 до складу запасів (рядок 100); - підприємство при введенні в експлуатацію нараховує амортизацію за обраним методом та відображає її на

рахунку 132 «Знос інших необоротних матеріальних активів». Залишок на рахунку 22 включається до рядка балансу 031 «Первісна вартість основних засобів». Для виправлення таких помилок необхідно перевірити залишок на рахунку 22. Об'єкти, що відповідають критеріям визнання основних засобів і є на складі, необхідно перерахувати на відповідний субрахунок рахунка 15 (152 «Придбання (виготовлення)» основних засобів», 153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів»). Відповідно залишок на рахунках 152 та 153 буде включено до рядка 020 «Незавершене будівництво».

Первісну вартість ОЗ, що знаходяться в експлуатації, необхідно перерахувати на відповідний субрахунок рахунків 10 або 11.

Передача в експлуатацію має відображатися записами: Дт 10, 11 Кт 152, 153.

Нарахування амортизації: Дт 23, 91, 92, 93, 94 Кт 13

Якщо амортизація на ці об'єкти не нарахована, її необхідно нарахувати відповідно до обраної облікової політики та вимог П(С)БО [37].

Інша проблема полягає в тому, що первинна облікова інформація про наявність, рух, капітальний ремонт та інші операції з ОЗ відображається в численних спеціалізованих регістрах, постійні реквізити яких ідентичні. Це не сприяє якості БО, підвищує складність обробки та відображення інформації, створює певні труднощі у формуванні документообігу та забезпеченні необхідними видами бланків [30].

У процесі виробництва ОЗ втрачають свою вартість у вигляді амортизаційних відрахувань і переносять її на створені на підприємстві продукцію, роботи, послуги, а також окрему статтю входять до складу адміністративних та інших витрат. Порядок нарахування та використання амортизації ОЗ визначається як податковим законодавством, так і П(С)БО 7 «Основні засоби». Цим же Положенням визначено, що об'єктом амортизації є основні засоби (крім землі). У податковому обліку після набрання чинності розділом III «Податок на прибуток підприємств» Податкового кодексу України від 02.12.2010 № 2755-VI облік основних засобів ведеться за новими правилами та регулюється ст. 144-149 Податкового кодексу [23].

Метод нарахування амортизації обирається підприємством самим виходячи з очікуваного методу отримання економічних вигод від його використання, але він може бути переглянутий. Однак методи повинні відповідати тим, які викладені в обліковій політиці суб'єкта господарювання. Якщо підприємство не дотримується обраної облікової політики, це вводить в оману користувачів фінансової звітності.

При ненарахуванні амортизації на окремі види ОЗ: інші необоротні матеріальні активи, бібліотечні фонди, робочу та продуктивну худобу порушуються вимоги пп. 22, 23, 29 П(С)БО 7, що занижує витрати за період і призводить до викривлень у фінансовій звітності. Тому нараховувати амортизацію необхідно згідно з методикою, визначеною в обліковій політиці та яка відповідає вимогам П(С)БО. Якщо на об'єкти, введені в експлуатацію в попередньому звітному періоді, нараховано амортизацію, то в записі відображається таке виправлення: Дт 44 Кт 13.

Якщо виправлення стосується звітного року і підприємство використовує 8 клас рахунків, то робиться запис: Дт 83 Кт 13; Дт 23, 91, 92, 93, 94 Кт 83. У випадку, коли 8 клас рахунків не використовується: Дт 23, 91, 92, 93, 94 Кт 13. Якщо амортизація нараховується на об'єкти, які не підлягають амортизації – об'єкти консервації, об'єкти, які підлягають списанню (викрадені тощо) – вимоги пп. 23, 29 П(С)БО 7. Як наслідок, витрати періоду завищуються, що також призводить до викривлень у ФЗ. Для виправлення цієї помилки необхідно зменшити відповідний рахунок витрат на суму надміру нарахованої амортизації. Якщо амортизація була нарахована за записом Дт 91 Кт 13, а використання об'єкта було призупинено в поточному році, то коригувальний запис буде: Дт 91 Кт 13 сторнований.

Неправильне нарахування амортизації має безпосередній вплив на визначення оподаткованого доходу, а також накладення штрафних санкцій на підприємство з боку податкових органів у разі необґрунтованого завищення витрат. Тому важливо бути дуже уважним при виборі методу та обліку амортизації основних засобів.

Інформація про ОЗ представлена в розділі 1 балансу «Необоротні активи» рядки 1010-12 та у формі 5 «Примітки до річної фінансової звітності» у розділі 2.

У рядку 1011 відображається первісна вартість ОЗ та ІНМА. У рядку 1012 сума їх зносу. У рядку 1010 відображається залишкова вартість ОЗ, яка визначається як різниця між рядками 1011 і 1012. Рядок 1005 «Незавершені капітальні вкладення» також безпосередньо відноситься до ОЗ. Він відображає вартість незавершених на дату балансу капітальних вкладень у необоротні активи для будівництва, реконструкції, модернізації (інших поліпшень, що збільшують первісну (переоцінену) вартість необоротних активів), виготовлення, створення, вирощування, придбання основних фондів. Примітки до ФЗ містять інформацію про кожен об'єкт ОЗ.

Отже, як бачимо, основні засоби відображаються у двох формах річних звітів. Але у формі 2 «Баланс» вони відображаються в загальному вигляді, тобто відображаються лише амортизація, первісна та залишкова вартість. У формі 5 «Примітки до річної фінансової звітності» вони розглядаються більш детально для кожної класифікаційної групи, тому ми можемо ширше розглядати їх стан, рух та зміни, що відбуваються.

2.3. Особливості бухгалтерського обліку і звітності основних засобів підприємства в умовах застосування МСФЗ

Враховуючи сучасні тенденції впровадження України у міжнародне співтовариство, слід відзначити провідну роль у формуванні бази даних нормативно-правових актів, які не лише регулюють застосування МСФЗ до БО, а й містять різноманітні роз'яснення для компаній, аудиторів, регуляторів та координаційні органи. Основним питанням обліку ОЗ відповідно до МСБО 16 «Основні засоби» є визнання та класифікація активів, визначення їх балансової вартості та відповідної амортизації та збитків від знецінення, які підлягають визнанню. Відповідно до МСБО 16 основні засоби класифікуються таким чином [8]: земля; будівлі; машини та обладнання; автомобілі; кораблі; літаки; меблі та техніка. МСБО визнає ОЗ за двох умов. По-перше, якщо є ймовірність того, що підприємство отримає майбутні економічні вигоди, пов'язані з об'єктом. При

переході до застосування МСФЗ дотримання цієї умови підлягає окремому аудиту, який часто проводиться під час інвентаризації ОЗ. Якщо виявляється, що вигод від наявних об'єктів не очікується, балансова вартість таких активів списується на рахунок нерозподіленого прибутку. По-друге, вартість (первісна вартість) таких активів має бути достовірно визначена [8].

За МСФЗ первісна вартість ОЗ включає: вартість придбання за вирахуванням отриманих знижок, митні збори, невідшкодовані податки, витрати на коригування ОЗ. Для визначення складу ОЗ слід використовувати судження з урахуванням конкретних умов діяльності підприємства. Собівартість ОЗ – це насамперед сума сплачених грошових коштів або їх еквівалентів або справедлива вартість будь-якої іншої винагороди, наданої під час придбання або створення активу, і включає: закупівельна ціна (включаючи імпорتنі мита та податки, що не повертаються при придбанні) за вирахуванням торгових знижок; витрати, безпосередньо пов'язані з доставкою активу та приведенням його в робочий стан, необхідні для його використання; первинно оцінені витрати, демонтаж та ліквідація об'єкта та відновлення ділянки, на якій він розташований, зобов'язання щодо якої виникли під час придбання об'єкта. Міжнародні стандарти розкривають підходи до віднесення об'єкта до основних засобів (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Визнання основних засобів за МСБО 16

Визначення основних засобів не вимагає використання об'єкта як засобу праці як обов'язкових критеріїв	ОЗ відображаються в балансі підприємства	Запасні частини та аксесуари
Компанія повинна бути впевнена, що їй належать усі майбутні винагороди, пов'язані з використанням отриманого активу, і компанія приймає на себе всі ризики, пов'язані з володінням об'єктом	Ймовірно, що економічні вигоди, пов'язані з використанням активу, отримають підприємство. Його вартість можна достовірно визначити або оцінити. Майбутня економічна вигода — це потенційна здатність активу сприяти надходженню грошових коштів або їх еквівалентів.	Вони відображаються як запаси та визнаються у прибутку або збитку під час їх споживання. Основні запасні частини та обладнання для заміни розглядаються як ОЗ, якщо підприємство планує використовувати їх більше одного періоду.

Джерело: розроблено авторами на основі [8].

Таким чином, витрати, що формують вартість ОЗ - це грошова оцінка вартості, за якою об'єкт придбано (збудовано, побудовано), здано та приведено в готовність до експлуатації плюс розрахункові витрати на його ліквідацію після закінчення терміну експлуатації.

Міжнародні стандарти, окрім базової рекомендованої оцінки ОЗ за собівартістю, допускають альтернативний підхід: ОЗ можна звітувати за вартістю переоцінки [5]. МСБО 16 визначає амортизацію як систематичний розподіл вартості об'єкта ОЗ, який підлягає амортизації протягом строку його корисного використання.

Вимоги до амортизації ОЗ:

- вартість, що амортизується, повинна систематично списуватися протягом терміну її корисного використання.
- використовуваний підприємством метод амортизації повинен відображати процес використання економічних вигод від об'єкта.
- амортизація за кожний період визнається витратами, за винятком випадків, коли вона включається до балансової вартості інших основних засобів.

Контроль амортизації ОЗ слід проводити у чотири етапи:

1. Фактична перевірка наявності основних засобів;
2. Контроль за дотриманням чинного законодавства щодо нарахування амортизації основних засобів;
3. Аудит амортизації ОЗ;
4. Перевірка правильності нарахування амортизації ОЗ у реєстрах БО та звітності [49].

МСБО регулюють формування вартості ОЗ (табл. 2.6). Критерієм вибору методу нарахування амортизації згідно з п. 41 МСБО 16 є максимальна відповідність форми отримання економічних вигод від використання ОЗ. Відповідно до МСБО переоцінка ОЗ визнається наступним чином [49]: якщо балансова вартість ОЗ зменшується внаслідок переоцінки, вона визнається витратами звітного періоду; якщо балансова вартість збільшується під час переоцінки, вона класифікується як дохід безпосередньо від власного капіталу за

статтею «Додатковий капітал у переоцінці»

Таблиця 2.6

Формування вартості об'єкта основних засобів згідно з МСБО 16

Витрати на створення резерву майбутніх витрат	При первинній оцінці основних засобів до вартості основних засобів може бути включено резерв майбутніх витрат на демонтаж, ліквідацію об'єкта та відновлення об'єкта після закінчення терміну експлуатації. Такі резерви нараховуються (визнаються та оцінюються) відповідно до МСБО 37
Витрати на сплату відсотків	Якщо об'єкт будується (створюється) шляхом запозичення, вартість процентів обліковується відповідно до МСБО 23 «Витрати на позики» залежно від того, чи є об'єкт кваліфікованим активом, а також від умов. сплата таких відсотків. Актив – це актив, який потребує значного часу для підготовки до використання або продажу за призначенням
Оцінка об'єктів при їх будівництві	Об'єкти, побудовані/збудовані компанією (а також самостійно виготовлені), оцінюються за тими ж принципами, що й об'єкти, придбані на стороні
Придбання основних засобів за рахунок грантів	Балансова вартість об'єкта основних засобів може бути зменшена на суму отриманих державних субсидій, якщо таке фінансування пов'язане з придбанням цього об'єкта. Облік грантів регулюється МСБО 20 «Облік державних грантів та розкриття інформації про державну допомогу». Метод зменшення вартості активів у МСБО 20 не згадується як єдиний, а лише як альтернатива іншому методу – методу визнання грантів у прибутку.
Момент припинення формування вартості основних засобів	Формування вартості, за якою придбаний об'єкт повинен бути занесений на баланс як основні засоби, припиняється з моменту приведення його в стан і умови, в яких він стає придатним для експлуатації.

Джерело: розроблено автором

Вибуття ОЗ відповідно до МСБО 16 може відбуватися з таких причин: ліквідація; продаж; подарунок; обмін.

Аудиту підлягають операції, пов'язані з вибуттям ОЗ, які спостерігаються при безоплатній передачі їх іншим підприємствам, ліквідації внаслідок повної амортизації, недоліків, виявлених під час інвентаризації та перевірок, внесків до статутного капіталу, стихійних лих, невідповідності активу критерії визнання. Слід мати на увазі, що ОЗ підлягають списанню лише у випадках, коли їх відновлення неможливо або економічно недоцільно. При перевірці вибуття ОЗ аудитор з'ясовує, чи є на підприємстві постійно діюча спостережна комісія зі списання ОЗ. У разі ліквідації ОЗ внаслідок аварії або іншої надзвичайної ситуації необхідно

ознайомитися з актами аварії, ліквідації, а також довідкою гідрометслужби, щоб встановити, що призвело до надзвичайної ситуації [40]. Крім того, необхідно встановити, чи правильно розраховані збитки від ліквідації ОЗ (ліквідаційні витрати, занижена сума списаних основних засобів) [43]. Також слід перевірити факти безоплатної передачі ОЗ та відображення в БО транспортних витрат. Якщо операції з ОЗ щодо їх руху, оприбуткування, вибуття, документації не відображені або невірно відображені в БО, необхідно встановити винних осіб та причини, що спричинили таке становище, та вжити відповідних заходів. Аудит витрат МСБО 16 визначає, що ФЗ ОЗ повинна включати інформацію про методи оцінки, методи амортизації (початок і кінець періодів використання), надходження, вибуття, придбання через оборот, результати переоцінки та інші зміни. Аудитори повинні переконатися, що примітки до кожного класу активів розкривають інформацію про:

- основи оцінки для визначення балансової вартості;
- методи амортизації;
- строки корисного використання або норми амортизації;
- балансова вартість та сума накопиченої амортизації, включаючи накопичені збитки від знецінення, на початок і кінець періоду;
- узгодження балансової вартості на початок і кінець звітного періоду.

Орієнтація національних систем обліку на МСБО дає можливість порівняти звітні показники підприємств різних країн. Це забезпечує інвесторам необхідну інформацію при прийнятті рішень щодо реалізації міжнародних інвестиційних проєктів, сприяє руху капіталу та інтеграції національних економік. Це також істотно сприяє здійсненню ефективного незалежного контролю за станом і використанням основних засобів. Ці положення в МСБО 16 містять повний і точний опис ОЗ з точки зору їх вартості, амортизації, вибуття, переоцінки, ремонту, ефективності використання та позитивного досвіду багатьох країн. Ведення обліку за МСФЗ полегшує роботу бухгалтерів, чії компанії мають справу з іноземними партнерами, покращує імідж країни. Аудит ОЗ є складним процесом і дуже важливою частиною загального аудиту підприємства, тому доцільно узгодити Міжнародні стандарти аудиту з МСБО.

РОЗДІЛ 3 ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ТА КОНТРОЛЬ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Методика ефективності використання основних засобів підприємства

Діяльність будь-якого виробничого підприємства нерозривно пов'язана і визначається наявністю, можливостями залучення та ефективністю економічних ресурсів, серед яких важливе місце посідають технічні ресурси суб'єктів господарювання. ОЗ становлять основу виробничого потенціалу підприємства, вони є невід'ємною частиною майна суб'єкта. ОЗ утворюють матеріально-технічну базу виробництва, виступаючи як засіб праці та невід'ємний компонент технологічних процесів. Таким чином, особливого значення набуває актуальність проблем забезпечення ефективного управління ОЗ підприємства [8].

ОЗ характеризуються різноманітністю проявів, що визначає та визначає важливість їх ролі в процесі забезпечення ГД підприємства. Тому формування ефективної політики управління ОЗ є необхідною умовою забезпечення конкурентоспроможності, стійкості та сталого розвитку підприємства. Загалом управління ОЗ на підприємстві можна звести до двох ключових завдань: управління формуванням та управління ефективністю ОЗ. Ефективність використання ОЗ відображає отримані підприємством результати у вигляді ефекту, який співвідноситься з ресурсами, витраченими на досягнення такого ефекту, тобто виступає як відносний показник рентабельності. Забезпечення ефективності полягає в максимізації отриманих результатів порівняно з мінімальними витратами ресурсів, необхідних для досягнення таких результатів.

Управління ефективністю використання ОЗ передбачає формування відповідного інформаційно-аналітичного забезпечення, яке встановлює відповідні вимоги та робить особливий акцент на необхідності раціонального, актуального та достовірного аналізу основних засобів.

Пріоритетними завданнями аналізу ефективності використання ОЗ підприємства є [20]: дослідження структури, структури та динаміки ОЗ, що формуються на підприємстві; оцінка рівня ефективності використання засобів

праці за допомогою системи показників; визначення показників завантаженості потужностей; встановлення ступеня та характеру впливу особливостей використання ОЗ на обсяг господарської діяльності, собівартість продукції та інші фінансово-економічні показники підприємства.

Для досягнення поставлених завдань необхідна раціональна організація процесу оцінки, що, відповідно, визначає логічну послідовність етапів аналізу ефективності використання ОЗ підприємства. Основні етапи оцінки ефективності використання ОЗ можна звести до наступного [20, 21, 25]:

- визначення загальної суми (вартості) ОЗ, утворених на підприємстві;
- вивчення тенденцій вартості ОЗ за досліджуваний період діяльності підприємства (горизонтальний аналіз або встановлення динаміки);
- аналіз структури ОЗ за їх видами (вертикальний аналіз);
- визначення ключових факторів, що впливають на формування ОЗ вимірювання ступеня та характеру їх впливу;
- оцінка рівня ефективності використання ОЗ;
- узагальнення інформації, отриманої в результаті аналітичних процедур, виявлення «вузьких місць», розробка заходів щодо їх усунення з метою підвищення ефективності використання ОЗ підприємства зокрема та діяльності суб'єкта господарювання в цілому.

Важливо з точки зору аналізу сформуванню відповідну систему показників. Під час аналізу ефективності використання ОЗ необхідно вивчити їх обсяг і темп зростання за відповідні періоди, співвідношення окремих груп у загальній вартості (їх структуру), визначити активну частину ОЗ, причини зміни їх обсягу та структури. Аналізуючи обсяг, структуру та динаміку ОЗ, необхідно враховувати, що різні їх види задіяні в різних процесах господарської діяльності підприємства. Виробнича потужність визначається лише вартістю промислових ОЗ. Обсяг, структура та динаміка ОЗ за собівартістю, аналіз цих складових наведено в табл. 3.1 (на прикладі підприємства «N»).

Таблиця 3.1.

Аналіз обсягу та динаміки основних засобів за 2019-2021 рр. підприємства «N»

Показник	2019р.		2020 р.		2021 р.		Абсолютне відхилення (+,-) 2019р. до 2021р.	
	Сума	%	Сума	%	Сума	%	Сума	%
Загальна сума основних засобів в т.ч.	14512	100,00	16661	100,00	19130	100,00	4618	0,00
Малоцінні необоротні матеріальні активи	306	2,11	270	1,62	252	1,32	-54	-0,79
Інструменти, прилади, інвентар	426	2,94	411	2,47	428	2,24	2	0,70
Обладнання та машини	5338	36,78	6445	38,68	7183	37,55	1845	0,77
Транспортні засоби	1807	12,45	2508	15,05	3367	17,60	1560	5,15
Будівлі, споруди,	6525	44,96	6917	41,52	7790	40,72	1265	4,24
Інші основні засоби	110	0,76	110	0,66	110	0,58	0	0,18

Джерело: розраховано автором

Аналіз розрахунків, наведених у таблиці 3.1, показує, що загальна сума ОЗ за 2019-2021 рр. збільшилася на 4618 тис. грн., що в основному відбулося за рахунок збільшення таких складових, як: будівлі, споруди, транспортні засоби, інструменти, прилади, інвентар (меблі). Для оцінки зміни структури основних фондів побудуємо рис.3.1

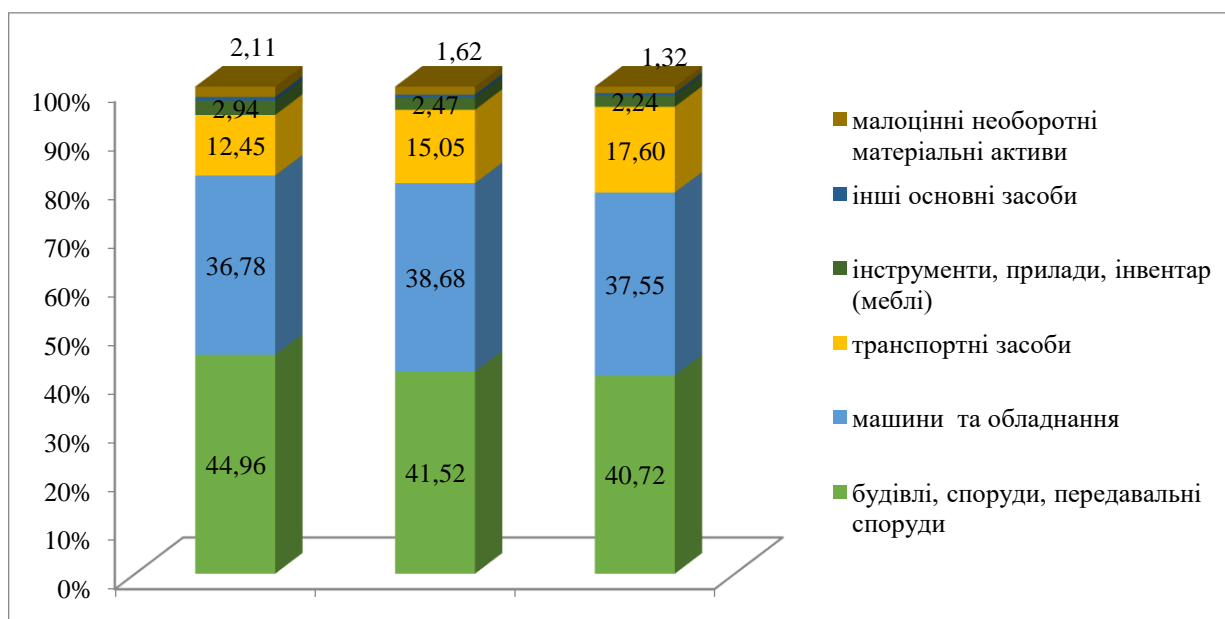

Рис.3.1. Структура основних засобів підприємства «N» 2019-2021 рр.

Джерело: розраховано автором

З цього показника видно, що основна частка основних засобів у 2019-2021 рр. у підприємстві «N» займають будівлі та споруди, на які припадає 41,43-46,47% загальної вартості основних засобів, машин та обладнання 37,56-38,16% і транспортних засобів 12,24-17,6%. Усі інші складові є незначними в загальній сумі ОЗ на підприємстві «N».

Для забезпечення відтворення ОЗ важливо вивчення їх стану та використання, що є важливим фактором підвищення ефективності діяльності підприємства. Показники стану та ефективності основних засобів можна об'єднати у три групи, які характеризують [8, 20]: забезпечення підприємства ОЗ; стан ОЗ; ефективність використання ОЗ.

До показників, що характеризують забезпеченість підприємства ОЗ, належать: коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні підприємства. Цей показник дає змогу визначити вартість ОЗ на одну гривню продукції та характеризує забезпеченість підприємства ОЗ. Забезпеченість підприємства ОЗ визначається рівнем трудового капіталу. Останній розраховується як відношення вартості ОЗ до чисельності працюючих. Позитивним фактором є підвищення рівня капіталу. Коефіцієнт реальної вартості ОЗ у майні підприємства визначається як відношення вартості ОЗ (за вирахуванням суми їх зносу) до вартості майна підприємства. Якщо співвідношення реальної вартості ОЗ у майні підприємства досягне критичного рівня (0,2-0,3), реальний виробничий потенціал підприємства буде низьким і необхідно терміново шукати кошти для виправлення ситуації. Стан ОЗ характеризують такі коефіцієнти: знос ОЗ; придатність; оновлення; вибуття (збільшення) ОЗ [2, 8, 20]. До показників, що характеризують ефективність використання ОЗ, належать: віддача ОЗ, рентабельність ОЗ, сума прибутку на одну гривню основних засобів. Абсолютним показником ефективності використання ОЗ є сума прибутку на одну гривню ОЗ. До показників ефективності використання ОЗ можна віднести також частку активної частини ОЗ у їх загальній сумі. Формули для розрахунку показників стану та ефективності ОЗ та їх характеристики наведені в табл. 3.2.

Таблиця 3.2.

Показники стану та ефективності використання основних засобів

Показник	Формула	Нормативне значення	Позитивна тенденція зміни
Коефіцієнт зносу основних засобів	$K_{\text{зн}} = \frac{\text{Знос основних засобів}}{\text{Первинна вартість основних засобів}} = \frac{\Phi 1(\text{Р. 1012})}{\Phi 1(\text{Р. 1011})} \quad (3.1)$	Менше 50%	зменшення
Коефіцієнт надходження	$K_{\text{осн.}} = \frac{\text{Вартість основних засобів, що поступили за період}}{\text{Первинна вартість основних засобів на кінець періоду}} = \frac{\Phi 5, \text{ розділ 2(р. 3)}}{\Phi 1(\text{Р. 1011к.р.})} \quad (3.2)$	-	збільшення
Коефіцієнт вибуття	$K_{\text{виб}} = \frac{\text{Первинна вартість основних засобів, вибулих за період}}{\text{Первинна вартість основних засобів на початок періоду}} = \frac{\Phi 5, \text{ розділ 2(р. 8)}}{\Phi 1(\text{Р. 1011п.р.})} \quad (3.3)$	-	-
Тип відтворення	Коефіцієнт надходження – Коефіцієнт вибуття (3.4)	додатне	збільшення
II. Показники ліквідності			
Коефіцієнт загальної ліквідності	$K_{\text{заг.лікв.}} = \frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}} = \frac{\Phi 1(\text{Р. 1195} + \text{р. 1200})}{\Phi 1(\text{Р. 1695} + \text{р. 1700})} \quad (3.5)$	1,5-2,0	
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$K_{\text{шв.лікв.}} = \frac{\text{Оборотні активи} - \text{запаси}}{\text{Поточні зобов'язання}} = \frac{\Phi 1(\text{Р. 1195} + \text{р. 1200}) - \Phi 1(\text{р. 1100})}{\Phi 1(\text{Р. 1695} + \text{р. 1700})} \quad (3.6)$	0,5-1,0	
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$K_{\text{абс.лікв.}} = \frac{\text{Грошові кошти та їх еквіваленти}}{\text{Поточні зобов'язання}} = \frac{\Phi 1(\text{Р. 1165})}{\Phi 1(\text{Р. 1695} + \text{р. 1700})} \quad (3.7)$	0,2-0,5	
III. Показники фінансової стійкості			
Робочий капітал	Робочий капітал = Оборотні активи – Поточні зобов'язання $= \Phi 1(\text{р.1195} + \text{р.1200}) - \Phi 1(\text{р.1695} - \text{р.1700}) \quad (3.8)$	додатне	
Власні оборотні кошти	Власні оборотні кошти = Власний капітал – Необоротні активи = $\Phi 1(\text{р.1495}) - \Phi 1(\text{р.1095}) \quad (3.9)$	додатне	
Коефіцієнт автономії	$K_{\text{ав}} = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Активи}} = \frac{\Phi 1(\text{Р. 1495})}{\Phi 1(\text{Р. 1300})} \quad (3.10)$	0,4-0,6	
Коефіцієнт фінансового ризику	$K_{\text{ф.р.}} = \frac{\text{Зобов'язання}}{\text{Власний та прирівняний до нього капітал}} = \frac{\Phi 1(\text{р. 1595} + \text{р. 1695} + \text{р. 1700} - \text{р. 1520} - \text{р. 1660} - \text{р. 1525})}{\Phi 1(\text{р. 1495} + \text{р. 1520} + \text{р. 1525} + \text{р. 1660})}$	1	Зменшення
Коефіцієнт довгострокових джерел фінансування	$K_{\text{ф.л.}} = \frac{\text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Власний капітал}} \quad (3.12)$	Не більше 0,25	зменшення
Коефіцієнт фінансової стійкості	$K_{\text{ф.с.}} = \frac{\text{Перманентний капітал}}{\text{Активи}} = \frac{\Phi 1(\text{Р. 1495} + \text{р. 1595})}{\Phi 1(\text{Р. 1300})} \quad (3.13)$	0,5-0,9	збільшення

Продовження табл. 3.2

Коефіцієнт довгострокової заборгованості	$K_{д.з.} = \frac{\text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Перманентний капітал}} = \frac{\Phi 1(\text{Р. 1595})}{\Phi 1(\text{Р. 1495} + \text{р. 1595})} \quad (3.14)$		
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$K_{\text{ман.влас.кап.}} = \frac{\text{Власні оборотні кошти}}{\text{Власний капітал}} = \frac{\Phi 1(\text{Р. 1495} - \text{р. 1095})}{\Phi 1(\text{Р. 1495})} \quad (3.15)$	0,25-0,9	збільшення
IV. Показники ділової активності			
Коефіцієнт оборотності активів	$K_{о.а} = \frac{\text{Чиста виручка від реалізації продукції}}{\text{Активи}} = \frac{\Phi 2(\text{Р. 2000})}{\Phi 1(\text{Р. 1300})} \quad (3.16)$		збільшення
Тривалість одного обороту активів	$T_{о.а.} = \frac{\text{Кількість днів у звітному періоді}}{K_{о.а}} \quad (3.18)$		зменшення
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$K_{\text{ман.влас.кап.}} = \frac{\text{Власні оборотні кошти}}{\text{Власний капітал}} = \frac{\Phi 1(\text{Р. 1495} - \text{р. 1095})}{\Phi 1(\text{Р. 1495})} \quad (3.15)$	0,25-0,9	збільшення
IV. Показники ділової активності			
Коефіцієнт оборотності активів	$K_{о.а} = \frac{\text{Чиста виручка від реалізації продукції}}{\text{Активи}} = \frac{\Phi 2(\text{Р. 2000})}{\Phi 1(\text{Р. 1300})} \quad (3.16)$		збільшення
Тривалість одного обороту активів	$T_{о.а.} = \frac{\text{Кількість днів у звітному періоді}}{K_{о.а}} \quad (3.18)$		зменшення
Коефіцієнт оборотності запасів	$K_{о.з} = \frac{\text{Собівартість реалізованої продукції}}{\text{Запаси}} = \frac{\Phi 2(\text{Р. 2050})}{\Phi 1(\text{Р. 1100})} \quad (3.19)$		збільшення
Термін зберігання запасів	$T_{з.з} = \frac{\text{Кількість днів у звітному періоді}}{K_{о.з}} \quad (3.20)$		зменшення
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$K_{о.деб.заб.} = \frac{\text{Чиста виручка від реалізації продукції}}{\text{Дебіторська заборгованість}} = \frac{\Phi 2(\text{Р. 2000})}{\Phi 1(\text{Р. 1125})} \quad (3.21)$		збільшення
Термін погашення дебіторської заборгованості	$T_{\text{пог.деб.заб.}} = \frac{\text{Кількість днів у звітному періоді}}{K_{о.деб.заб.}} \quad (3.21)$		зменшення
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	$K_{о.кред.заб.} = \frac{\text{Собівартість реалізованої продукції}}{\text{Кредиторська заборгованість}} = \frac{\Phi 2(\text{Р. 2050})}{\Phi 1(\text{Р. 1615})} \quad (3.22)$		збільшення
Термін погашення кредиторської заборгованості	$T_{\text{пог.кред.заб.}} = \frac{\text{Кількість днів у звітному періоді}}{K_{о.кред.заб.}} \quad (3.23)$		зменшення
Термін погашення кредиторської заборгованості	$T_{\text{пог.кред.заб.}} = \frac{\text{Кількість днів у звітному періоді}}{K_{о.кред.заб.}} \quad (3.23)$		зменшення

Продовження табл. 3.2

Операційний цикл	Тривалість операційного циклу = Тривалість виробничого циклу + Тривалість погашення дебіторської заборгованості (3.24)		Зменшення
Фінансовий цикл	Тривалість фінансового циклу = Тривалість операційного циклу - Тривалість погашення кредиторської заборгованості (3.25)		зменшення
V. Показники рентабельності			
Коефіцієнт рентабельності активів	$ROA = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Активи}} = \frac{\Phi 2(\text{ P. 220 або 225})}{\Phi 1(\text{ P. 280})}$ (3.26)		збільшення
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	$ROE = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Власний капітал}} = \frac{\Phi 2(\text{ P. 2350 або 2355})}{\Phi 1(\text{ P. 1495})}$ (3.27)		збільшення
Коефіцієнт ефективності інвестиційного капіталу	$ROI = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Власний капітал Довгострокові зобов'язання}} = \frac{\Phi 2(\text{ P. 2350 або 2355})}{\Phi 1(\text{ P. 1495 + p. 1595})}$ (3.28)		збільшення
Коефіцієнт рентабельності реалізації	$ROS_{NI} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Чиста виручка від реалізації}} = \frac{\Phi 2(\text{ P. 2350 або 2355})}{\Phi 1(\text{ P. 2000})}$ (3.29)		Збільшення
	$ROS_{EVB} = \frac{\text{Прибуток від операційної діяльності}}{\text{Чиста виручка від реалізації}} = \frac{\Phi 2(\text{ P. 2190 або 2195})}{\Phi 1(\text{ P. 2000})}$ (3.30)		
Коефіцієнт рентабельності витрат	$ROC = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Собівартість реалізованої продукції}} = \frac{\Phi 2(\text{ P. 2350 або 2355})}{\Phi 1(\text{ P. 2050})}$ (3.31)		збільшення

Джерело: складено автором на основі [2, 8, 20]

Розрахуємо дані показники підприємства «N» за 2019-2021 рр. (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Таблиця для аналізу показників фінансового стану підприємства

№	Показник	Роки		
		2018	2019	2020
I. Показники майнового стану				
1	Коефіцієнт зносу основних засобів	0,68	0,60	0,53
2	Коефіцієнт надходження	0,93	0,59	0,63
3	Коефіцієнт вибуття	0	0	0
4	Тип відтворення	0,93	0,59	0,63
II. Показники ліквідності				
1	Коефіцієнт загальної ліквідності	1,10	1,03	1,11
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,88	0,79	0,98
3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,37	0,30	0,22
III. Показники фінансової стійкості				
1	Робочий капітал	13 031	5 003	16 873
2	Власні оборотні кошти	13 031	5 003	16 873
3	Коефіцієнт автономії	0,10	0,04	0,12
4	Коефіцієнт фінансового ризику	6,50	14,57	6,58

Продовження табл. 3.2

5	Коефіцієнт фінансового левериджу	-	-	-
6	Коефіцієнт фінансової стійкості	0,10	0,04	0,12
7	Коефіцієнт довгострокової заборгованості	-	-	-
8	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,09	0,03	0,10
	IV. Показники ділової активності			
1	Коефіцієнт оборотності активів	1,65	1,82	1,87
2	Тривалість одного обороту активів	221,01	200,74	195,71
3	Коефіцієнт оборотності запасів	5,39	5,19	10,22
4	Термін зберігання запасів	67,69	70,36	35,72
5	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	16,16	38,81	28,15
6	Термін погашення дебіторської заборгованості	22,59	9,40	12,97
7	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	83,00	277,08	755,82
8	Термін погашення кредиторської заборгованості	4,40	1,32	0,48
9	Операційний цикл	243,60	210,15	208,67
10	Фінансовий цикл	63,29	69,05	35,23
	V. Показники рентабельності			
1	Коефіцієнт рентабельності активів	-	-	-
2	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,95	0,87	0,95
3	Коефіцієнт ефективності інвестиційного капіталу	0,95	0,87	0,95
4	Коефіцієнт рентабельності реалізації	0,06	0,02	0,06
5	Коефіцієнт рентабельності витрат	0,09	0,03	0,09

Джерело: розраховано автором

Аналіз ОЗ здійснюється за 2 напрямками:

1) вивчення та вимірювання впливу окремих факторів на ефективність використання капіталу;

2) виявлення впливу рентабельності активів на виробництво.

На рівень рентабельності інвестицій впливають різні фактори, пов'язані зі зміною обсягів виробництва та ефективності використання основних виробничих фондів, особливо його активної частини. Рівень рентабельності активів залежить насамперед від зміни структури фондів (частки), обсягу виробництва з гривні, вартості активної частини. Збільшення частки активної частини фондів у його загальній вартості є стимулюючим фактором для зростання рентабельності активів.

Основною причиною зниження ОЗ є неефективне використання (простій устаткування, недовикористання виробничих потужностей, низький коефіцієнт мінливості, наявність неустановленого обладнання тощо).

Для аналізу впливу факторів підприємства «N» використовуємо табл. 3.4.

Таблиця 3.4.

Аналіз ОЗ за 2019-2021 рр.

Показники	2019р.	2020р.	2021р.	Абсолютне відхилення (+,-)	
				2020р. від 2019р.	2021р. від 2020р.
Виручка від реалізації продукції, тис. грн.	45138	44152	49775	-986	5623
Середньорічна вартість ОЗ, тис. грн.	13617	25218	27526	11601	2308
Рівень використання ОЗ, грн.	3,31	1,75	1,81	-1,56	0,06
Середньорічна вартість активної частини ОЗ, тис. грн.	6591,5	7614	7614	1022,5	0
Використання активної частини ОЗ, грн.	6,85	5,80	6,54	-1,05	0,74
Питома вага активної частини ОЗ у загальній їх вартості, грн.	48,41	30,19	27,66	-18,21	-2,53

Джерело: розраховано автором

З таблиці 3.4 видно, що рівень використання ОЗ у 2019 році в наступні періоди знижувався, хоча і не суттєво. Простежується чітка тенденція до зниження використання ОЗ активної частини ОЗ у 2019-2020 роках. Розрахунок впливу факторів можна провести за допомогою методу ланцюгових підстановок (табл. 3.5).

Таблиця 3.5.

Розрахунок впливу факторів на ОЗ за 2019-2021 рр.

Роки	Питома вага активної частини основних засобів	Зміна питомої ваги активної частини основних засобів	Коефіцієнт віддачі активної частини ОЗ	Зміна коефіцієнта віддачі активної частини ОЗ	Коефіцієнт віддачі ОЗ	Причини відхилення	Розрахунок
2019	48,41	-	6,85	-	3,31	-	
2020	30,19	-18,22	5,8	-1,05	1,75	Зміна питомої ваги активної частини ОЗ	1,75-3,31=-1,56
2021	27,66	-2,53	6,54	0,74	1,81		1,81-1,75=0,06

Джерело: розраховано автором

Зниження рентабельності активів у 2020 році на 1,56 грн. відбулося в результаті збільшення частки активної частини на 18,22 % та зниження коефіцієнта віддачі ОЗ активної частини на 1,05 грн. У 2021 р. використання ОЗ активів зросло на 0,06 грн. за рахунок зменшення частки активної частини на 2,53% та збільшення

використання ОЗ активів активної частини на 0,74 грн.

На зростання продукції впливає як збільшення обладнання та ОЗ загалом, так і ефективність оздоровлення. Важливо визначити вплив кожного з цих факторів окремо. Для цього скористаємося методом абсолютних різниць (табл. 3.6).

Таблиця 3.6.

Розрахунок впливу змін на обсяг продукції за 2019-2021 рр.

Роки	Абсолютне відхилення по середньорічній вартості ОЗ	ОЗ базисного періоду	Зміна середньої вартості ОЗ (2*3)	Абсолютне відхилення ОФ	Середньорічна вартість ОЗ	Зміна ОФ (5*6)
1	2	3	4	5	6	7
2019	-	-		-	13617	
2020	1601	3,31	5299,31	-1,56	25218	-39340
2021	2308	1,75	4039	0,06	27526	1651,56

Джерело: розраховано автором

З таблиці 3.6 видно, що обсяг реалізації в 2020 році зменшився на 906 тис. грн., що пов'язано зі збільшенням середньорічної вартості ОЗ на 5299,31 тис. грн. та зниження активів на 39 340 тис. грн. У 2021 році відбулося збільшення обсягів реалізації на 5543 тис. грн. шляхом збільшення середньорічної вартості основних засобів на 4039 тис. грн. та збільшення фондів віддачі активів на 1651,56 тис. грн.

Одним із якісних показників використання ОЗ є норма амортизації, яка розраховується за формулою 3.32:

$$K_{\text{амортвіддачі}} = \frac{\text{Обсяг продукції в діючих цінах}}{\text{Сума амортизації}} \quad (3.32)$$

Цей показник необхідно проаналізувати в динаміці (табл. 3.7).

Таблиця 3.7.

Розрахунок амортизаційної віддачі підприємства «N» за 2019-2021 рр.

Показники	2019р.	2020р.	2021р.	Абсолютне відхилення (+,-)	
				2020р. від 2019р.	2021р. від 2020р.
1. Виручка від реалізації продукції, тис. грн.	46138	45232	50775	-906	5543
2. Амортизація, тис. грн.	988	1355	3255	367	1900
3. Коефіцієнт амортизаційної віддачі (1:2)	46,70	33,38	15,60	-13,32	-17,78

Джерело: розраховано автором

У результаті розрахунків бачимо, що норма амортизації має тенденцію до зниження з 46,79 до 15,60, тобто більш ніж вдвічі. Це свідчить про зниження рівня використання ОЗ, що є негативним явищем у діяльності суб'єкта господарювання.

Показники оцінки ефективності використання ОЗ поділяють на три групи [21]: узагальнюючий; часткові; техніко-експлуатаційні.

До загальних показників ефективності використання основних засобів відносять рентабельність ОЗ, що дозволяють оцінити дві сторони економічної ефективності їх використання – кількісну та якісну. Однак кожен з них може підвищуватися або падати в компанії за один і той же період часу. Тому в процесі порівняльної оцінки ефективності використання ОЗ двох і більше підприємств або періодів виникають труднощі, оскільки деякі підприємства з достатньо високими показниками прибутку мають низькі показники прибутку і навпаки. Розрахунок інтегральних показників дає змогу усунути цей недолік.

Перший комплексний (інтегрований) показник ефективності використання основних засобів (ФЕ) відображає умовний середній економічний ефект у вигляді виручки від реалізації та прибутку, що припадає на кожну гривню витрат, вкладених в основні засоби. Він визначається шляхом вилучення квадратного кореня з добутку використання активів (ФВ) і рентабельності (ФР) за формулою:

$$\Phi E' = \sqrt{\Phi B * \Phi P} \quad (3.33)$$

Для розрахунку другого інтегрального показника ефективності використання основних засобів (ФЕ) використовують формулу 3.34:

$$\Phi E'' = \sqrt{\Phi B * \Phi P * \Phi T} \quad (3.34)$$

де

ФЕ - інтегральний показник ефективності використання ОЗ;

ФТ - рівень ефективності використання ОЗ для зайнятості, який розраховується як відношення продуктивності праці до середньорічної вартості ОЗ.

Дані для аналізу ефективності використання ОЗ наведені в табл. 3.8.

Таблиця 3.8.

Розрахунок узагальнюючих показників ефективності використання ОЗ
підприємства «N» за 2019-2021 рр.

Показник	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Абсол. відхил. (+, -)		Відносне відхилення, %	
				2020р. від 2019р.	2021р. від 2020р.	2021р. від 2020р.	2021р. від 2019р.
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Виручка від реалізації продукції, тис. грн.	46138	45232	50775	-906	5543	112,25	110,05
2. Прибуток (збиток), тис. грн.	180	35	35	-145	0	100,00	19,44
3. Середньорічна вартість ОЗ, тис. грн.	13417	15018	17326	1601	2308	115,37	129,13
4. Середньооблікова чисельність робітників, чол.	750	745	745	-5	0	100,00	99,33
5. ОЗ, грн. ((1:3))	3,44	3,01	2,93	-0,43	-0,08	97,30	85,22
6. Рентабельність (збитковість) ОЗ, % ((2:3)*100)	1,34	0,23	0,20	-1,11	-0,03	86,68	15,06
7. Продуктивність праці, грн. ((1:4)*100/1000)	6,15	6,07	6,82	-0,08	0,74	112,25	110,79
8. Рівень ефективності використання ОЗ, % ((7:3)*100/1000)	0,000046	0,000040	0,000039	-	-	97,30	85,79
9. Перший інтегральний показник ефективності використання ОЗ, грн. ($\sqrt{5 * 6/100}$)	0,215	0,084	0,077	-0,131	-0,007	91,84	35,84
10. Другий інтегральний показник ефективності використання ОЗ, грн. ($\sqrt{(5 * 6 * 8)/100 * 100}$)	0,0145	0,0053	0,0048	-0,0092	-	90,57	33,10

Джерело: розраховано автором

Часткові показники характеризують економічну ефективність використання окремих груп та елементів ОЗ. Вони включають:

- 1) виручка від реалізації продукції на 1 грн. активна частина ОЗ;
- 2) рентабельність за 1 грн. активна частина ОЗ;
- 3) інтегральний показник ефективності роботи активної частини ОЗ.

Індекс інтегрального показника характеризує підвищення або зниження

інтегральної ефективності активної частини ОЗ за звітний рік порівняно з попереднім (базовим) періодом. Порівняння індексів ОФ, рентабельності та інтегральної ефективності ОЗ, розрахованих на вартість активної частини ОЗ, з індексом узагальнюючих показників дозволить виявити резерви зростання ОЗ та рентабельності за рахунок кращого використання їх активна частина (табл. 3.9).

Таблиця 3.9.

Розрахунок інтегрального показника оцінки використання активної частини ОЗ за 2019-2021 рр.

Показник	2019 р.	2020р.	2021р.	Абсол. відхил. (+, -)		Відносне відхилення, %	
				2020р. від 2019р.	2021р. від 2020р.	2021р. від 2020р.	2021р. від 2019р.
1	2	3	4	5	6	1	2
1. Виручка від реалізації продукції, тис. грн.	46138	45232	50775	-906	5543	112,25	110,05
2. Прибуток (збиток), тис. грн.	180	35	35	-145	0	100,00	19,44
3. Середньорічна вартість активної частини ОЗ, тис. грн.	6591,5	7614	7614	1022,5	0	100,00	115,51
4. Частка активної частини ОЗ у загальній їх вартості, %	48,41	30,19	27,66	-18,21	-2,53	91,62	57,14
5. Коефіцієнт віддачі активної частини ОЗ, грн.	7,00	5,94	6,67	-1,06	0,73	112,25	95,27
6. Рентабельність активної частини ОЗ, %	2,73	0,46	0,46	-2,27	0	100,00	16,83
7. Перший інтегральний показник ефективності використання активної частини ОЗ, грн..	0,072	0,011	0,012	-0,061	0,0006665	105,95	16,43

Джерело: розраховано автором

Показники, отримані при розрахунку впливу факторів на зміну ефективності ОЗ, є умовними. Адже будь-яке збільшення ОЗ вважається фактором, що знижує рентабельність капіталу, але в умовах технічного прогресу зростання ОЗ, особливо їх активної частини, є закономірним явищем, тому керівництву слід прагнути до його ефективного використання.

При оцінці ефективності використання ОЗ необхідно враховувати

особливості ГД, форму власності та стратегічну мету підприємства.

3.2. Ефективність організації контролю основних засобів підприємства

Одним із елементів системи управління ОЗ, який має бути відображений в обліковій політиці, є контроль. Основною метою внутрішнього контролю ОЗ є забезпечення відповідності законодавству та економічної доцільності господарсько-фінансової діяльності [23]. Контроль за використанням ОЗ полягає у розробці системи заходів, спрямованих на підвищення рентабельності та рентабельності ОЗ. На основі контрольної інформації визначаються резерви ефективного використання ОЗ - зменшення потреби в них за рахунок збільшення коефіцієнтів їх використання за часом і потужністю, оскільки між цими двома показниками існує обернена залежність.

Вивчення сучасної практики, спеціальної зарубіжної літератури, міжнародних стандартів контролю, а також практичного досвіду вітчизняних підприємств дозволило виділити такі основні категорії методів і прийомів контролю ОЗ: огляд, спостереження, огляд і підтвердження, розрахунки та аналітичний огляд [15].

Основними завданнями контролю є встановлення:

- 1) правильності документального оформлення та своєчасного відображення в бухгалтерському обліку операцій з основними засобами, їх надходження, внутрішнього переміщення та вибуття;
- 2) перевірка правильності розрахунку, своєчасне відображення зносу (амортизації) основних засобів;
- 3) контроль витрат на ремонт;
- 4) перевірка правильності відображення в бухгалтерському обліку фінансових результатів від вибуття (у тому числі ліквідації) основних засобів;
- 5) контроль за збереженням основних фондів;
- 6) перевірка правильності проведення індексації основних засобів.

Перевірка наявності ОЗ може здійснюватися двома способами: шляхом

інвентаризації (при невеликій сумі коштів) або шляхом документальної перевірки. Другий спосіб полягає в тому, що об'єкт основних засобів вважається наявним, якщо є: документ, що підтверджує його придбання, безоплатне отримання, створення тощо; акт передачі-передачі 03-1; в реєстрах внесено відповідний запис. За відсутності одного з трьох основних документів актив не вважається наявним, тому його не можна включити до балансу. У реєстрі кількісного обліку по кожному об'єкту ОЗ відкривається інвентарна картка. Вся система внутрішнього контролю забезпечує послідовну та ефективну роботу підприємства, збереження майна, своєчасне та повне відображення господарських та фінансових операцій у БО.

Оцінюючи ефективність внутрішнього контролю, зовнішній аудитор з'ясовує такі питання: ступінь незалежності внутрішніх контролерів від впливу керівництва; масштаби, глибину та напрями оглядів; компетентність працівників служби внутрішнього контролю (аудиту) – їх професійна підготовка, досвід, навички (наприклад, роботи з комп'ютером), участь у професійних організаціях; якість звітів та актів внутрішнього контролю. Основними методами, які використовуються при аудиті ОЗ, є огляди, фактична перевірка, порівняння, перерахунок, документальна перевірка, вибіркоче дослідження [86].

Важливим питанням теорії і практики аудиту є визначення об'єктів, що утворюють його предмет. Об'єктами аудиту є окремі або взаємопов'язані економічні, організаційні та інші аспекти досліджуваної системи, стан яких можна оцінити кількісно та якісно: ресурси, економічні процеси, економічні показники, організаційні форми управління, методи управління, функції управління [13]. Об'єкти аудиту формуються виходячи з цілей, яких повинен досягти аудитор при проведенні дослідження операцій з ОЗ.

На думку Ф. Ф. Бутинця, предметом аудиту операцій з ОЗ є економічні процеси та операції, пов'язані з наявністю, рухом і використанням ОЗ, а також відносини, що виникають усередині підприємства та поза ним [69].

Організація та методологія аудиту відображена в програмі аудиту, яка являє собою перелік дій аудитора на кожному етапі аудиту. Програма аудиту повинна відповідати певним визначеним критеріям якості аудиту: доступність; правдивість;

права та обов'язки; повнота; вимірювання; кошторис витрат; подання і розкриття. Одним з найважливіших аспектів аудиту ОЗ є перевірка правильності їх оцінки.

ОЗ підприємств незалежно від форм власності відображаються у бухгалтерському обліку та звітності про фактичні витрати на їх придбання, транспортування, монтаж, введення в експлуатацію, державну реєстрацію, які є їх первісною вартістю. Кошти визнаються активом, якщо існує ймовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з використанням об'єкта, і його вартість можна достовірно оцінити. Отже, за оцінкою на дату балансу є ОЗ, що відповідають умовам визнання активом; ОЗ, що не відповідають умовам визнання, мають бути списані за рахунок цього періоду за їх залишковою вартістю.

Важливим завданням аудитора є перевірка правильності формування первісної вартості основних засобів. За П(С)БО 7 «Основні засоби» придбані (створені) ОЗ зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю. Особливу увагу аудитору слід звернути на ті ОЗ, які були придбані в кредити банків чи інших фінансових установ (повністю або частково). Коли підприємство залучає додатковий банківський кредит для придбання або будівництва ОЗ, у деяких випадках, передбачених П(С)БО 31 «Фінансові витрати», фінансова вартість відсотків включається до собівартості активу. Капіталізація витрат по кредитах повинна бути передбачена в обліковій політиці підприємства [85]. При безоплатному отриманні ОЗ вони повинні бути оцінені за ринковою (справедливою) вартістю. Стосовно ОЗ, отриманих підприємством, справедлива вартість визначається також у разі безоплатної передачі ОЗ, якщо ОЗ отримані в результаті обмінних операцій; якщо ОЗ передаються як внесок до статутного капіталу підприємства.

Одним із важливих етапів аудиту є перевірка переоцінки ОЗ, не пов'язана зі зниженням корисності активу. Для контролю правильності дотримання вимог до переоцінки аудит здійснюється за такими напрямками:

1. Контроль за повнотою та проведенням операцій з переоцінки ОЗ.
2. Правильність документального відображення результатів переоцінки.

3. Правильність відображення операцій переоцінки на рахунках бухгалтерського обліку [66].

Такий аудит проводиться на підставі вивчення документів, що містять результати переоцінки, і передбачає такі аудиторські процедури: виявлення всіх питань переоцінки, які відображені в обліковій політиці підприємства; перевірка відповідності записів в інвентарних картках результатам переоцінки; перевірка правильності ведення бухгалтерських реєстрів, що відображають результати переоцінки ОЗ у бухгалтерському обліку; перевірка справедливої вартості ОЗ; перевірка правильності визначення індексу переоцінки; перевірка правильності розрахунку переоціненої вартості ОЗ та амортизації.

П(С)БО 7 «Основні засоби» не встановлює процедури переоцінки, не визначає осіб, які мають її проводити, не надає форму документа, в якому мають бути відображені результати переоцінки. Ці питання мають регулюватися наказом підприємства про облікову політику, який визначає метод оцінки ОЗ. Отже, переоцінка здійснюється професійними оцінювачами і регулюється Законом України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» та Національними стандартами оцінки.

Аудитору, враховуючи великий вплив амортизації на фінансову звітність, необхідно уважно вивчити порядок нарахування амортизації на підприємстві. Метою аудиту амортизації ОЗ є встановлення достовірності, правильності та законності бухгалтерського та податкового обліку амортизації ОЗ, відображення у фінансовій та податковій звітності, відповідно до вимог П(С)БО 7 «Основні засоби» та Податкового кодексу України. Оскільки ревізія амортизації ОЗ є частиною загальної ревізії ОЗ, тому перед проведенням ревізії, безпосередньо, амортизації ОЗ, аудитор повинен перевірити всі аспекти обліку ОЗ, які впливають на амортизацію.

Аудиту підлягають операції, пов'язані з вибуттям ОЗ, які спостерігаються при безоплатній передачі їх іншим підприємствам, ліквідації внаслідок повної амортизації, недоліків, виявлених під час інвентаризації та перевірок, внесків до статутного капіталу, в результаті природної катастрофи, невідповідність

критеріям визнання активів. Слід мати на увазі, що ОЗ підлягають списанню лише у випадках, коли їх відновлення неможливо або економічно недоцільно. При перевірці вибуття ОЗ аудитор визначає, чи має підприємство постійно діючу наглядову раду зі списання ОЗ. У разі ліквідації ОЗ внаслідок аварії чи іншої надзвичайної ситуації необхідно ознайомитися з актами аварії, ліквідації, а також довідкою метеорологічної служби, щоб встановити, що призвело до НС [63].

Якщо операції з ОЗ щодо їх руху, оприбуткування, вибуття, документування не відображені або невірно відображені в бухгалтерському обліку, необхідно встановити винних осіб та причини, що спричинили таке становище, та вжити відповідних заходів.

ОЗ можуть залишати баланс підприємства з різних причин, але більш популярною є їх реалізація (продаж за готівку). Аудитору необхідно встановити, яким нормативним документом керується бухгалтер у разі продажу ОЗ. Як відомо, П(С)БО 7 «Основні засоби» не поширюється на ОЗ, утримувані для продажу. Вони враховуються за правилами, викладеними в П(С)БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу та припинена діяльність» [68].

Таким чином, контроль ОЗ у діяльності підприємств і організацій є важливим елементом процесу управління. Внутрішній контроль – це сукупність процедур, спрямованих на досягнення цілей суб'єкта, які є результатом дій керівництва щодо планування, організації, моніторингу, перевірки правильності та достовірності даних БО, підвищення ефективності, забезпечення дотримання стандартизованих нормативних актів управління. У ході дослідження встановлено, що на сьогоднішній день аудит як вид контролю є необхідним і виправданим, оскільки володіння достовірною інформацією – обов'язкова умова успішної господарської діяльності промислових підприємств. ОЗ займають значну частину в загальній номенклатурі майна більшості суб'єктів господарювання на сучасному етапі розвитку важливі питання їх ефективного використання та збереження. Значною мірою це пов'язано із здійсненням ефективного незалежного контролю за станом і використанням ОЗ.

Необхідність аудиту обумовлена тим, що найбільш достовірним джерелом

інформації про господарську діяльність підприємства є дані БО бухгалтерського обліку та і звітності. Таким чином, аудит основних засобів є складним процесом, і з огляду на постійні зміни нормативно-правових актів щодо їх амортизації, класифікації тощо, є дуже важливою частиною загального аудиту підприємства.

Актуальність аудиту ОЗ полягає в тому, що на практиці аудитор повинен вибрати найбільш раціональну форму організації та методи аудиту ОЗ, обґрунтовуючи цей вибір для досягнення мети та якості аудиту. Для цього необхідно мати метод аудиту ОЗ як об'єкта аудиту, який полегшить аудитору вибір необхідних та відповідних аудиторських процедур при аудиті ОЗ як елементу аудиту фінансової звітності.

Процедура планування аудиту передбачає: опис попереднього етапу його планування; формулювання принципів підготовки загального плану та програми аудиту; опис процедури підготовки та складання загального плану та програми аудиту. Перед початком аудиту складається договір про проведення аудиту (додаток В).

Етап планування як початковий етап аудиту складається з розробки аудитором загального плану аудиту із зазначенням очікуваного обсягу, графіків та строків його аудиту, а також розробки програми аудиту, що визначає обсяг, види та послідовність аудиторські процедури, необхідні для об'єктивної та обґрунтованої думки аудитора щодо фінансової звітності організації. Аудитор повинен планувати аудит відповідно до загальних принципів його проведення, беручи до уваги складність, безперервність та оптимальність планування. Принцип всебічного планування аудиту передбачає забезпечення взаємозв'язку та узгодженості всіх етапів планування – від попереднього планування до підготовки загального плану та програми аудиту [45]. Принцип безперервності планування аудиту виражається у встановленні спільних завдань для групи аудиторів та ув'язуванні етапів планування за термінами та пов'язаними з ними структурами (структурні підрозділи, виділені в окремий баланс, філії, представництва, дочірні компанії). Плануючи аудит на тривалий період часу (якщо аудитор перевіряє суб'єкт господарювання протягом тривалого періоду часу), аудитор повинен

своєчасно коригувати плани та програми аудиту, щоб відобразити зміни у фінансово-економічних показниках діяльності суб'єкта господарювання та результати проміжних аудитів. Принцип оптимального планування аудиту полягає в тому, що в процесі планування аудиторська організація повинна передбачати варіативність планування, щоб мати можливість вибрати найкращий варіант загального плану та програми аудиту на основі критеріїв, визначених аудитором.

На етапі попереднього планування аудитор повинен ознайомитись з фінансово-господарською діяльністю суб'єкта господарювання та мати інформацію про зовнішні фактори, що впливають на господарську діяльність суб'єкта господарювання та відображати економічну ситуацію в країні (регіоні) загалом та її галузь зокрема та внутрішні фактори, що впливають на економічну діяльність господарюючого суб'єкта та пов'язані з його індивідуальними особливостями. До нашої аудиторської перевірки було складено план перевірки (додаток Г).

Джерелами інформації для аудит господарських операцій з ОЗ були застосовані наступні:

1. Звіт про фінансовий стан (Баланс) форма № 1.
2. Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) форма № 2.
3. Аналітичні та синтетичні регістри обліку ОЗ (Головна книга, Журнал-ордер № 4, відомості аналітичного обліку КІ).
4. Первинні документи з обліку ОЗ: інвентарні картки, акти приймання-передачі, введення в експлуатацію, ліквідації, відомості індексації балансової вартості ОЗ.

Робочі документи аудитора – це записи аудитора, зроблені під час планування, підготовки та проведення перевірок, узагальнення їх даних, а також документована інформація, отримана під час аудиту від компанії-замовника, третіх осіб або усних повідомлень, задокументованих аудитором шляхом тестування. Робочі документи містять інформацію, яка, на думку аудитора, є важливою для належного проведення аудиту, і яка повинна підтверджувати висновки та пропозиції в висновку аудитора. Документація робочого аудиту може бути оформлена у вигляді стандартних форм та таблиць на папері або записана на

електронний носій або відеокасету. Плануючи та проводячи аудит, робочі документи допомагають краще перевірити та контролювати процес впровадження. У робочій документації фіксуються результати аудиторських перевірок, проведених для підтвердження аудиторських рішень [13]. Підсумкова документація складається із звіту аудитора та документації, яка передається замовнику чека. Звіт аудитора є обов'язковою складовою підсумкової документації.

На основі проведеного аудиту було складено робочий документ, який характеризує організаційну структуру бухгалтерії перевірки об'єкта (Додаток Д, Додаток Е) та зведену таблицю з перевірки первинних документів, щодо обліку основних засобів (Додаток К, Додаток Л).

3.3. Взаємозв'язок системи внутрішнього контролю та зовнішнього аудиту у контексті визначення достовірності інформації про основні засоби у фінансовій звітності

Щодо інтеграції внутрішнього та зовнішнього аудиту як видів контролю, вважаємо за доцільне зазначити, що основними функціями менеджменту, як відомо, є планування, координація, облік, контроль. Планування забезпечує пряме підключення до керованого об'єкта. Координація передбачає узгодження дій між керівництвом і керованим суб'єктом. Для моніторингу об'єкта використовується облік. Контроль забезпечує зворотний зв'язок між сутністю та сутністю. Якщо видалити один із компонентів, відбудеться перерва в циклі управління і це призведе до втрати контролю. Крім того, за відсутності контролю, навіть з функцією планування, система управління втратила б можливість розвиватися за короткий проміжок часу. У свою чергу, контроль без обліку був би неможливим, а без координації – марним. Необхідність внутрішнього аудиту (далі ВА) виникає через те, що вище керівництво не здійснює повсякденного контролю за діяльністю підприємства чи установи та працівників нижчого керівництва. ВА надає інформацію про таку діяльність та підтверджує достовірність звітності, в тому числі управлінської.

Слід зазначити, що, крім ВА, поширення набув зовнішній аудит (далі ЗА), який здійснюють аудиторські організації (фірми), а також окремі незалежні аудитори відповідно до укладених договорів. ЗА – це метод позавідомчого контролю, який не замінює і не замінює державний контроль за господарською та фінансовою діяльністю суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у відповідних державних органах, а насамперед надає інформацію вищому керівництву підприємства, установи з питань фінансової та ГД, сприяє високоефективної системи БО та внутрішнього контролю, запобігає порушенням та підтверджує достовірність ФЗ відокремлених структурних підрозділів. Хоча діяльність зовнішніх аудиторів може бути спрямована на всі суб'єкти господарювання незалежно від організаційно-правових форм і форм власності, основними об'єктами аудиту є підприємницькі структури.

В практиці внутрішніх аудиторів виникає необхідність використання різноманітних форм реалізації в часі та просторі контролю з метою своєчасного розвитку для керівництва напрямів фінансового менеджменту та способів використання ресурсів. Теорія контролю показує, що ВА є складовою процесу зниження рівня інформаційного ризику. У цьому процесі внутрішній аудитор використовує різноманітні технологічні прийоми та методи, які в цілому складають методологію контролю. Дослідження показують, що досить часто в процесі ВА виникають проблеми, які потребують відповідних спеціальних знань, і в таких випадках неможливо провести кваліфікований аудит чи оцінити певні обставини та аспекти фінансово-господарської діяльності. Через такі фактори серйозні проблеми та значні помилки можуть залишитися невирішеними та непоміченими. Тому внутрішні аудитори повинні запросити керівництво до зовнішнього аудиту.

Таким чином, чітко проглядається спільна мета та об'єктивні передумови інтеграції ВА та ЗА у досягненні мети. Метою в даному випадку є досягнення економічної та соціальної ефективності системи корпоративного та державного управління, високого рівня відповідальності органів управління суб'єктів господарювання та органів державної влади за виконання своїх повноважень. Мета може бути досягнута лише за умови розробки та реалізації єдиної концепції

розвитку аудиту з чітким розмежуванням внутрішнього та зовнішнього аудиту, у тому числі державного.

У цьому контексті зазначимо, що МСА 610 «Використання внутрішніх аудиторів» регулює відносини між підрозділами внутрішнього аудиту та зовнішнім аудитором, визначає доцільність і сферу використання внутрішніх аудиторів, визначає цілі підрозділу внутрішнього аудиту [58].

Контроль в інформаційних технологіях (Information Technology Controls) – діяльність, яка підтримує оперативну діяльність та управління організацією, а також забезпечує загальний і спеціальний контроль над елементами інфраструктури інформаційних технологій, такими як програмні додатки, інформаційні масиви, інфраструктура та персонал. Система управління інформаційними технологіями (Information Technology Governance) – включає менеджерів, організаційні структури та процеси, які гарантують, що інформаційні технології організації підтримують стратегії та цілі організації.

Автоматизовані методи аудиту (Technology-based Audit Techniques) – будь-які автоматизовані методи аудиту, такі як програмне забезпечення загального аудиту, генератори тестових даних, програми комп'ютерного аудиту, спеціальні програми аудиту та комп'ютеризовані процедури аудиту.

Таким чином, незважаючи на проблеми використання ІТ під час аудиту – використання ІТ та систем є не тільки актуальним завданням і найважливішим фактором успіху аудитора, а й необхідною умовою його проведення для якісного аудиту.

Вважаємо за доцільне зазначити, що міжнародні освітні стандарти професійних бухгалтерів передбачають оволодіння внутрішніми аудиторами такими дисциплінами, як «Основи інформаційних технологій», «Інформаційні технології», «Інформаційні технології Контроль професійних знань», «Професіонал з контролю інформаційних технологій». Компетентність», «Компетентність контролю інформаційних технологій». спеціалісти як користувачі облікової інформації». Участь і роль окремих груп спеціалістів у розвитку ІТ.

У зв'язку з широким використанням комп'ютерних технологій,

комп'ютерних інформаційних мереж і систем у бізнесі та бухгалтерському обліку перед аудиторами постало завдання адаптувати технологію своєї роботи або навіть істотно змінити її за допомогою спеціальних методів і комп'ютерних програм при аудиті фінансової звітності, що використовує автоматизовані системи.

Вважаємо за доцільне згадати, як положення Міжнародних стандартів аудиту (МСА) впливають на використання ІТ у зовнішньому аудиті. МСА, що містять положення щодо використання ІТ в аудиті: 401 «Аудит у середовищі комп'ютерних інформаційних систем», 1001 «ІТ-середовище: автономні персональні комп'ютери», 1002 «ІТ-середовище: онлайн-комп'ютерні системи», 1003 «ІТ-середовище: системи баз даних», 1008 «Оцінка ризиків та внутрішній контроль – характеристики та особливості СНД», 1009 «Комп'ютеризовані методи аудиту» втратили чинність. Зверніть увагу, що ІТ безпосередньо пов'язані з міжнародною аудиторською практикою 1013 «Електронна комерція: вплив на аудит фінансової звітності». Це положення містить вказівки щодо МСА, якщо суб'єкт господарювання використовує для електронної комерції публічну мережу, таку як Інтернет.

У положенні зазначено, що для проведення аудиту на підприємствах електронної комерції аудитор повинен мати відповідні знання інформаційних технологій (ІТ) та Інтернет-бізнесу, щоб визначити їх вплив на бізнес суб'єкта, оцінити навички та знання ІТ. персонал суб'єкта господарювання, ризики, пов'язані з використанням електронної комерції, визначення характеру, часу та обсягу аудиторських процедур, оцінка аудиторських доказів

Дослідження та аналіз змісту існуючих МСА свідчать про те, що зараз, по суті, аудит як діяльність, як професія, як функція за замовчуванням є комп'ютером [58]. Використання ІТ в аудиті є безперервним і безперервним. Це пов'язано з наявністю у кожного суб'єкта господарювання, установи – ІСБО, системи управління інформацією, єдиного інформаційного простору. А безперервна інформатизація та комп'ютеризація визначає ІТ як один із інтегруючих факторів внутрішнього та зовнішнього аудиту (табл. 3.10)

Таблиця 3.10

Елементи інтеграції внутрішнього і зовнішнього аудиту

ІТ аудиту як інтегруючий фактор		
Внутрішній аудит		Зовнішній аудит
	ФАКТОРИ ІНТЕГРАЦІЇ	
Внутрішня інтеграція		Внутрішня інтеграція
Елементи :	Елементи інформаційно-технологічної інфраструктури, Стратегії і цілі організації, Загальне програмне забезпечення, Генератори тестових даних, Комп'ютерні програми для аудиту, Спеціальні програмні додатки для аудиту, Комп'ютеризовані аудиторські процедури	Елементи :
· об'єкти ІС внутрішнього аудиту		· об'єкти ІС зовнішнього аудиту
· Персонал внутрішнього аудиту		· Персонал зовнішнього аудиту
Зовнішня інтеграція	РОБОЧІ ПРОЦЕСИ	Зовнішня інтеграція

Джерело: розроблено автором

Комп'ютерний аудит означає використання комп'ютерів та сучасних ІТ для організації аудиторської діяльності, включаючи аудит фінансової звітності та підготовку аудиторських висновків, а також надання відповідних аудиторських послуг. Звернемо увагу на три основні сфери застосування ІТ в аудиті [41]: використання аудиту ІС та ІТ - аудиту для організації роботи суб'єкта аудиту; перевірка та оцінка комп'ютерних ІС; використання аудиту ІС та аудиту ІТ як специфічних інструментів аудиту

Це свідчить про те, що ІТ використовуються для організації аудиторської діяльності, включаючи аудит фінансової звітності та підготовку аудиторських висновків; при наданні супутніх аудиторських послуг; у плануванні, контролі та документуванні аудиторської роботи.

Таким чином, ІТ, як інтегруючий фактор, забезпечує внутрішню інтеграцію суб'єктів та об'єктів внутрішнього (зовнішнього) аудиту, зовнішню інтеграцію ВА та ЗА як підсистем в єдину інформаційну систему. Внутрішня інтеграція забезпечує тісну інтеграцію системи внутрішнього (зовнішнього) аудиту та системи персоналу між собою. Зовнішня інтеграція забезпечує тісну інтеграцію робочих процесів внутрішнього та зовнішнього аудиту. На основі використання ІТ функціонування цих двох підсистем може бути паралельним і тісно інтегрованим.

ВИСНОВКИ

Під час виконання поставлених завдань для досягнення основної мети магістерської роботи, зроблено такі висновків:

1. Удосконалено трактування економічної сутності ОЗ та з'ясовано, що ОЗ підприємства відіграють важливу роль у фінансово-господарській діяльності, забезпечуючи ефективність і безперервність діяльності будь-якого підприємства. Залучення ОЗ потребує значних фінансових вкладень, тобто періодичність їх оновлення залежить від фінансових можливостей та ефективної роботи підприємства за попередній період, у свою чергу, висока вартість основних засобів перешкоджає зростанню рентабельності власних коштів. Для ефективного використання основних засобів, а також з метою досягнення головної мети будь-якого підприємства, необхідно більш зважено підходити до процесу управління раціональністю та повнотою використання ОЗ у господарській діяльності.

2. Проаналізовано класифікацію ОЗ у системі бухгалтерського обліку і звітності підприємства та з'ясовано, що основна класифікація ОЗ визначена в законодавчих і нормативних актах, зокрема у П(С)БО 7 «Основні засоби» та Податковому кодексі України. У П(С)БО 7 для цілей бухгалтерського обліку законодавчо виділяють такі групи ОЗ, ідентичні за призначенням і технічними характеристиками: земельні ділянки; капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язанні з будівництвом; будівлі, конструкції та передавальні пристрої; машини та устаткування; транспортні засоби; інструменти, прилади, інвентар (меблі); багаторічні насадження; інші ОЗ.

3. Розглянуто законодавчо-нормативне регулювання бухгалтерського обліку і звітності ОЗ підприємства та встановлено наступне: основною складовою при визначенні національної системи бухгалтерського обліку та звітності є існуюча нормативно-правова основа та комплекс інших нормативних документів, що є основою для організації бухгалтерського обліку. Одним із найважливіших результатів реформи бухгалтерського обліку в Україні є будова загальної системи регулювання бухгалтерського обліку, орієнтованої на задоволення потреб усіх

зацікавлених користувачів облікової інформації, яка враховувала необхідність гармонізації національних стандартів із міжнародними. Документом вищої юридичної сили бухгалтерського обліку є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Важливими документами для обліку ОЗ підприємства є Господарський кодекс України, Податковий кодекс України та інші законодавчо-нормативні акти. Варто відзначити, що важливими є Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), зокрема МСБО 16 «Основні засоби». Особлива роль належить внутрішньому документу підприємства – наказу про облікову політику, в якому чітко прописані всі аспекти бухгалтерського обліку та звітності підприємства.

4. Надано критичну оцінку стану методичних аспектів бухгалтерського обліку ОЗ підприємства та визначено, що якісно і повно розроблений понятійний апарат бухгалтерського обліку для інтерпретації основних засобів як об'єкта бухгалтерського обліку дозволяє побудувати економічно правильну систему, яка може точно відображати всі операції з основними засобами на рахунках бухгалтерського обліку та формувати достовірну інформацію про них у фінансовій звітності. Процес визнання та оцінки основних засобів є важливим аспектом у системі бухгалтерського обліку, оскільки впливає на достовірність фінансової звітності, дозволяє правильно визначити собівартість продукції та фактичний стан підприємства, а також уникнути конфліктів між підприємством та контролюючими органами.

5. Охарактеризувавши особливості організації бухгалтерського обліку ОЗ підприємства та розкриття інформації про них у фінансовій звітності, визначено, що методологічні принципи формування інформації про ОЗ в бухгалтерському обліку, а також розкриття інформації про них у фінансовій звітності регулюються Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби». Поняття ОЗ використовується у національній системі бухгалтерського обліку у двох значеннях: вузькому, яке використовується лише для основних засобів, наведених у п. 5.1 П(С)БО 7 та відображених на рахунку 10 «Основні засоби»; широкий, до якого входять основні засоби (рахунок 10), інші необоротні матеріальні активи (рахунок

11) та незавершені капітальні інвестиції (рахунок 15). Підприємство самостійно визначає свою облікову політику та обирає форму бухгалтерського обліку відповідно до принципів, встановлених законодавством. До основних положень з обліку ОЗ, наведених у наказі про облікову політику, слід віднести: – робочий план рахунків основних засобів; – форми первинних документів для обліку руху основних засобів; – правила документообігу та технологію обробки облікової інформації про рух основних засобів; – порядок проведення інвентаризації основних засобів; – порядок оцінки основних засобів і методи нарахування амортизації; – порядок контролю господарських операцій при русі основних засобів; – інші рішення, необхідні для організації бухгалтерського обліку основних засобів.

6. Проаналізовано особливості бухгалтерського обліку і звітності ОЗ підприємства в умовах застосування МСФЗ та з'ясовано, що орієнтація національних систем обліку на міжнародні стандарти дає можливість порівняти звітні показники підприємств різних країн. Це забезпечує інвесторам необхідну інформацію при прийнятті рішень щодо реалізації міжнародних інвестиційних проєктів, сприяє руху капіталу та інтеграції національних економік. Це також істотно сприяє здійсненню ефективного незалежного контролю за станом і використанням основних засобів. Ведення обліку за міжнародними стандартами полегшує роботу бухгалтерів, чий компанії мають справу з іноземними партнерами, покращує імідж країни. Аудит ОЗ є складним процесом і дуже важливою частиною загального аудиту підприємства, тому доцільно узгодити Міжнародні стандарти аудиту з Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку.

7. Розглянуто методику ефективності використання ОЗ підприємства та зроблено висновок, що управління основними засобами на підприємстві можна звести до двох ключових завдань: управління формуванням та ефективністю основних засобів. Ефективність використання ОЗ відображає отримані підприємством результати у вигляді ефекту, який порівнюється з ресурсами, витраченими на досягнення такого ефекту, тобто виступає як відносний показник рентабельності. Забезпечення ефективності полягає у максимізації отриманих

результатів порівняно з мінімальними витратами ресурсів, необхідних для досягнення таких результатів. Управління ефективністю використання ОЗ передбачає формування відповідного інформаційно-аналітичного забезпечення, яке встановлює відповідні вимоги та робить особливий акцент на необхідності раціонального, актуального та достовірного аналізу основних засобів.

8. Висвітлено ефективність організації контролю ОЗ підприємства та встановлено, що оцінюючи ефективність внутрішнього контролю, зовнішній аудитор з'ясовує такі питання: ступінь незалежності внутрішніх контролерів від впливу керівництва; масштаби, глибину та напрями оглядів; компетентність працівників служби внутрішнього контролю (аудиту) – їх професійна підготовка, досвід, навички, участь у професійних організаціях; якість звітів та актів внутрішнього контролю. Основними та ефективними методами, які використовуються при аудиті ОЗ, є огляди, фактична перевірка, порівняння, перерахунок, документальна перевірка, вибіркове дослідження. Одним з найважливіших аспектів аудиту ОЗ є перевірка правильності їх оцінки. Проблема оцінки ОЗ – одна з основних бухгалтерських проблем, а принцип єдності та реальності оцінки ОЗ – визначальний фактор в організації бухгалтерського обліку підприємства.

9. Охарактеризовано взаємозв'язок системи внутрішнього контролю та зовнішнього аудиту у контексті визначення достовірності інформації про ОЗ у фінансовій звітності. Крім внутрішнього аудиту, поширення набув зовнішній аудит, який здійснюють аудиторські організації (фірми), а також окремі незалежні аудитори відповідно до укладених договорів. Незважаючи на проблеми використання ІТ під час аудиту – використання ІТ та систем є не тільки актуальним завданням і найважливішим фактором успіху аудитора, а й необхідною умовою його проведення для якісного аудиту. ІТ, як інтегруючий фактор, забезпечує внутрішню інтеграцію суб'єктів та об'єктів внутрішнього (зовнішнього) аудиту, зовнішню інтеграцію внутрішнього та зовнішнього аудиту як підсистем в єдину інформаційну систему.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агрес О. Г. Економічна ефективність використання основних засобів сільськогосподарських підприємств : автореф. дис. ... к. е. н. : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)». Львівський нац. аграр. ун-т. Львів. 2013. 20 с.
2. Атамась Г. П. Ефективність використання основних засобів в аграрних підприємствах. *Аграрний вісник Причорномор'я*. Одеса, 2017. № 65. С. 10-13.
3. Бабяк Н. Д. Амортизаційні відрахування як фінансове джерело відтворення основних засобів підприємств. Вісник Сумського державного університету. *Серія «Економіка»*. 2005. № 10(82). С. 177–185.
4. Бардаш С. В. Економічний контроль в Україні: системний підхід: монографія Київ. Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2010. 656 с.
5. Безуглый А. Об изъятии амортизационных отчислений предприятий / А. Безуглый // *Экономика Украины*. - 1999. - № 5. - С. 36.
6. Бенько М. М. Інформаційні системи і технології в бухгалтерському обліку. Монографія Київ. Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. 336 с.
7. Белокоз О. І. Вплив інформаційних технологій на аудит дебіторів і кредиторів. URL:<http://www.nibu.factor.ua/golden/doc.html?id=18085>
8. Богацька Н. М. Фінансовий стан підприємства та шляхи його покращення в бізнес процесах підприємства. *Молодий вчений*. 2016. № 2(02). С. 12-16.
9. Бондар М.І. Облік і аудит основних засобів (на матеріалах аграрних підприємств Київської області): автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.06.04. Київ, 2001.
10. Борисюк О. Бухгалтерський податковий облік основних засобів в умовах реформування податкового законодавства. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2011. №130. С. 47-50.
11. Брадул О. М. Обліково-аналітичне забезпечення менеджменту корпорацій Київ. Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2009. 356 с.

12. Бурцев В. Характеристика системы внутреннего (финансового) контроля коммерческой организации. *Финансовый бизнес*. 2000. № 8. С. 24-27.
13. Бутинець Ф. Ф. Аудит: Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. 2-е вид., перероб. та доп. Житомир: ПП «Рута», 2002. С. 672.
14. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік. Підручник. Житомир : ПП «Рута», 2009. 912 с.
15. Бутинець Ф. Ф. Контроль і ревізія. Підручник. Житомир. ЖІТІ, 2002. 544 с.
16. Бутинець Ф.Ф., Войналович О.П., Томашевська І.Л. Організація бухгалтерського обліку. 4-те вид., доп. і перероб. Житомир: ПП «Рута», 2005.
17. Верхоглядова Н. І. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика : навч.-практ. посіб. / Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїна та ін. Київ. Центр навчальної літератури. 2019. 536 с.
18. Власюк Г. В. Шляхи вдосконалення основних засобів / Г. В. Власюк, О. І. Зиміна // *Держава та регіони*. – 2008. - № 4. – С. 32-36.
19. Гарна С. О., Гончар В. О. Проблеми обліку основних засобів та шляхи їх вирішення. URL: <http://www.sworld.com.ua/konfer37/344.pdf>
20. Гетьман О. О. Економіка підприємства: Навч. посіб – 2-ге видання. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 488 с.
21. Гетьман О. О. Економічна діагностика. Навч. посіб. Київ. Центр учбової літератури, 2007.
22. Голобнича Г. П., Мельник Т. Г. Звітність підприємства. Навч. посібн. Київ. ВПЦ кийвський університет. 2012. 575 с.
23. Голов С. Ф. Управлінський облік: навч. Посібник. Київ: Лібра, 2003. С. 704.
24. Господарський кодекс України: Кодекс України; Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
25. Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз: підручник для студентів. Київ: Центр навчальної літератури, 2009. 256 с.
26. Граковський Ю. Амортизація основних засобів: порядок розрахунку і відображення в бухгалтерському та податковому обліку. *Офіційно про*

- податки. Вісник державної фіскальної служби України.* 2015. № 14.
27. Гречко С.М., Особливості визнання основних засобів в цілях бухгалтерського обліку та оподаткування. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу.* 2011. С. 23-31
 28. Гришко Н.В., Лубенченко О.Е., Куденко М.С. Облік і аудит: навч. посібник. Алчевськ: ДонДТУ, 2013.
 29. Гура Н. О. Бухгалтерський облік в об'єднаних співвласників багатоквартирних будинків та 2-ге видання
 30. Гуцаленко Л. В. Проблемні аспекти нарахування амортизації необоротних активів. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2014_1_30
 31. Дем'яненко М.Я., Лузан Ю.Я., Саблук П.Т. та ін. Фінансовий словник-довідник / за ред. М.Я. Дем'яненко. Київ: ІАЕ УААН, 2003.
 32. Державний фінансовий аудит: методологія і організація: монографія Є. В. Мних, М. О. Никонович, Н. С. Барабаш та ін; за ред.. Є. В. Мниха. Київ. Київ. нац.. торг.-екон. ун-т, 2009. 319 с.
 33. Довжик О.О., Гапонюк А.І., Особливості обліку основних засобів в сучасних умовах господарювання. *Бухгалтерських облік, аналіз та аудит.* № 25, 2018 р. 803-806 с. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/25_2018_ukr/133.pdf
 34. Дорош Н. І. Колективна монографія: Фінансові важелі соціально-економічного механізму взаємодії суб'єктів господарювання різних типів та сфер діяльності
 35. Завадський Й.С. Менеджмент: підручник для студ. екон. спец. вищ. навч. закл.: У 2 т. Т. 2. Київ. Видавництво Європ. ун-ту, 2002. 640 с.
 36. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996–XIV [зі змінами і доповненнями] // Верховна Рада України [сайт]. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
 37. Занько Б. Бухгалтерський та податковий облік ліквідації основних засобів. *Справочник економіста.* 2013. № 9 (117).

38. Засадний Б. А. Розвиток бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю діяльності підприємств в умовах застосування МСФЗ. Київ. 2018. 304 с.
39. Зацеркляний М. М. Економіко-математичне моделювання: навчальний посібник Київ: «Прецедент». 2012. 360 с.
40. Золотухін О. Бухгалтерський облік основних засобів: від придбання до вибуття. *Офіційно про податки. Вісник державної фіскальної служби України*. 2012. № 40.
41. Івахненко С. В. Інформаційні технології аудиту та внутрішньо-господарського контролю в контексті світової інтеграції: монографія Житомир: Рута, 2010. 432 с.
42. Інструкції з інвентаризації матеріальних цінностей, розрахунків та інших статей балансу бюджетних установ від 30.10.1998 № 90 [зі змінами і доповненнями] // Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0728-98#Text>
43. Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків від 11.08.1994 № 69 [зі змінами і доповненнями] // Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0202-94#Text>
44. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Мінфін України; Інструкція від 30.11.1999 № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>
45. Коваленко Л. О. Фінансовий менеджмент. Навч. посіб. Київ. Знання, 2015.406 с.
46. Коваленко О. В. Напрями підвищення ефективності використання основних фондів підприємства / О.В. Коваленко, І.В. Громова. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2014. № 7. С. 20–27.
47. Конституція України: Верховна Рада України; Конституція України, Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>

48. Кужельний М. В. Теорія бухгалтерського обліку. Підручник. Київ. КНЕУ, 2011. С. 199-334.
49. Кузик Н. П. Внутрішній контроль як основа ефективної діяльності сільськогосподарських підприємств. *Науковий вісник НУБіП України*. 2010. №153. С.153-157.
50. Ловінська Л. Г. Бухгалтерський облік : навч.-метод. Посібник. Київ. КНЕУ, 2002. 370 с.
51. Малахов В.В., Оніщенко І.О. Удосконалення організації обліку і аудиту основних засобів на підприємстві. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/17906/1/Малахов%20В.pdf>
52. Мельник Т. Г. Облік та аудит діяльності бюджетних установ. Навч. посібн. Київ. 2009. 415 с.
53. Мельниченко С. В. Інформаційні технології в туризмі: теорія, методологія, практика. Монографія Київ. Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2007. 493 с.
54. Михальська О. Л., Швець В. Г. Управлінський облік та аналіз виробничих витрат. Київ. Кондор. 2018. 228 с.
55. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16) «Основні засоби» // IASB; Стандарт, Міжнародний документ від 1 січня 2012 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014#Text
56. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2010 року, частина 1. Пер. з англ.: Ольховікова О. Л., Селезньов О. В., Зеніна О. О., Гик О. В., Біндер С. Г. Київ. Вид-во «Фенікс», 2011, 846 с.
57. Міжнародні стандарти професійної етики внутрішнього аудиту (стандарти): URL: <https://www.theiia.org/globalassets/documents/standards/standards-2013/ippf-standards-2013-ukrainian.pdf>
58. Міжнародні стандарти фінансової звітності. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_010
59. Національне положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 № 73 [зі змінами і

- доповненнями] // Верховна Рада України. URL:
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
60. Неміш Ю. В. Поняття «основні засоби» у сучасних наукових дослідженнях. Аграрна економіка. 2012. Т. 5. № 3–4. С. 181–187
 61. Організація та методика проведення аудиту: навчально-практичний посібник. В. В. Сопко, В. П. Шило, Н. І. Верхоглядова, С. Б. Ільїна, О. М. Брадул. – 2-ге вид., перероб. І допов. Київ, 2006. 576 с.
 62. Основні засоби : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7, затв. наказом МФУ від 27.04.2000 № 92. URL:
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>
 63. Петрик О. А. Аудит оцінки вартості основних засобів / О. А. Петрик, І. О. Мариніч // Економіка. Фінанси. Право. 2015. №4.
 64. Пиріжок Є. С., Кулікова Н. Т. Поняття «основні засоби» та канали їх вибуття на підприємстві. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2011. № 2 (20). С. 54-68.
 65. Податковий кодекс України: Кодекс України; Закон, Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
 66. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, які утримані для продажу, та припинена діяльність», затв. наказом Міністерства фінансів України від 03.10.2007 р. № 1100 зі змінами та доповненнями: URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1221-07#Text>
 67. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 31 «Фінансові витрати», затв. Наказом Міністерства фінансів України від 28.04.2006 р. № 415 зі змінами та доповненнями: URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0610-06>
 68. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000р., №92, з наступними змінами та доповненнями. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>
 69. Положення про інвентаризацію майна державних підприємств, що приватизуються (корпоратизуються), а також майна державних підприємств

- та організацій, яке передається в оренду (повертається після закінчення строку дії договору оренди або його розірвання) від 02.03.1993 № 158 [зі змінами і доповненнями] // Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/158-93-п#Text>
70. Попович В. І. Облік основних засобів: порівняльний аналіз МСБО та ПСБО. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка» Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2012. № 721. С. 216-219.
71. Попович В.І. Облік основних засобів: порівняльний аналіз МСБО та ПСБО // Мукачівський державний університет, кафедра обліку і контролю у сфері послуг та соціальної культури. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Menegment/2012_721/41.pdf
72. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів: Мінфін України; Наказ, Рекомендації від 30.09.2003 № 561. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0561201-03#Text>
73. Самбурська Н.І. Обліково-аналітичне забезпечення управління основними засобами: теорія і практика (на прикладі підприємств водопровідно-каналізаційного господарства): монографія. Полтава: РВВ ПУЕТ, 2015.
74. Сивец С. С. Переоценка основных средств на предприятиях Украины: возможности, перспективы, проблемы / С. С. Сивец, Л. А. Баширова // Облік і аудит : Збірник статей. URL: <http://www.binfo.zp.ua/articles.shtml>
75. Сміт Адам. «Багатство народів. Дослідження про природу та причини добробуту націй» / Перекл. О. Васильєва, М. Межевікіна, А. Малівський. Видавництво: Наш Формат. 2019. 354 с.
76. Стригуль Л. С. Шляхи удосконалення організації обліку і аудиту основних засобів на підприємстві / Л. С. Стригуль, А. С. Тімонова // Вісник Нац. техн. ун-ту «ХП»: зб. наук. пр. Темат. вип.: Технічний прогрес і ефективність виробництва. Харків: НТУ «ХП». 2014. № 32 (1075). С. 47-50.
77. Сук Л.К. Фінансовий облік : навч. посіб. / Л.К. Сук, П.Л. Сук; 3-ге вид., перероб. і доп. Київ. 2016. 664 с.

78. Сар Сіра в Україні. URL: <http://сарсіра.ua>
79. Типові проблеми відображення в обліку та звітності основних засобів. URL: <https://minfin.com.ua>
80. Ткаченко А. М. Організація контролінгу та внутрішнього аудиту в системі управління промисловим підприємством: дис... д-ра екон. наук: 08.06.01. НАН України; Інститут економіки промисловості. Донецьк, 2005.
81. Ткаченко Н.М. Амортизація, знос основних засобів, нарахування, зміни в незалежній Україні. Вісник економічної науки України. 2012. № 2 (22). С. 161-165.
82. Усач Б. Ф. Організація і методика аудиту: підручник. Київ. Знання, 2006. С. 295.
83. Утенкова К. О. Аудит. Навч. посібн. Київ. Алерта, 2011. 408 с.
84. Чалий І. Загадки п'ятнадцятого рахунку: які класифікують і які витрати фіксують. *Все про бухгалтерський облік*. 2013. № 60. С. 10-11.
85. Чалюк П. В. Бухгалтерський облік в 2 частинах / Чалюк П. В., Швейкіна Л. Я., Чаплигіна Л. В. URL: http://posibnyky.vntu.edu.ua/buh_ob/buhg_1/21.htm
86. Чорна І.О. Ефективність використання основних виробничих фондів та розробка пропозицій щодо їх поліпшення. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_ep/2009_2/files/Econ_02_2009_Chorna.pdf.
87. Чубарь О.А. Финансовый учет : обучающий курс. Днепропетровск: ООО «Акцент ПП», 2017. 620 с.
88. Шарманська В. М., Шарманська С. О., Головка І. В., Головка В. І. Судово-бухгалтерська експертиза. Навч. посібн. Київ. Київська правда. 2018. 432 с.
89. Ярова Ю. Ю. Сутність внутрішнього контролю на підприємствах України URL: <http://73977.doc.htm>
90. Яровенко Г. М. Аспекти автоматизації фінансового контролю підприємств. *Вісник Української академії банківської справи*. 2004. № 2 (17). С. 89-96.

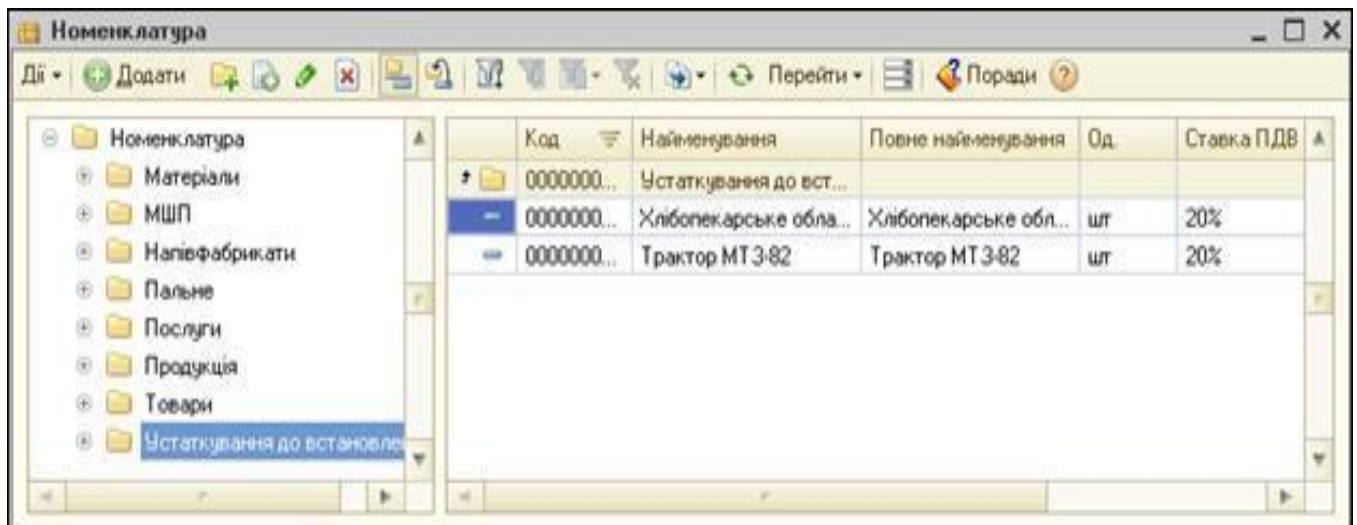
ДОДАТКИ

Додаток А

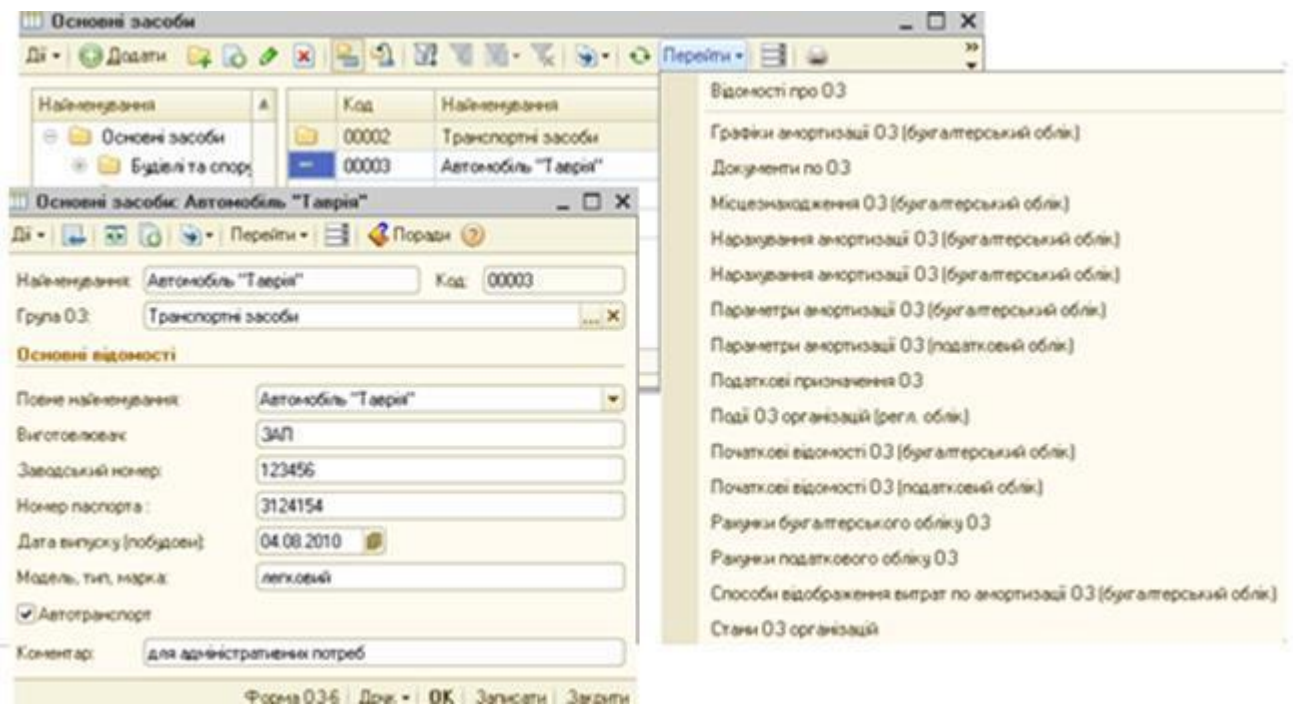
Витяг з графіку документообігу підприємства

Найменування документа	Застосування документу	Створення документу					Перевірка документу			Обробка документу		Передача до архіву	
		Кількість примірників	Відповідальний за оформлення	Підстава для створення документу	Строк виконання	Особи, які підписують документ	Відповідальний за перевірку	Особа, що подає документ	Строк виконання	Особа, що виконує обробку	Строк виконання	Особа, що передає документ	Строк передачі
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Акт приймання/передачі /- внутрішнього переміщення, списання ОЗ	нарахування амортизації ОЗ	1	відповідальна особа	закриття місяця	не пізніше 10-12 числа наступного місяця	комісія	бухгалтер сектору з обліку витрат на виробництво	відповідальна особа	не пізніше 10-12 числа наступного місяця	бухгалтер сектору з обліку витрат на виробництво	не пізніше 16 числа наступного місяця	бухгалтер сектору з обліку витрат на виробництво	щоквартально
Довідка про роботу обладнання	нарахування амортизації ОЗ	1	економіст цеху	закриття місяця	не пізніше 3-5 числа наступного місяця	економіст цеху	економіст цеху	економіст цеху	не пізніше 3-5 числа наступного місяця	бухгалтер сектору з обліку витрат на виробництво	не пізніше 16 числа наступного місяця	бухгалтер сектору з обліку витрат на виробництво	щоквартально

Додаток Б

Вікно довідника «Номенклатура» (папка «Устаткування до встановлення»)

Вікно довідника «Основні засоби»

Реєстратор	Номер рядка	Активні...	Період	Основний засіб
Введення початкових залишків 00000000002 від 31.12.2012...	1	✓	31.12.2012...	Адміністративна будівля
Введення початкових залишків 00000000002 від 31.12.2012...	2	✓	31.12.2012...	Зерноховище
Введення початкових залишків 00000000002 від 31.12.2012...	3	✓	31.12.2012...	Гараж
Введення початкових залишків 00000000002 від 31.12.2012...	4	✓	31.12.2012...	Пекарня
Введення початкових залишків 00000000002 від 31.12.2012...	5	✓	31.12.2012...	Комора
Введення початкових залишків 00000000003 від 31.12.2012...	1	✓	31.12.2012...	Автомобіль "Таврія"
Введення початкових залишків 00000000003 від 31.12.2012...	2	✓	31.12.2012...	Автомобіль ГАЗ-53
Введення початкових залишків 00000000003 від 31.12.2012...	3	✓	31.12.2012...	Комп'ютер
Введення в експлуатацію ОЗ 00000000002 від 15.01.2013 0...	1	✓	15.01.2013...	Хлібопекарське обладнання
Введення в експлуатацію ОЗ 00000000001 від 15.01.2013 1...	1	✓	15.01.2013...	Трактор МТЗ-82

Вікно реєстру відомостей «Місцезнаходження ОЗ»

№	Номенклатура	Кількість	Од.	К.	Ціна	Сума	% ПДВ	Сума ПДВ	Всього
1	Трактор МТЗ-82	1,000	шт		1,000	60 000,00	20%	10 000,00	60 000,00

Тип ціл: Основна ціна закупівлі

Всього (грн): 60 000,00
ПДВ (у т.ч.): 10 000,00

Вікно документу «Надходження товарів і послуг», вид операції «Устаткування»

№	Код	Основний засіб	Інв. №
1	00013	Трактор колісний МТЗ-82	00013

Вікно документу «Введення в експлуатацію», закладка «Основні засоби»

Переміщення ОЗ: Проведений

Номер: 00000000001 від: 11.02.2013 00:00:00

Організація: ПП "Фермер"

Подія: Внутрішнє переміщення

Дані для бухгалтерського обліку:

Підрозділ: Механізована бригада МВО: Яровий Василь Петрович

Основні засоби Додатково Комісія

Заповнити Підбір Документи по ОЗ

N	Інв. №	Основний засіб
1	00013	Трактор колісний МТЗ-83

Коментар:

Форма ОЗ-1(здавання) Друк ОК Записати Закрити

Вікно документу «Переміщення ОЗ»

Модернізація та ремонт ОЗ: Не проведений *

Номер: 00000000001 від: 06.08.2014 22:52:57 Вид поліпшення: Модернізація

Організація: ПП "Фермер" Відповідальний: Студент Н.І.

Подія: Ремонт Об'єкт: Ремонт комори

Основні засоби Бухгалтерський і податковий облік Додатково

Розрахунки витрат на поліпшення ОЗ Заповнити Підбір Документи по ОЗ

№	Основний засіб Інв. №	Сума поліпшень (БО)	Сума поліпшень (ПО)		Вартість для обч. ...	
			Сума поліпшення в межах норм ПО	Вартість для обч. аморт. (ПО)	Строк використання для обч. аморти. (ПО)	Строк використання для обч. аморти. (ПО)
1	Комора 00009	65 000.00	65 000.00	202 250.00	72	72

Коментар:

Форма ОЗ-2 Друк ОК Записати Закрити

Вікно документу «Модернізація та ремонт ОЗ»

Інвентаризація ОЗ: Новий *

Дії: [Іконки] Поради ?

Номер: [Від: 31.01.2013 00:00:00]

Організація: ПП "Фермер" Підрозділ: Механізована бригада

Основні засоби | Додатково | Комісія

[Завантажити] Підбір | Документи по ОЗ

N:	Основний засіб	МВО	Вартість за даними...	Фактична вартість	Надлишок, сума	Недостача, сума
	Інв. №:		Наявність за даними...	Фактична наявність	Надлишок, кількість	Недостача, кількість
2	Автомобіль ГАЗ-53 00010	Колісник Микола Гаврилович	136 073,00 ✓	136 073,00 ✓		
3	Трактор МТЗ-82 00013	Колісник Микола Гаврилович	51 200,00 ✓	51 200,00 ✓		

Коментар: [Від:]

Інвентаризаційний опис | Друк | ОК | Записати | Закрити

Вікно документу «Інвентаризація ОЗ»

Списання ОЗ: Новий *

Дії: [Іконки] Поради ?

Номер: [Від: 29.01.2014 00:00:00]

Організація: ПП "Фермер" Відповідальний: Студент Надія Іванівна

Подія: Списання Причина: [Від:]

Основні засоби | Додатково | Комісія

[Завантажити] Підбір | Документи по ОЗ

N:	Основний засіб	Вартість (БО)	Амортизація (БО)	Вартість (ПО)	Амортизація (ПО)
	Інв. №:	Зал. вартість (Б...	Аморт. за місяц...	Зал. вартість (...	Аморт. за період (...
1	Комп'ютер 00012	9 640,00	9 561,33 78,67	9 640,00 7 043,99	2 517,34 78,67

Коментар: [Від:]

ОЗ-3 | Друк | ОК | Записати | Закрити

Вікно документу «Списання ОЗ»

Додаток В

ДОГОВІР N 5/01-14

про проведення аудиту (аудиторської перевірки)

м. Львів" 03 " лютого 2022 року

ТОВ «Аудиторська фірма «Перфект аудит»

<точно та повне найменування суб'єкта аудиторської діяльності у відповідності до статутних/реєстраційних документів>
включене(на) до Переліку аудиторських фірм, які відповідають критеріям для проведення обов'язкового аудиту на підставі рішення Аудиторської палати України (надалі - АПУ) від 30.01.2014 N 288/3, надалі - "Виконавець", в особі Дяківа Володимира Івановича, що діє на підставі <назва посади керівника/партнера згідно Статуту> <П. І. Б. повністю> статуту та має чинний сертифікат аудитора N АВ 094355 від 09.09.2018р., з одного боку, <Статуту або довіреності із зазначенням дати>

та ТОВ «*****» <точно та повне найменування клієнта з обов'язкового аудиту у відповідності до статутних/реєстраційних документів> надалі - "Замовник", в особі директора Ломак Ольги Миколаївни, що діє <назва посади керівника / управлінського персоналу згідно Статуту> (П. І. Б. повністю)

на підставі статуту та рішення загальних зборів <Статуту або довіреності із зазначенням дати> <найменування органу клієнта з обов'язкового аудиту, див. п. 48 ПНПА I> N 45 від . . . , з іншого боку, які надалі спільно іменуються Сторони, а кожна окремо як Сторона, маючи на меті виникнення взаємних прав та зобов'язань, керуючись, зокрема, Законом України "Про аудиторську діяльність" від 14.09.2006 N 140-V, Міжнародними стандартами контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, виданих Радою з Міжнародних стандартів аудиту та надання впевненості (РМСАНВ), рік видання 2010, затверджених в якості національних стандартів аудиту рішенням АПУ від 31.03.2011 N 229/7 (надалі - МСА), а також <навести, за необхідності, найменування, номер та дату закону України, яким встановлено обов'язкове проведення аудиту фінансової звітності Замовника, якщо такий закон не є Законом України "Про аудиторську діяльність" від 14.09.2006 N 140-V> беручи до уваги можливість та готовність з боку Виконавця забезпечити незалежність та дотримання фундаментальних етичних принципів під час прийняття та виконання завдання з аудиту фінансової звітності Замовника, уклали цей договір про проведення аудиту (надалі - "Договір") про наступне:

1. ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ

1.1. В порядку та на умовах, визначених Договором, Замовника призначає, а Виконавець приймає на себе зобов'язання здійснити за плату аудиторську перевірку повного пакету річної фінансової звітності, а саме перевірки правильності відображення основних засобів в бухгалтерському обліку Замовника за 2020 звітний рік з метою висловлення аудитором думки про те, чи фінансова звітність відображає достовірно, в усіх суттєвих аспектах фінансовий стан Замовника на 31.12.2020, його фінансові результати та рух грошових коштів за рік, що закінчився на зазначену дату, відповідно до [Міжнародних стандартів фінансової звітності або навести найменування/опис іншої концептуальної основи достовірного подання] <або, у випадку концептуальної основи дотримання вимог, - складена в усіх суттєвих аспектах відповідно до [найменування/опис концептуальної основи дотримання вимог], надалі - завдання з аудиту.

2. УМОВИ (ОПИС) ЗАВДАННЯ З АУДИТУ

2.1. Аудит фінансової звітності проводиться у відповідності до МСА, вимоги яких є обов'язковими для Виконавця та Замовника.

2.2. МСА вимагають, щоб аудиторська перевірка була спланована та проведена з метою одержання достатньої впевненості в тому, що фінансова звітність Замовника не містить суттєвих викривлень внаслідок помилки або шахрайства. Аудит передбачає виконання аудиторських процедур для отримання аудиторських доказів щодо сум і розкриттів у фінансовій звітності. Вибір процедур залежить від судження аудитора включно з оцінкою ризиків суттєвого викривлення фінансової звітності внаслідок шахрайства або помилки. Оцінюючи ризики, аудитор розглядає ті аспекти внутрішнього контролю, що стосуються складання Замовником фінансової звітності для розробки аудиторських процедур, які відповідають обставинам, а не з метою висловлення думки щодо ефективності внутрішнього контролю Замовника. Аудит буде включати також оцінку відповідності використаної Замовником облікової політики, прийнятність облікових оцінок, зроблених управлінським персоналом, та загального подання фінансової звітності.

2.3. Аудиторський звіт, що буде надано Замовнику за результатами аудиту, буде складено (схема, форма, термінологія) відповідно до вимог МСА та вимог <навести, за необхідності, найменування, номер та дату нормативного документа України, який додатково до МСА визначає вимоги до аудиторського звіту>

Сторони погодили, що аудиторська перевірка має забезпечити достатній рівень <або обмежений рівень> впевненості з питань, наведених у <навести, за необхідності, найменування, номер та дату нормативного документа України, який додатково до МСА визначає вимоги до аудиторського звіту>.

Можуть існувати обставини, за яких звіт може відрізнитися від очікуваної форми та змісту.

2.4. В аудиторському звіті, що буде надано Замовнику за результатами аудиторської перевірки, буде зазначено, чи

забезпечують аудиторські докази, на думку аудитора, достатню та відповідну основу для висловлення аудиторської думки щодо фінансової звітності, зазначеної у пп. 1.1 Договору.

2.5. Зазначена у пп. 1.1 Договору застосовна концептуальна основа фінансової звітності, прийнята управлінським персоналом при складанні фінансової звітності, а саме - _____ *<навести найменування/опис концептуальної основи фінансової звітності>* є концептуальною основою загального призначення *<або концептуальною основою спеціального призначення>* та, водночас, концептуальною основою достовірного подання *<або концептуальною основою дотримання вимог>*.

2.6. Сторони визнають та погоджуються з тим, що внаслідок властивих аудиту обмежень, які є наслідком характеру фінансової звітності (i), характеру аудиторських процедур (ii), потреби, щоб аудит проводився у межах обгрунтованого періоду часу та за обгрунтованою вартістю (iii), а також внаслідок обмежень, властивих внутрішньому контролю, існує неминучий ризик того, що деякі суттєві викривлення у фінансовій звітності можуть бути не виявлені навіть в тому разі, якщо аудит належно спланований та виконується відповідно до МСА.

2.7. Відповідальністю аудитора за Договором є висловлення думки щодо зазначеної у пп. 1.1 Договору фінансової звітності Замовника на основі результатів аудиту. Питання складності, часу або передбачуваних витрат саме по собі не є обгрунтованою підставою для того, щоб аудитор не виконав аудиторську процедуру, для якої немає альтернативи, або задовольнився менш ніж переконливими доказами.

2.8. Підписанням Договору Замовник підтверджує визнання та розуміння своїм управлінським персоналом прийняття останнім на себе відповідальності:

2.8.1) за складання фінансової звітності відповідно до застосовної концептуальної основи фінансової звітності, включаючи її достовірне подання *<або без фрази "включаючи її достовірне подання", якщо концептуальною основою фінансової звітності є концептуальна основа дотримання вимог>*;

2.8.2) за такий внутрішній контроль, який, за визначенням управлінського персоналу, необхідний для надання можливості скласти фінансову звітність, що не містить суттєвого викривлення внаслідок шахрайства або помилки;

2.8.3) за забезпечення аудитора:

а) доступом до всієї інформації, яка, як відомо управлінському персоналу, є доречною для складання фінансової звітності, такої як записи, документи тощо;

б) додатковою інформацією, про яку аудитор може зробити запит управлінському персоналу з метою аудиту (в тому числі, але не виключно письмові запевнення управлінського персоналу згідно МСА 580 "Письмові запевнення" та письмові підтвердження управлінського персоналу згідно МСА 500 "Аудиторські докази");

в) необмеженим доступом до працівників Замовника, від яких, за визначенням аудитора, необхідно отримати аудиторські докази.

3. ОБОВ'ЯЗКИ І ПРАВА СТОРІН

3.1. Виконавець зобов'язаний:

3.1.1. Якісно та вчасно провести аудиторську перевірку у відповідності до умов Договору.

3.1.2. Своєчасно повідомляти управлінський персонал Замовника та, за потреби, тих кого наділено найвищими повноваженнями, про виявлені під час проведення аудиту недоліки ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, недоліки в системі внутрішнього контролю Замовника, проблеми з дотриманням законодавчих та нормативних актів, про іншу інформацію з питань аудиту, передбачену МСА, зокрема, шляхом надсилання листів та надання письмових звітів згідно з МСА 260 "Повідомлення інформації з питань аудиту тим, кого наділено найвищими повноваженнями", МСА 265 "Повідомлення інформації про недоліки внутрішнього контролю тим, кого наділено найвищими повноваженнями, та управлінському персоналу", МСА 450 "Оцінка викривлень, ідентифікованих під час аудиту".

3.1.3. Зберігати в таємниці інформацію, отриману при проведенні аудиту, не розголошувати відомості, що становлять предмет комерційної таємниці Замовника, і не використовувати їх у своїх інтересах або в інтересах третіх осіб.

3.1.4. Виконувати інші зобов'язання та нести відповідальність, передбачені Договором.

3.2. Виконавець має право:

3.2.1. Самостійно визначати форми і методи проведення аудиту у відповідності до МСА, чинного законодавства України, умов Договору.

3.2.2. Мати вільний та необмежений доступ до всіх первинних бухгалтерських документів, облікових даних та записів, комп'ютерних баз даних, будь-якої іншої інформації та отримувати необхідну інформацію та документи (копії документів), які мають відношення до предмета перевірки і знаходяться як у Замовника, так і у третіх осіб, а також вільний доступ до працівників Замовника. Треті особи, які мають у своєму розпорядженні документи стосовно предмета перевірки, зобов'язані надати їх на вимогу Виконавця. Зазначена вимога повинна бути офіційно засвідчена Замовником у спосіб, який визначається Виконавцем.

3.2.3. Перевіряти та бути присутнім при перевірках наявності майна, грошей, цінностей, вимагати від Замовника проведення контрольних оглядів, замірів виконаних робіт, визначення якості продукції, щодо яких здійснюється аудиторська перевірка, отримувати необхідні пояснення в письмовій чи усній формі від управлінського персоналу, будь-яких категорій працівників Замовника, та, за потреби тих, кого наділено найвищими повноваженнями.

3.2.4. Залучати на договірних засадах до участі в аудиторській перевірці інших аудиторів, експертів різного профілю, а також залучати до співпраці внутрішніх аудиторів (в разі їх наявності), працівників бухгалтерії та інших працівників Замовника у формах, обсягах та у спосіб, що визначаються на розсуд Виконавця.

3.2.5. В порядку, встановленому МСА, звертатися з запитом до зовнішніх юридичних консультантів (радників) Замовника та попереднього аудитора Замовника стосовно окремих питань аудиторської перевірки.

Договору з урахуванням ПДВ – 16 800 (шістнадцять тисяч вісімсот) гривень.> та не пізніше 5 (п'яти) календарних днів з дати надіслання (надання) Замовникові рахунку-фактури.

4.6. Остаточний розрахунок за Договором буде здійснюватися Сторонами на підставі Акта приймання-передачі результатів аудиту, в якому буде вказана фактична трудомісткість аудиторської перевірки та загальна вартість (з урахуванням положень п. 4.3 та 4.4 Договору), що підлягатиме сплаті Замовником з урахуванням раніше отриманих Виконавцем під час виконання аудиторської перевірки платежів (п. 4.5 Договору).

4.7. Замовник зобов'язаний здійснити остаточний розрахунок (платіж) Виконавцю впродовж 5 (п'яти) календарних днів від дати підписання Акта приймання-передачі результатів аудиту або у термін, який визначається у відповідності до п. 5.12 Договору.

4.8. У випадку дострокового припинення Договору внаслідок односторонньої відмови Виконавця (пп. 3.2.6 Договору) розмір винагороди Виконавця за Договором визначатиметься виходячи з часу, фактично відпрацьованому персоналом Виконавця до моменту припинення Договору. У випадку перевищення суми здійснених платежів над сумою фактично обрахованої винагороди, Виконавець зобов'язаний повернути цю різницю на поточний банківський рахунок Замовника впродовж 5 (п'яти) календарних днів з дати припинення Договору.

5. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ ЗАВДАННЯ З АУДИТУ ТА ПРИЙМАННЯ-ПЕРЕДАЧІ РЕЗУЛЬТАТІВ АУДИТУ

5.1. Термін аудиторської перевірки за Договором - 01.03.2022 р.

Термін аудиторської перевірки за Договором є датою, на яку Виконавець має завершити всі аудиторські процедури та, відповідно, отримані достатні та прийнятні докази, на яких буде ґрунтуватися думка аудитора щодо фінансової звітності.

5.2. Виконавець на підставі МСА самостійно визначає характер, час та обсяг аудиторських процедур з метою отримання достатніх та прийнятних аудиторських доказів. Етапи аудиторської перевірки, кількісний склад групи з виконання завдання з аудиту погоджується Сторонами та зазначається у Графіку аудиторської перевірки (Додаток 1), який є невід'ємною частиною Договору.

5.3. Аудиторська перевірка буде виконана Виконавцем згідно вимог МСА, положень Договору та у відповідності до Графіку аудиторської перевірки (Додаток 1). Аудиторська перевірка буде складатися з трьох етапів: етап планування (i), етап отримання достатніх та прийнятних аудиторських доказів (ii) та завершальний етап (iii).

5.4. Планування аудиту буде здійснено відповідно до МСА 300 *"Планування аудиту фінансової звітності"* та передбачатиме розробку загальної стратегії аудиту і детального плану аудиту. План аудиту буде визначати характер, час і обсяг запланованих процедур оцінки ризиків згідно МСА 315 *"Ідентифікація та оцінка ризиків суттєвих викривлень через розуміння суб'єкта господарювання і його середовища"* та характер, час і обсяг запланованих подальших аудиторських процедур на рівні тверджень управлінського персоналу Замовника для кожного суттєвого класу операцій, залишків на рахунках та розкриттів, як це вказано в МСА 330 *"Дії аудитора у відповідь на оцінені ризики"*.

5.5. Під час оцінки ризиків Виконавцем буде розглянуто заходи внутрішнього контролю щодо підготовки фінансової звітності Замовника з метою розробки відповідних аудиторських процедур. За результатами цього розгляду Замовнику окремим листом буде надана інформація про суттєві недоліки внутрішнього контролю згідно МСА 265, які будуть виявлені Виконавцем під час аудиту фінансових звітів.

5.6. На етапі отримання аудиторських доказів Виконавцем будуть виконані процедури з одержання достатніх та прийнятних аудиторських доказів, зокрема щодо існування та стану запасів, інших матеріальних активів, процедури зовнішнього підтвердження до залишків на рахунках, аналітичні процедури. Враховуючи велику кількість первинних документів та облікових записів, Виконавцем будуть застосовуватися методи вибору елементів для тестування (вибір всіх елементів, вибір окремих елементів з генеральної сукупності, аудиторська вибірка), як це передбачено МСА 500 та МСА 530 *"Аудиторська вибірка"*. Відповідно до вимог МСА 550 *"Пов'язані сторони"* Виконавець буде здійснювати процедури ідентифікації та перевірки операцій Замовника з пов'язаними сторонами, включаючи належне розкриття інформації щодо цих операцій у примітках до фінансової звітності Замовника.

5.7. За результатами етапу отримання аудиторських доказів у відповідності з МСА 450 *"Оцінка викривлень, ідентифікованих під час аудиту"* Виконавцем буде підготовлено та надано письмовий звіт, в якому крім питань, повідомлення про які вимагається МСА 260 та іншими окремими МСА, увага управлінського персоналу Замовника буде звернута на недоліки і помилки у організації та веденні бухгалтерського обліку, складанні фінансової звітності, які будуть виявлені під час цього етапу аудиторської перевірки. Метою цього інформування буде спонукання управлінського персоналу Замовника до прийняття рішень для здійснення коригувань та виправлень у обліку та фінансовій звітності Замовника.

Відмова управлінського персоналу Замовника від проведення коригувань та виправлень вказаних Виконавцем недоліків та помилок, в тому числі обумовлених невідповідністю облікової політики Замовника концептуальній основі фінансової звітності, необґрунтованістю облікових оцінок, буде вимагати від Виконавця модифікації аудиторського висновку.

5.8. На завершальному етапі аудиторської перевірки відповідно до вимог МСА 560 *"Подальші події"* Виконавцем додатково будуть виконані аудиторські процедури для отримання доказів щодо врахування Замовником подій після дати балансу, які можуть потребувати коригування фінансової звітності або розкриття інформації. На цьому етапі перевірки згідно МСА 570 *"Безперервність"* Виконавцем будуть виконані аудиторські процедури для отримання доказів щодо обґрунтованості оцінки управлінським персоналом Замовника припущення про безперервність діяльності Замовника.

На завершальному етапі аудиторської перевірки Виконавцем буде здійснено загальний аналітичний огляд фінансової звітності Замовника з метою отримання доказів щодо здійснення коригувань та виправлень керівництвом Замовника недоліків та помилок у його фінансовій звітності, про які йому було повідомлено Виконавцем згідно п. 5.7 Договору. На цьому етапі перевірки у відповідності з МСА 580 *"Письмові запевнення"* Виконавець повинен отримати письмові запевнення управлінського персоналу (у формі листа-запевнення) Замовника з питань, що є суттєвими для фінансових

звітів, зокрема, запевнення щодо визнання управлінським персоналом Замовника своєї відповідальності за складання фінансової звітності відповідно до застосовної концептуальної основи фінансової звітності, запевнення щодо того, що всі операції були зареєстровані та відображені у фінансовій звітності. Відмова управлінського персоналу Замовника від надання вказаних письмових запевнень буде підставою для Виконавця модифікувати аудиторський висновок.

5.9. До підготовки проекту аудиторського звіту Виконавець повинен оцінити достатність та прийнятність (доречність та достовірність) отриманих аудиторських доказів. У випадку їх недостатності та відмови Замовника збільшити обсяг аудиторської перевірки, що є ознакою обмеження обсягу роботи аудитора, Виконавець має право модифікувати аудиторський висновок згідно МСА 705 "Модифікація думки у звіті незалежного аудитора".

Наприкінці аудиту за результатами узагальнення результатів аудиторської перевірки Виконавець повинен підготувати проект звіту незалежного аудитора згідно п. 2.3 Договору та надати цей проект Замовнику не пізніше 5 (п'яти) календарних днів до настання дати, зазначено у п. 5.1 Договору. Надання проекту звіту незалежного аудитора Замовнику може супроводжуватися листом Виконавця. На письмову вимогу Замовника, яку Виконавець має отримати не пізніше 3 (трьох) календарних днів до настання дати, зазначено у п. 5.1 Договору, може бути проведено спільне обговорення проекту аудиторського звіту з метою отримання більш чітко розуміння його змісту управлінським персоналом Замовника.

5.10. Виконавець повинен впродовж 5 (п'яти) календарних наступних днів з дати передачі Замовнику проекту аудиторського звіту підготувати остаточний варіант аудиторського звіту. Відсутність чи наявність зауважень Замовника щодо змісту аудиторського звіту не є підставою для затримки підготовки остаточного варіанту аудиторського звіту. При підготовці остаточного варіанту аудиторського звіту Виконавець може, проте не зобов'язаний, врахувати зауваження Замовника щодо поліпшення зрозумілості формулювань у аудиторському звіті, але це не стосується можливої незгоди управлінського персоналу Замовника з думкою аудитора щодо фінансової звітності.

5.11. На дату, зазначену у п. 5.1 Договору, Виконавець складає та надає (направляє) Замовнику підписаний остаточний варіант аудиторського звіту в 3 (трьох) примірниках та Акт приймання-передачі результатів аудиту в 2 (двох) примірниках. Виконавець, має право на власний розсуд, проте не зобов'язаний, долучити до вказаних в вище в цьому пункті Договору документів листи, письмові звіти, що надавалися протягом аудиторської перевірки, або додати узагальнюючий звіт, що стосується результатів аудиту.

5.12. Замовник зобов'язаний впродовж 7 (семи) календарних днів з дати передачі йому аудиторського звіту та Акта приймання-передачі результатів аудиту повернути Виконавцю по одному підписаному примірнику вказаних документів. Незгода управлінського персоналу Замовника з думкою аудитора щодо фінансової звітності не є підставою для відмови від підписання відповідною повноважною особою Замовника Акта приймання-передачі результатів аудиту. У випадку ненадходження до Виконавця підписаного з боку Замовника Акта приймання-передачі результатів аудиту після закінчення 7 (семи) календарних днів після направлення Виконавцем Замовникові проекту Акта приймання-передачі результатів аудиту, або ненадходження у такий же строк до Виконавця мотивованих зауважень/заперечень від прийняття результатів аудиту, результати аудиту вважають такими що відповідають умовам Договору, є прийнятими Замовником без зауважень та такими, що підлягають негайній оплаті.

5.13. Оприлюднення аудиторського звіту або передача його третім особам здійснюється Замовником самостійно та за його кошти відповідно до вимог законодавства з врахуванням адресатів, що зазначені в самому аудиторському звіті. У разі, якщо текст аудиторського звіту розміщується на web-сайті Замовника чи в інших інформаційних ресурсах мережі Інтернет, публікується у періодичних виданнях чи подається в складі інших звітних документах, наприклад, в складі річного звіту емітента, Замовник зобов'язаний негайно надати (повідомити) Виконавцю копії цих джерел інформації чи посилання на них, а Виконавець зобов'язаний виконати вимоги МСА 720 "Відповідальність аудитора щодо іншої інформації в документах, що містять перевірену аудитором фінансову звітність", зокрема, переконатися у відсутності суттєвих суперечностей між наданим Замовнику аудиторським звітом та інформацією, що міститься у вказаних джерелах інформації.

6. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН ТА ВИРІШЕННЯ СПОРІВ

6.1. За невиконання або неналежне виконання зобов'язань за Договором Замовник та Виконавець несуть відповідальність у відповідності до чинного законодавства України та умов Договору.

6.2. Відповідальність Виконавця:

6.2.1. Додатково до відповідальності, зазначеної у п. 2.7 Договору, Виконавець несе відповідальність за неналежне виконання своїх професійних обов'язків у зв'язку з прийняттям та виконанням завдання з аудиту, що є предметом Договору.

6.2.2. Розмір майнової відповідальності Виконавця перед Замовником у зв'язку із неналежним виконанням ним зобов'язань за Договором не може перевищувати фактично завданих Замовнику збитків з вини Виконавця.

6.2.3. Виконавець не несе відповідальності щодо правильності обчислення, своєчасності та/або повноти сплати Замовником податків та інших обов'язкових платежів.

6.2.4. У випадку затримки завершення аудиторської перевірки (проти терміну перевірки, зазначеного у п. 5.1 Договору) безпосередньо та виключно з вини Виконавця, останній зобов'язаний сплатити Замовнику пеню у розмірі подвійної облікової ставки НБУ від суми фактично отриманих платежів за Договором за кожний день затримки завершення аудиторської перевірки.

6.3. Відповідальність Замовника:

6.3.1. Додатково до відповідальності управлінського персоналу Замовника, зазначеної у п. 2.8 Договору, Виконавець несе відповідальність:

- за повноту і достовірність бухгалтерських та всіх інших документів, що надаються Виконавцю для проведення аудиторської перевірки;
- вибір та застосування відповідних облікових політик;

- здійснення обґрунтованих облікових оцінок.

6.3.2. Замовник несе відповідальність за несвоєчасність виплати Виконавцю винагороди, передбаченої розділом 4 Договору, і в разі прострочення платежів сплачує Виконавцеві пеню у розмірі подвійної облікової ставки НБУ від простроченої суми за кожний день прострочення.

6.4. Сторони несуть майнову відповідальність одна перед одною за порушення умов конфіденційності щодо інформації, отриманої під час здійснення аудиторської перевірки за Договором, у розмірі фактично завданих збитків внаслідок порушення умов конфіденційності.

6.5. За невиконання або неналежне виконання зобов'язань за Договором винна Сторона зобов'язана компенсувати іншій Стороні збитки, зумовлені невиконанням або неналежним виконанням своїх зобов'язань за Договором. Компенсація збитків не звільняє винну Сторону від виконання нею своїх зобов'язань за Договором.

6.6. Усі спори, пов'язані з Договором, його укладенням, або такі, що виникають в процесі виконання Договору, вирішуються в судовому порядку за встановленою підвідомчістю та підсудністю такого спору в порядку, визначеному чинним в Україні законодавством.

7. ОСОБЛИВІ УМОВИ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНФІДЕНЦІЙНОСТІ

7.1. Виконавець під час прийняття та виконання завдання з аудиту повинен забезпечити дотримання вимог незалежності та фундаментальних принципів етики щодо персоналу, включеного до групи з виконання завдання з аудиту, а також щодо незалежності Виконавця в цілому.

7.2. Замовник і Виконавець зобов'язуються забезпечити конфіденційність при виконанні зобов'язань за Договором, не розголошувати комерційну таємницю та конфіденційну інформацію, що стали відомі кожній із Сторін у зв'язку з виконанням Договору, не використовувати отриману інформацію для будь-яких цілей без попередньої письмової згоди іншої Сторони, утримуватись від дій, які можуть спричинити збитки та зіпсувати ділову репутацію кожної із Сторін.

7.3. Документи, передані Замовником Виконавцю для проведення аудиту, не підлягають розголошенню чи вилученню без згоди Замовника, крім випадків, передбачених чинним законодавством України та рішеннями АПУ.

7.4. Зобов'язання стосовно конфіденційності і невикористання не поширюються на загальновідому інформацію, а також на відповідні державні органи, яким така інформація повинна бути надана у відповідності до чинного законодавства України або рішень АПУ.

8. СТРОК ДІЇ ДОГОВОРУ

8.1. Договір вважається укладеним та набирає чинності з дати, яка є більш пізньої з дат підписання Договору (розділ 10 Договору) та Додатка 1 повноважними представниками Сторін та скріплення їхніх підписів відбитками печаток Сторін.

8.2. Дата укладення Договору зазначається в правій верхній частині першого аркушу Договору.

8.2. Дата укладення Договору є датою прийняття завдання з аудиту.

8.3. Строк дії договору розпочинається з дати його укладення та закінчується 30.06.2021 р.

8.4. Закінчення строку дії Договору не звільняє Сторони від відповідальності за його порушення, яке мало місце під час дії Договору.

8.5. За наявності встановлених МСА виняткових обставин, (зокрема, але не виключно, параграф 12 МСА 200, параграф 17 МСА 210, параграф 38 МСА 240, параграфи Д107 - Д108 МСА 315), які ставлять під сумнів спроможність аудитора продовжувати виконання завдання з аудиту у відповідності до вимог МСА та з дотриманням етичних вимог, аудитор має право в односторонньому порядку відмовитись від Договору в цілому шляхом передачі Замовникові не пізніше ніж за 5 (п'ять) календарних днів до дати запланованого розірвання (припинення зобов'язань Сторін) відповідного письмового повідомлення, в якому робиться посилання на цей пункт Договору, відповідний параграф відповідного МСА та на п. 1 та п. 3 ст. 651 Цивільного кодексу України N 435-IV від 16.01.2003. Погодження Сторонами редакції цього пункту шляхом підписання Договору розглядається ними як згода кожної із них (у розумінні ст. 188 Господарського кодексу України N 436-IV від 16.01.2003) на розірвання Виконавцем договору в порядку, який викладений в цьому пункті.

8.6. Невиконання або неналежне виконання Замовником будь-якого із зобов'язань, передбачених будь-яким параграфом Договору, надає Виконавцю право призупинити виконання своїх зобов'язань за Договором на час до моменту припинення з боку Замовника невиконання (або неналежного виконання) і усунення Замовником наслідків такого невиконання (або неналежного виконання). В цьому випадку Виконавець звільняється від відповідальності за дотримання встановленого п.

5.1 Договору терміну перевірки, а сам термін перевірки та закінчення строку дії Договору (п. 8.3 Договору) можуть бути змінені (подовжені) додатковою угодою Сторін (з урахуванням фактичної тривалості затримки виконання Замовником своїх зобов'язань).

9. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

9.1. Якщо інше прямо не передбачено Договором або чинним законодавством України, зміни у Договір можуть бути внесені тільки за домовленістю Сторін, які оформлюються додатковою угодою (додатковими угодами) до Договору. Зміни у Договір набирають чинності з моменту належного оформлення Сторонами відповідної додаткової угоди до Договору, якщо інше не встановлено у самій додатковій угоді, Договорі або у чинному законодавстві України.

9.2. Усі правовідносини, що виникають з Договору або пов'язані із ним, у тому числі пов'язані із дійсністю, укладенням, виконанням, зміною та припиненням Договору, тлумаченням його умов, визначенням наслідків недійсності або порушення Договору, регулюються Договором, відповідними нормами чинного законодавства України, МСА, а також звичаями ділового обороту, які застосовуються до таких правовідносин на підставі принципів добросовісності, розумності та справедливості.

9.3. Після набрання чинності Договором всі попередні переговори за ним, листування, попередні договори, протоколи про наміри та будь-які інші усні або письмові домовленості Сторін з питань, що так чи інакше стосуються Договору, втрачають юридичну силу, але можуть враховуватися при тлумаченні умов Договору.

9.4. Кожна Сторона несе повну відповідальність за правильність вказаних нею у Договорі реквізитів та зобов'язується у письмовій формі повідомляти іншу Сторону про їх зміну впродовж 3 (трьох) календарних днів з моменту настання таких змін, а у разі неповідомлення (або несвоєчасного повідомлення) несе ризик настання пов'язаних із ним несприятливих наслідків.

9.5. Додаткові угоди та додатки до Договору є його невід'ємною частиною і мають юридичну силу у разі, якщо вони викладені у письмовій формі, підписані повноважними представниками Сторонами та скріплені відбитками печаток Сторін.

9.6. Всі виправлення за текстом Договору мають юридичну силу та можуть братись до уваги виключно за умови, що вони у кожному окремому випадку датовані, засвідчені підписами повноважних представників Сторін та скріплені відбитками печаток Сторін.

9.7. Договір складений при повному розумінні Сторонами його умов та термінології українською мовою у двох примірниках, кожен з яких має силу оригіналу. Кожен примірник Договору викладений на 10 (десяти) аркушах (без врахування додатків), - по одному примірнику для кожної із Сторін.

9.8. Фізичні особи, що діють від імені Сторін, мають на це відповідні повноваження і жодним чином не обмежені для підписання Договору, надання зазначених у ньому заяв, гарантій і прийняття передбачених Договором обов'язків і у разі будь-якого порушення зазначених тут у цьому пункті умов несуть у повному обсязі відповідальність, передбачену чинним законодавством України.

9.9. Якщо якась частина Договору суперечить, не відповідає, або заборонена чинним законодавством України, і при цьому така частина Договору буде у встановленому порядку визнана недійсною, Сторони погоджуються і цим визнають, що це не має наслідком недійсності інших його (Договору) частин і Договору у цілому.

9.10. Нездійснення і/або невикористання будь-якою Стороною якихось із своїх прав, повноважень або засобів захисту прав, установлених Договором, а також права наполягати на неухильному дотриманні іншою Стороною умов Договору, не встановлює можливість для відмови такою Стороною від здійснення таких та інших прав, повноважень або засобів судового захисту прав, від виконання своїх обов'язків за Договором, а також від умов Договору або права вимоги неухильного дотримання умов Договору.

9.11. Сторони погоджуються, що всі пов'язані з Договором документи будуть складатися українською мовою. Усе листування між Сторонами у зв'язку з Договором буде здійснюватися українською мовою за адресами Сторін, що зазначені в розділі 10 Договору.

9.12. Сторони підтверджують, що назви (заголовки) розділів Договору використовуються для зручності й посилань і не можуть беззастережно використовуватися для визначення змісту Договору (істотних умов Договору) або змісту розділів Договору.

9.13. Сторони підтверджують, що в будь-якому разі за рішенням і вимогою Виконавця (обумовлених, серед іншого, прийняттям Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, Національним банком України та іншими органами державної влади/управління України або органами місцевого самоврядування законів, декретів, рішень, постанов та іншого, внесення змін до МСА, прийняття АПУ відповідних рішень, що прямо або побічно стосуються тих чи інших положень Договору), вони негайно зустрінуться для того, щоб внести відповідні зміни (доповнення) до Договору або ухвалити рішення щодо припинення Договору (розірвання Договору в цілому).

9.14. Кожна Сторона відносить на свій рахунок всі витрати, пов'язані з процесом укладення Договору і підготовкою інших пов'язаних з ним документів, включаючи, але не обмежуючись, гонорари відповідних юридичних та інших консультантів, інших професійних радників.

9.15. У разі якщо кінцевий строк виконання Стороною обов'язку за цим Договором припадає на неробочий день, таке зобов'язання має бути виконане в наступний за неробочим перший робочий день.

10. МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ ТА РЕКВІЗИТИ СТОРІН

Замовник	Виконавець
Директор ТОВ «*****»	ТОВ «Аудиторська фірма «Перфект аудит»
Ломак О.М.	Дяків В.І.
Керівник / Уповноважена особа	Керівник/партнер
<hr/>	<hr/>
(підпис)	(підпис)

М. П.

Дата підписання: "03" лютого 2022

М. П.

Дата підписання: "03" лютого 2022

Аудит (типовий договір)
ДОГОВІР № __
про проведення аудиту (аудиторської перевірки)

м. _____ «__» _____ 201_ року
_____, надалі - "Виконавець", що є юридичною
особою відповідно до законодавства України, в особі _____, що діє на
підставі _____ та має чинний сертифікат аудитора № _____ від
_____._____._____, з одного боку,
та
_____, надалі - "Замовник", що є юридичною особою відповідно до
законодавства України, в особі _____,
що діє на підставі Статуту, з іншого боку, які надалі спільно іменуються Сторони, а кожна окремо як
Сторона, маючи на меті виникнення взаємних прав та зобов'язань, керуючись, зокрема, законом України
«Про аудиторську діяльність» від 14.09.2006 № 140-V, Міжнародними стандартами контролю якості,
аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, виданих Радою з Міжнародних
стандартів аудиту та надання впевненості (РМСАНВ), рік видання _____, затверджених в якості
національних стандартів аудиту рішенням Аудиторської палати України (надалі – «АПУ») від
_____._____._____ № _____ (надалі – МСА), беручи до уваги можливість та готовність з боку Виконавця
забезпечити незалежність та дотримання фундаментальних етичних принципів під час прийняття та
виконання завдання з аудиту фінансової звітності Замовника, уклали цей договір про проведення аудиту
(надалі - "Договір") про наступне:

1. Предмет договору

- 1.1.** В порядку та на умовах, визначених Договором, Замовник призначає, а Виконавець приймає на себе зобов'язання здійснити за плату аудиторську перевірку річної фінансової звітності Замовника за _____ звітний рік з метою висловлення аудитором думки про те, чи фінансова звітність відображає достовірно, в усіх суттєвих аспектах фінансовий стан Замовника на _____, його фінансові результати та рух грошових коштів за рік, що закінчився на зазначену дату, відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності, надалі – завдання з аудиту.
- 1.2.** Виконавець здійснить аудит відповідно до МСА та відповідно до своєї власної практики.
- 1.3.** Результатами надання Послуг (надалі – «Звіти») можуть бути не тільки аудиторський звіт, але й письмова інформація (звіти й інші документи), а також консультації, як усні, так і письмові, які далі можуть спільно йменуватися «Інші Звіти».
- Можуть існувати обставини, за яких аудиторський звіт може відрізнятись від очікуваної форми і змісту.

2. Умови (опис) завдання з аудиту

- 2.1.** Аудит фінансової звітності проводиться у відповідності до МСА, вимоги яких є обов'язковими для Виконавця та Замовника.
- 2.2.** МСА вимагають, щоб аудиторська перевірка була спланована та проведена з метою одержання достатньої впевненості в тому, що фінансова звітність Замовника не містить суттєвих викривлень внаслідок помилки або шахрайства. Аудит передбачає виконання аудиторських процедур для отримання аудиторських доказів щодо сум і розкриттів у фінансовій звітності. Вибір процедур залежить від судження аудитора включно з оцінкою ризиків суттєвого викривлення фінансової звітності внаслідок шахрайства або помилки. Оцінюючи ризики, аудитор розглядає ті аспекти внутрішнього контролю, що стосуються складання Замовником фінансової звітності для розробки аудиторських процедур, які відповідають обставинам, а не з метою висловлення думки щодо ефективності внутрішнього контролю Замовника. Аудит буде включати також оцінку відповідності використаної Замовником облікової політики, прийнятність облікових оцінок, зроблених управлінським персоналом, та загального подання фінансової звітності.
- 2.3.** В аудиторському звіті, що буде надано Замовнику за результатами аудиторської перевірки, буде зазначено, чи забезпечують аудиторські докази, на думку аудитора, достатню та відповідну основу для висловлення аудиторської думки щодо фінансової звітності, зазначеної у п. п. 1.1

- Договору.
- 2.4.** Сторони визнають та погоджуються з тим, що внаслідок властивих аудиту обмежень, які є наслідком характеру фінансової звітності (i), характеру аудиторських процедур (ii), потреби, щоб аудит проводився у межах обґрунтованого періоду часу та за обґрунтованою вартістю (iii), а також внаслідок обмежень, властивих внутрішньому контролю, існує неминучий ризик того, що деякі суттєві викривлення у фінансовій звітності можуть бути не виявлені навіть в тому разі, якщо аудит належно спланований та виконується відповідно до МСА.
- 2.5.** Підписанням Договору Замовник підтверджує визнання та розуміння своїм управлінським персоналом прийняття останнім на себе відповідальності:
- 2.5.1. за складання фінансової звітності відповідно до застосовної концептуальної основи фінансової звітності, включаючи її достовірне подання;
- 2.5.2. за такий внутрішній контроль, який, за визначенням управлінського персоналу, необхідний для надання можливості скласти фінансову звітність, що не містить суттєвого викривлення внаслідок шахрайства або помилки;
- 2.5.3. за забезпечення аудитора:
- а) доступом до всієї інформації, яка, як відомо управлінському персоналу, є доречною для складання фінансової звітності, такої як записи, документи тощо;
- б) додатковою інформацією, про яку аудитор може зробити запит управлінському персоналу з метою аудиту (в тому числі, але не виключно письмові запевнення управлінського персоналу згідно МСА 580 «Письмові запевнення» та письмові підтвердження управлінського персоналу згідно МСА 500 «Аудиторські докази»);
- в) необмеженим доступом до працівників Замовника, від яких, за визначенням аудитора, необхідно отримати аудиторські докази.
- 3. Обов'язки і права сторін**
- 3.1.** Виконавець зобов'язаний:
- 3.1.1.** Якісно та вчасно провести аудиторську перевірку у відповідності до умов Договору.
- 3.1.2.** Своєчасно повідомляти управлінський персонал Замовника та, за потреби, тих кого наділено найвищими повноваженнями, про виявлені під час проведення аудиту недоліки ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, недоліки в системі внутрішнього контролю Замовника, проблеми з дотриманням законодавчих та нормативних актів, про іншу інформацію з питань аудиту, передбачену МСА, зокрема, шляхом надсилання листів та надання письмових звітів згідно з МСА 260 «Повідомлення інформації з питань аудиту тим, кого наділено найвищими повноваженнями», МСА 265 «Повідомлення інформації про недоліки внутрішнього контролю тим, кого наділено найвищими повноваженнями, та управлінському персоналу», МСА 450 «Оцінка викривлень, ідентифікованих під час аудиту».
- 3.1.3.** Зберігати в таємниці інформацію, отриману при проведенні аудиту, не розголошувати відомості, що становлять предмет комерційної таємниці Замовника, і не використовувати їх у своїх інтересах або в інтересах третіх осіб, з урахуванням умов, зазначених в розділі 8 цього Договору.
- 3.1.4.** У випадку виникнення непередбачених обставин, за яких Виконавець не зможе завершити аудит або випустити аудиторський звіт у порядку, передбаченому цим Договором, Виконавець негайно повідомить про це Замовника й найвищий управлінський персонал Замовника, і вживатиме таких заходів, які Виконавець вважатиме за необхідне вжити.
- 3.1.5.** Виконувати інші зобов'язання та нести відповідальність, передбачені Договором.
- 3.2.** Виконавець має право:
- 3.2.1.** Самостійно визначати форми і методи проведення аудиту у відповідності до МСА, чинного законодавства України, умов Договору.
- 3.2.2.** Мати вільний та необмежений доступ до всіх первинних бухгалтерських документів, облікових даних та записів, комп'ютерних баз даних, будь-якої іншої інформації та отримувати необхідну інформацію та документи (копії документів), які мають відношення до предмета перевірки і знаходяться як у Замовника, так і у третіх осіб, а також вільний доступ до працівників Замовника. Треті особи, які мають у своєму розпорядженні документи стосовно предмета перевірки, зобов'язані надати їх на вимогу Виконавця. Зазначена вимога повинна бути офіційно засвідчена Замовником у спосіб, який визначається Виконавцем.
- 3.2.3.** Перевіряти та бути присутнім при перевірках наявності майна, грошей, цінностей, вимагати від

- Замовника проведення контрольних оглядів, замірів виконаних робіт, визначення якості продукції, щодо яких здійснюється аудиторська перевірка, отримувати необхідні пояснення в письмовій чи усній формі від управлінського персоналу, будь-яких категорій працівників Замовника, та, за потреби тих, кого наділено найвищими повноваженнями.
- 3.2.4.** залучати на договірних засадах до участі в аудиторській перевірці інших аудиторів, експертів різного профілю, а також залучати до співпраці внутрішніх аудиторів (в разі їх наявності), працівників бухгалтерії та інших працівників Замовника у формах, обсягах та у спосіб, що визначаються на розсуд Виконавця.
- 3.2.5.** В порядку, встановленому МСА, звертатися з запитом до зовнішніх юридичних консультантів (радників) Замовника та попереднього аудитора Замовника стосовно окремих питань аудиторської перевірки.
- 3.2.6.** Вимагати від Замовника, його працівників, управлінського персоналу, тих, кого наділено найвищими повноваженнями, належного виконання зобов'язань за Договором.
- 3.2.7.** Невиконання або неналежне виконання Замовником будь-якого із зобов'язань, передбачених будь-яким параграфом Договору, надає Виконавцю право призупинити виконання своїх зобов'язань за Договором на час до моменту припинення з боку Замовника невиконання (або неналежного виконання) і усунення Замовником наслідків такого невиконання (або неналежного виконання). В цьому випадку Виконавець звільняється від відповідальності за дотримання встановленого п. 4.1 Договору терміну перевірки, а сам термін перевірки автоматично змінюється (подовжується з урахуванням фактичної тривалості затримки виконання Замовником своїх зобов'язань), що може бути додатково (проте не обов'язково) оформлено додатковою угодою Сторін.
- 3.2.8.** У випадку, якщо строк затримки надання всіх необхідних документів та інформації за запитом Виконавця перевищує _____ календарних днів, а так само у випадку припинення аудиту на підставі вимог професійних стандартів аудиту без надання Аудиторського висновку, Виконавець має право розірвати Договір в односторонньому порядку з правом на відшкодування Замовником документально підтверджених витрат, понесених Виконавцем у зв'язку з виконанням даного Договору та оплати Замовником фактично наданих послуг. Вартість фактично наданих послуг визначається Сторонами шляхом множення погодинних ставок фахівців Виконавця на фактичний час, витрачений фахівцями Виконавця на надання послуг (додаткових послуг) за цим Договором. Фактичний час, витрачений фахівцями Виконавця, визначається на підставі табелів робочого часу, заповнених фахівцями Виконавця.
- 3.3.** Замовник зобов'язаний:
- 3.3.1.** Нести відповідальність за достовірність та повноту фінансової звітності, іншої фінансової інформації та документів, що надаються Виконавцю для проведення аудиторської перевірки.
- 3.3.2.** У строки погоджені Сторонами, у межах терміну перевірки, відповідно до запитів Виконавця, надати останньому засновницькі документи, фінансову, податкову та внутрішньогосподарську (управлінську) звітність, фінансові плани, кошториси, первинну бухгалтерську документацію, облікові реєстри, комп'ютерні бази даних, договори, а також інші документи та будь-яку повну і достовірну інформацію (включно із тією, що становить комерційну таємницю Замовника), необхідну Виконавцю для проведення аудиторської перевірки в повному обсязі і в термін, встановлений Договором або зазначений у відповідному запиті на надання інформації.
- 3.3.3.** Надати Виконавцю, у межах терміну перевірки, можливість перевіряти наявність основних засобів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів, будь-яких інших активів (незалежно від місць їх фактичного знаходження) і зобов'язань, в тому числі шляхом проведення вибіркової інвентаризації.
- 3.3.4.** Відповідно до запитів Виконавця надавати останньому в усній чи письмовій формі (на розсуд Виконавця) пояснення, відповіді, що стосуються предмету аудиторської перевірки, в тому числі, письмові запевнення управлінського персоналу (МСА 580 «Письмові запевнення») та письмові підтвердження управлінського персоналу (МСА 500 «Аудиторські докази»).
- 3.3.5.** Сприяти та допомагати Виконавцю у надсиланні письмових запитів до дебіторів і кредиторів Замовника та у отримванні від них зовнішніх підтверджень з метою перевірки достовірності інформації про взаєморозрахунки Замовника з його контрагентами.
- 3.3.6.** Забезпечити Виконавцю необхідні нормальні умови для роботи на весь час проведення

- аудиторської перевірки, не здійснювати тиск на співробітників Виконавця під час проведення перевірки, не висувати вимог щодо характеру та обсягу аудиторських процедур, форми, змісту, термінології аудиторського звіту.
- 3.3.7.** Своєчасно та належним чином реагувати на виявлені під час аудиторської перевірки недоліки та помилки у веденні бухгалтерського обліку, недоліки внутрішнього контролю, недоліки та помилки при складанні фінансової звітності шляхом внесення змін у фінансові звіти в строк до початку завершального етапу аудиту.
- 3.3.8.** Прийняти результати аудиторської перевірки шляхом вчасного підписання Акту приймання-передачі результатів аудиту та провести повний розрахунок (платежі) з Виконавцем відповідно до умов Договору.
- 3.3.9.** Надати Виконавцю:
- приміщення для надання послуг з робочими місцями підключеними до мережі Інтернет;
 - нормальні умови для роботи персоналу Виконавця, у тому числі:
 - доступ до необхідної документації;
 - можливість робити копії документів.
 - в) можливість проведення зустрічей з керівництвом та відповідальним персоналом Замовника, а також з відповідними третіми сторонами, які повинні надавати Виконавцю практичну допомогу та необхідні пояснення в ході надання послуг.
- 3.3.10** Виконувати інші зобов'язання та нести відповідальність, передбачені Договором.
- .
- 3.4.** Замовник має право:
- 3.4.1.** Отримувати від Виконавця інформацію, листи, письмові звіти та аудиторський звіт, в порядку та на умовах, передбачених Договором.
- 3.4.2.** Вимагати від Виконавця належного виконання зобов'язань за Договором.
- 3.5.** Якщо Замовник має на меті опублікувати чи скопіювати, в надрукованому або електронному вигляді, Аудиторський звіт (висновок) Виконавця разом з фінансовою звітністю, посилаючись будь-яким чином на Виконавця, у документі, що містить іншу інформацію, Замовник погоджується:
- надати Виконавцю проект такого документу для ознайомлення; та
 - одержати згоду Виконавця відносно включення Аудиторського звіту (висновку) Виконавця до того, як цей документ буде закінчено та розповсюджено. У випадках, коли Аудиторський звіт (висновок) Виконавця будь-яким чином розповсюджено, Замовник бере на себе зобов'язання також надати повну фінансову звітність, включаючи примітки до неї.
- 3.6.** Замовник може мати бажання включити Аудиторський звіт (висновок) Виконавця про фінансову звітність Замовника до документа про емісію, що має надаватися відповідно до законодавства України про цінні папери та фондовий ринок, або до інших документів, які стосуються пропозиції цінних паперів. Замовник погоджується з тим, що Аудиторський звіт (висновок) Виконавця або будь-яке посилання на Виконавця не включатимуться до документа про емісію без попереднього письмового дозволу або згоди Виконавця. Будь-яка угода про виконання роботи у зв'язку з емісією, включаючи положення про надання зазначеного дозволу або згоди, є окремим контрактом, що передбачає здійснення окремо визначеного обсягу робіт.
- 3.7.** Замовник не буде перекладати або залучати професійного перекладача для перекладу Звітів та/або фінансової звітності з мови, якою будуть представлені зазначені документи, на будь-яку іншу мову без консультацій з Виконавцем щодо точності перекладу.
- 4. Строки надання послуг**
- 4.1.** За умови своєчасного виконання Замовником своїх зобов'язань передбачених цим Договором, Виконавець надасть Замовнику послуги в наступний термін:
- Дата початку надання послуг:
«__» _____ 20__ року.
- Дата закінчення надання послуг:
«__» _____ 20__ року.
- 4.2.** Можливість дотримання строків Виконавцем залежатиме від повноти, точності та своєчасності надання інформації Замовником, загального стану бухгалтерських записів, своєчасного отримання пояснень від попередніх аудиторів Замовника та можливості отримати повний доступ

до робочих документів попередніх аудиторів, які мають бути підготовлені українською або англійською мовами. Будь-які зміни до встановленого графіка обговорюватимуться Сторонами та не впливатимуть на відповідальність Сторін згідно цього Договору.

4.3. Виконавець має право завершити роботу по наданню послуг до погодженої дати.

5. Вартість послуг та порядок здійснення платежу

5.1. Вартість послуг Виконавця відповідно до Договору становить _____ (_____) грн. 00 коп., ПДВ _____ (_____) грн. 00 коп. Вартість послуг з урахуванням ПДВ _____ (_____) грн. 00 коп.

5.2. Вартість послуг, зазначена в п. 5.1, не включає витрат на відрядження, понесених Виконавцем, послуг сторонніх фахівців (додаткових аудиторів, сторонніх консультантів або експертів) та часу, необхідного для розширеного обговорення зроблених Виконавцем коригувань або використаної методики, а також для розгляду та обробки нової інформації, отриманої Виконавцем після надання проекту Аудиторського звіту (висновку) для обговорення з керівництвом Замовника. Якщо виникне необхідність у таких обговореннях або у виконанні додаткової роботи на прохання Замовника, розмір додаткової винагороди за такі послуги буде узгоджено з Замовником.

5.3. Оплата Замовником вартості послуг згідно з п. 5.1 здійснюється в наступному порядку:
50% вартості послуг – після підписання Договору, але не пізніше 3 (трьох) банківських днів після дня виставлення Виконавцем рахунку;
50% вартості послуг (або сума, розрахована згідно з п. 3.2.8. Договору) – не пізніше 3 (трьох) банківських днів з дня виставлення Виконавцем рахунку після надання проекту Аудиторського звіту (висновку), або після припинення аудиту (у випадках припинення аудиту на підставі вимог професійних стандартів аудиту без надання Аудиторського висновку).

5.4. У випадку неперерахування Замовником коштів на поточний рахунок Виконавця, останній має право притримати надання Аудиторського звіту (висновку) до повного розрахунку Замовника з Виконавцем за надані послуги.

5.5. Замовник зобов'язаний компенсувати Виконавцеві суму витрат, пов'язаних з відрядженням, що за узгодженням із Замовником поніс Виконавець у зв'язку з відрядженням власних фахівців по території України і, при необхідності, за кордон, з метою надання послуг, передбачених Договором.

5.6. Під сумою витрат, пов'язаних з відрядженням для цілей Договору розуміються:

5.6.1. вартість проїзних квитків;

5.6.2. вартість проживання в готелі за місцем надання послуг з фактично понесених витрат;

5.6.3. величини добових згідно зі стандартами Виконавця;

5.6.4. вартість проїзду від аеропорту (вокзалу) до місця проживання;

5.6.5. послуги з фактично понесених витрат у випадку, якщо Замовник не забезпечить співробітників Виконавця транспортом самостійно.

5.7. У випадку понесення Виконавцем додаткових витрат згідно п. 5.5 і п. 5.6. Договору, розрахунок здійснюється не пізніше п'яти робочих днів після дня виставлення Виконавцем рахунків.

5.8. Сума витрат, пов'язаних з відрядженням відповідно до п. 5.5. і п. 5.6. Договору містить у собі ПДВ по загальноновстановленій ставці та суму податків, які сплачує Виконавець.

5.9. Вартість послуг, зазначена в п. 5.1. Договору, включає підготовку Аудиторських звітів (висновків) в кількості, визначеній п. 6.1. Договору. Якщо виникне необхідність у підготовці додаткових примірників Аудиторських звітів (висновків), розмір додаткової винагороди за такі послуги буде узгоджено Сторонами окремо.

6. Передача та отримання результатів послуг

6.1. Після закінчення надання послуг Виконавець надасть Замовникові Аудиторський звіт (висновок) щодо фінансової звітності Замовника, підготовлених відповідно до МСФЗ в кількості __ (__) примірників _____ мовою.

6.2. Виконавець також надасть:

- Замовнику та, за запитом, тих кого наділено найвищими повноваженнями Лист керівництву, що містить інформацію з питань аудиту, яка має значення для керівництва Замовника та тих кого наділено найвищими повноваженнями й отримана в процесі аудиторської перевірки фінансової звітності.

- Тим кого наділено найвищими повноваженнями, Лист та/або письмовий звіт про виявлені під час проведення аудиту недоліки ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, недоліки в системі внутрішнього контролю Замовника, проблеми з дотриманням законодавчих та нормативних актів, про іншу інформацію з питань аудиту, згідно з МСА 260 «Повідомлення інформації з питань аудиту тим, кого наділено найвищими повноваженнями», МСА 265 «Повідомлення інформації про недоліки внутрішнього контролю тим, кого наділено найвищими повноваженнями, та управлінському персоналу», МСА 450 «Оцінка викривлень, ідентифікованих під час аудиту».
- 6.3.** Виконавець передає, а Замовник приймає надані послуги на основі Акту здачі-прийняття робіт (надання послуг), який повинен бути підготовлений Виконавцем і підписаний уповноваженими представниками Сторін.
- 6.4.** Акт здачі-прийняття робіт (надання послуг) підписується протягом трьох робочих днів після надання Замовнику Аудиторського звіту (висновку).
- 6.5.** Якщо Замовник не підписав Акт здачі – прийняття робіт (надання послуг) протягом терміну зазначеного у п. 6.4 даного Договору та не надав письмову мотивовану відмову Виконавцю, Акт здачі – прийняття робіт (надання послуг) вважається підписаним.
- 6.6.** Будь-які усні подання, висновки, а також будь-які проекти висновків, що можуть подаватися в ході надання послуг за цим Договором, не є остаточними висновками. Якщо не зазначено інше, то такі остаточні висновки міститимуться лише в остаточному письмовому висновку Виконавця.
- 7. Відповідальність сторін та вирішення спорів**
- 7.1.** За невиконання або неналежне виконання зобов'язань за Договором Замовник та Виконавець несуть відповідальність у відповідності до чинного законодавства України та умов Договору.
- 7.2.** Відповідальність Виконавця:
- 7.2.1. Виконавець несе відповідальність за неналежне виконання своїх професійних обов'язків у зв'язку з прийняттям та виконанням завдання з аудиту, що є предметом Договору.
- 7.2.2. Будь-яка відповідальність (що випливає з Договору або іншим чином пов'язана з Послугами) Виконавця, його керівників чи співробітників стосовно послуг, які надаються згідно з Договором (або змінами і доповненнями до нього), обмежується відшкодуванням фактично завданих збитків, та ні в якому разі не повинна перевищувати суму вартості послуг, сплаченої Замовником Виконавцю за послуги, надані згідно з Договором. Обмеження, зазначені у даному пункті Договору, не застосовуються у випадках умисного порушення Виконавцем своїх зобов'язань, а також у випадках, коли обмеження відповідальності не допускається застосовним законодавством або професійними нормами.
- 7.2.3. Виконавець не несе відповідальності щодо правильності обчислення, своєчасності та/або повноти сплати Замовником податків та інших обов'язкових платежів.
- 7.3.** Відповідальність Замовника:
- 7.3.1. Додатково до відповідальності управлінського персоналу Замовника, зазначеної у п. 2.5 Договору, Замовник несе відповідальність:
- а) за повноту і достовірність бухгалтерських та всіх інших документів, що надаються Виконавцю для проведення аудиторської перевірки;
 - б) вибір та застосування відповідних облікових політик;
 - в) здійснення обґрунтованих облікових оцінок.
- 7.3.2. Замовник несе відповідальність за несвоєчасність виплати Виконавцю винагороди, передбаченої розділом 5 Договору, і в разі прострочення платежів сплачує Виконавцеві пеню у розмірі подвійної облікової ставки НБУ від простроченої суми за кожний день прострочення.
- 7.4.** В межах, позначених в п. 7.2.2. Договору, Сторони несуть майнову відповідальність одна перед одною за порушення умов конфіденційності щодо інформації, отриманої під час здійснення аудиторської перевірки за Договором, внаслідок порушення умов конфіденційності.
- 7.5.** В межах, позначених в п. 7.2.2. Договору, за невиконання або неналежне виконання зобов'язань за Договором винна Сторона зобов'язана компенсувати іншій Стороні збитки, зумовлені невиконанням або неналежним виконанням своїх зобов'язань за Договором. Компенсація збитків не звільняє винну Сторону від виконання нею своїх зобов'язань за Договором.
- 7.6.** Усі спори, пов'язані з Договором, його укладенням, або такі, що виникають в процесі виконання

- Договору, вирішуються в судовому порядку за встановленою підвідомчістю та підсудністю такого спору в порядку, визначеному чинним в Україні законодавством.
- 7.7.** У ході надання послуг Сторони, час від часу, можуть спілкуватись за допомогою електронного зв'язку. Проте, не існує жодних гарантій того, що електронна передача інформації є безпечним засобом або що ця інформація не буде містити будь-яких помилок, а також що цю інформацію не буде перехоплено, зіпсовано, втрачено, зруйновано, отримано із запізненням або в неповному обсязі чи ще яким-небудь чином пошкоджено та зроблено небезпечною для використання. Відповідно, оскільки Виконавець використовуватиме прийнятні процедури для перевірки найбільш загальновідомих вірусів до того, як надіслати інформацію за допомогою електронного зв'язку, Виконавець не несе відповідальності перед Замовником, яка виникає в результаті або у зв'язку з передачею Замовнику інформації за допомогою електронного зв'язку. Використання електронних засобів не є порушенням зобов'язань щодо конфіденційності.
- 7.8.** Оскільки в українському законодавстві і особливо у податковому законодавстві, існують положення, які можуть тлумачитися по-різному, а також виходячи з практики, яка встановилася у загалом нестабільному оточенні, за якої податкові органи на свій власний розсуд приймають рішення, включаючи класифікацію діяльності підприємства, у випадках, коли нормативна база для такого рішення є недостатньою, Сторони погоджуються з тим, що думка Виконавця щодо господарської діяльності Замовника може не співпадати з оцінкою цієї ж діяльності податковими органами. Відповідно, Замовник не покладатиме на Виконавця відповідальності у випадках, коли будь-які аспекти господарської діяльності чи правових положень інтерпретуються податковими органами не так, як вони інтерпретуються Виконавцем.
- 7.9.** Відповідальність за збереження активів, за попередження та виявлення зловживань, помилок та порушень чинного законодавства несе керівництво Замовника. Проте Виконавець плануватиме свою роботу таким чином, щоб отримати достатню ймовірність виявлення суттєвих викривлень у фінансовій звітності, що є результатом зловживань, помилок та порушень відповідних законів і положень. Однак перевірка, здійснена Виконавцем, не може вважатися такою, що повинна виявити всі ті випадки, які можуть існувати.
- 7.10.** Виконавець надає широкий спектр послуг великій кількості замовників і може опинитися в ситуації, коли надані ним послуги організаціям і компаніям можуть розглядатися Замовником як потенційний конфлікт інтересів. Незважаючи на те, що Виконавець розробив і запровадив процедури для виявлення таких ситуацій, він не може бути впевненим у тому, що зможе виявити вже існуючі конфлікти або ті з них, що можуть виникнути в майбутньому. Причиною цього, значною мірою, є неможливість вичерпно передбачити, що саме Замовник може сприймати як конфлікт інтересів. Виконавець пропонує Замовникові повідомляти його про кожну конфліктну ситуацію, що стосується Договору. У разі виявлення вищезазначених ситуацій, якщо Виконавець вважає, що він зможе захистити інтереси Замовника, вживши відповідних заходів, то Виконавець обговорить і погодить із Замовником такі заходи. Це дасть можливість зберегти конфіденційність і надати Замовникові впевненості в тому, що висновки та рекомендації, які Замовник отримує від Виконавця, є повністю незалежними.
- 7.11.** Загальноприйнята практика аудиту вимагає, щоб Виконавець читав будь-який річний звіт та інший документ, у якому міститься звіт Виконавця. Мета цієї процедури полягає у визначенні суттєвої невідповідності між іншою інформацією річного звіту, включаючи спосіб її подання, та інформацією, що міститься у фінансовій звітності. Виконавець не несе відповідальності за проведення процедур перевірки такої іншої інформації у ході аудиту.
- 7.12.** Аудиторський звіт (висновок) Виконавця призначено тим особам, яким його адресовано. Аудит не плануватиметься та не виконуватиметься з метою того, щоб будь-яка третя сторона посилалася на нього чи на будь-яку конкретну операцію. Отже, статті, які можуть цікавити треті сторони, не розглядатимуться окремо, і можуть існувати питання, яким третя сторона може дати іншу оцінку, можливо, у зв'язку з конкретною операцією.
- 7.13.** Замовник не буде покладати відповідальність на Виконавця за недотримання термінів, яке сталося в результаті того, що Замовник не виконав (неналежно виконав), як це передбачено умовами Договору, або в результаті виникнення проблем, які Виконавець, виходячи з нормального перебігу подій, не міг передбачити.
- 7.14.** Аудитор є учасником глобальної мережі фірм «_____» (надалі –

«Міжнародна мережа фірм»), кожна з яких є окремою юридичною особою. Виконавець має право без попередньої згоди Замовника залучати до виконання частини Послуг інші компанії Міжнародної мережі фірм як субпідрядників, які мають право взаємодіяти безпосередньо із Замовником. Однак лише Виконавець несе відповідальність перед Замовником за Звіти, надання Послуг та інші зобов'язання Виконавця за цим Договором.

7.15. Замовник не може пред'являти претензії або здійснювати будь-які інші процесуальні дії у зв'язку з Послугами або іншим чином пов'язані з цим Договором проти будь-якої іншої компанії Міжнародної мережі фірм або проти субпідрядників, учасників, акціонерів, директорів, службовців, партнерів, керівників або співробітників такої компанії Міжнародної мережі фірм або Виконавця (далі – «Особі Міжнародної мережі фірм»). Замовник має пред'являти будь-яку претензію або здійснювати будь-які інші процесуальні дії виключно проти Виконавця. Обмеження, зазначені, зокрема в п.п. 7.2.2., 7.16. Договору, установлені з метою захисту інших компаній Міжнародної мережі фірм та всіх Осіб Міжнародної мережі фірм, які мають право вимагати їх примусового виконання.

7.16. У максимально допустимому ступені згідно з застосовним законодавством та професійними нормами, Замовник зобов'язується відшкодувати Виконавцю, іншим компаніям Міжнародної мережі фірм, а також Особам Міжнародної мережі фірм суми будь-яких претензій третіх осіб (включаючи афілійованих осіб Замовника), а також відшкодувати Виконавцю пов'язані з ними суми зобов'язань, збитків, шкоду, затрати і витрати (включаючи обґрунтовану винагороду зовнішніх та внутрішніх юристів), що виникають з або у зв'язку із Послугами або цим Договором. Замовник звільняє Виконавця, інші компанії Міжнародної мережі фірм та Осіб Міжнародної мережі фірм від відповідальності у зв'язку з будь-якими претензіями та позовами (далі спільно – «Претензії»), як поточними, так і потенційними, пред'явленими Замовнику, компаніям Міжнародної мережі фірм або Особам Міжнародної мережі фірм у зв'язку з Послугами або цим Договором, у випадку якщо такі Претензії виникають у зв'язку з наданням Замовником, його співробітниками або агентами, що виступають від імені Замовника інформації, що не відповідає дійсності або якщо такі Претензії виникають в результаті шахрайства або бездіяльності Замовника, його працівників або агентів, що виступають від імені Замовника.

7.17. Сторони домовилися, що штрафні санкції, передбачені ст.231 Господарського кодексу України, до Виконавця застосовуватися не будуть.

8. Особливі умови та забезпечення конфіденційності

8.1. Виконавець під час прийняття та виконання завдання з аудиту повинен забезпечити дотримання вимог незалежності та фундаментальних принципів етики щодо персоналу, включеного до групи з виконання завдання з аудиту, а також щодо незалежності Виконавця в цілому.

8.2.

Стосовно Договору та будь-якої інформації, що надається у зв'язку з Договором та позначена Стороною, що її розкриває, як «Конфіденційна», або інформація, що вважається конфіденційною за законодавством України (далі – «**Конфіденційна інформація**»), Сторона-одержувач погоджується:

- (1) захищати Конфіденційну інформацію у прийнятний і належний спосіб та відповідно до професійних стандартів, де це є застосовним;
- (2) використовувати Конфіденційну інформацію виключно з метою виконання своїх зобов'язань за цим Договором; та
- (3) відтворювати (копіювати чи посилатись на) Конфіденційну інформацію виключно з метою виконання своїх зобов'язань за цим Договором.

Однак Виконавець або Замовник можуть розкривати таку інформацію, якщо вона:

- (а) є або стає відомою не через порушення цього Договору,
- (б) у подальшому отримується одержувачем від третьої особи, яка, наскільки відомо одержувачу, не має зобов'язань щодо конфіденційності стосовно інформації перед стороною, що її розкриває,
- (в) була відома одержувачу на момент розкриття або у подальшому створена самостійно,

(г) розкривається у зв'язку із здійсненням прав одержувача за цим Договором, включаючи передачу страховим компаніям, субпідрядникам, або

(г) підлягає розкриттю згідно із застосовним законодавством, судовим процесом або професійними нормами.

Зобов'язання Сторін щодо забезпечення конфіденційності діють протягом 12 місяців з дати розкриття конфіденційної інформації.

- 8.3.** Документи, передані Замовником Виконавцю для проведення аудиту, не підлягають розголошенню чи вилученню без згоди Замовника, крім випадків, передбачених чинним законодавством України та рішеннями АПУ. Замовник погоджується з тим, що Виконавець має право надати відомості або документи, наявні у Виконавця, що стосуються діяльності Замовника, у тому числі підготовлені Виконавцем робочі документи або результати надання Послуг, українським або іноземним регулюючим органам, або органам державної влади, що здійснюють нагляд за аудиторською діяльністю, після одержання від них відповідного запиту або розпорядження. Виконавець повідомить Замовника про одержання такого запиту або розпорядження, якщо таке повідомлення не заборонене законодавством.
- 8.4.** Зобов'язання стосовно конфіденційності і невикористання не поширюються на загальновідому інформацію, а також на відповідні державні органи, яким така інформація повинна бути надана у відповідності до чинного законодавства України або рішень АПУ.
- 8.5.** Жодна із Сторін не використовує назви, знаки для товарів і послуг, логотипи і фірмове найменування іншої Сторони без попередньої згоди такої Сторони. При цьому Виконавець має право розголосити найменування Замовника, а також вказати загальний напрямок Послуг, що надаються Замовнику Виконавцем з метою поінформування існуючих та потенційних клієнтів Виконавця щодо його досвіду у наданні послуг в комерційних в пропозиціях і аналогічних маркетингових матеріалах. В той же час, інформація щодо будь-яких конкретних даних, що стосуються Замовника та послуг, наданих Виконавцем розголошенню не підлягає, за винятком випадків, передбачених п. 8.4 цього Договору.
- 8.6.** Виконавець може розкривати Інформацію Замовника іншим компаніям Міжнародної мережі фірм, Особам Міжнародної мережі фірм та третім особам, які надають послуги Виконавцю, які можуть збирати, використовувати, передавати, зберігати або іншим чином її обробляти (разом – «Обробляти») в будь-яких країнах, в яких вони здійснюють свою діяльність, для цілей пов'язаних з наданням Послуг, забезпечення дотримання нормативних вимог, перевірки відсутності конфлікту інтересів, управління якістю та ризиками або ведення фінансового обліку та/або для надання інших послуг адміністративної підтримки (разом – «Цілі Обробки»). Виконавець несе відповідальність перед Замовником за збереження конфіденційності Інформації Замовника.

Для Цілей Обробки, зазначених вище, Виконавець та інші компанії Міжнародної мережі фірм, Особи Міжнародної мережі фірм та треті особи, які надають послуги Виконавцю, можуть Обробляти Інформацію Замовника, яка може бути пов'язана з конкретними фізичними особами (далі – "Персональні дані") в будь-яких країнах, в яких здійснюють свою діяльність Виконавець та будь-хто з них (місцезнаходження офісів компаній Міжнародної мережі фірм вказано на веб-сайті за адресою www._____). Виконавець буде Обробляти Персональні дані відповідно до застосовного законодавства та професійних норм. Виконавець вимагатиме, щоб будь-який постачальник послуг, що Обробляє Персональні дані для Виконавця, дотримувався таких вимог. Замовник гарантує, що він має повноваження й має у своєму розпорядженні всі необхідні згоди з боку відповідних фізичних осіб на надання Виконавцю Персональних даних у зв'язку з наданням Послуг і що надані Виконавцю Персональні дані були Оброблені відповідно до застосовного законодавства.

9. Обставини, які звільняють сторони від виконання своїх зобов'язань

- 9.1.** Жодна із Сторін не несе відповідальності за невиконання своїх зобов'язань у зв'язку із факторами, що знаходяться поза контролем цієї Сторони, які не можна передбачити або яким не можна запобігти, такими як стихійні лиха (пожежа, повінь, землетрус, тощо), соціальні конфлікти (страйки, громадянська війна, тощо), прийняття законів, що суттєво ускладнюють, обмежують або забороняють надання послуг, передбачених Договором, але такі обставини повинні бути підтверджені висновками відповідних уповноважених органів.

- 9.2.** Сторони зобов'язані інформувати одна одну протягом 10 календарних днів в письмовому вигляді про виникнення будь-яких обставин, таких як зазначені вище. У випадку виникнення вищезазначених обставин Сторони можуть припинити діяльність або негайно анулювати Договір.
- 9.3.** Передчасне припинення або анулювання Договору не звільняє Замовника від його зобов'язань згідно розділу 5 Договору стосовно оплати за послуги, надані Виконавцем на той час.
- 10. Розірвання Договору**
- 10.1.** Договір може бути розірваний достроково:
- 10.1.1. за взаємною згодою Сторін;
- 10.1.2. за ініціативою однієї із Сторін. В такому випадку Сторона - ініціатор розірвання Договору відшкодовує іншій Стороні понесені нею у зв'язку з виконанням Договору витрати.
- 10.2.** У випадку якщо Виконавець ініціює розірвання Договору через відсутність необхідної інформації та документів, за умови, що такі документи/інформація запитувались Виконавцем, таке ініціювання не вважається ініціюванням у розумінні п.10.1.2 Договору та Замовник сплачує Виконавцю вартість послуг, наданих на момент розірвання Договору та витрати з дотриманням умов, зазначених у п. 5.2 Договору.
- 10.3.** У випадку розірвання Договору, за взаємною згодою Сторін, Замовник сплачує Виконавцю вартість послуг, наданих на момент розірвання Договору та витрати з дотриманням умов, зазначених у п. 5.2 Договору.
- 11. Прикінцеві положення**
- 11.1.** Договір набирає чинності з моменту його підписання та діє до повного виконання Сторонами своїх зобов'язань за ним.
- 11.2.** Якщо інше прямо не передбачено Договором або чинним законодавством України, зміни у Договір можуть бути внесені тільки за домовленістю Сторін, які оформлюються додатковою угодою (додатковими угодами) до Договору. Зміни у Договір набирають чинності з моменту належного оформлення Сторонами відповідної додаткової угоди до Договору, якщо інше не встановлено у самій додатковій угоді, Договорі або у чинному законодавстві України.
- 11.3.** Усі правовідносини, що виникають з Договору або пов'язані із ним, у тому числі пов'язані із дійсністю, укладенням, виконанням, зміною та припиненням Договору, тлумаченням його умов, визначенням наслідків недійсності або порушення Договору, регулюються Договором, відповідними нормами чинного законодавства України, МСА, а також звичаями ділового обороту, які застосовуються до таких правовідносин на підставі принципів добросовісності, розумності та справедливості.
- 11.4.** Після набрання чинності Договором всі попередні переговори за ним, листування, попередні договори, протоколи про наміри та будь-які інші усні або письмові домовленості Сторін з питань, що так чи інакше стосуються Договору, втрачають юридичну силу, але можуть враховуватися при тлумаченні умов Договору.
- 11.5.** Договір вважається виконаним після виконання взаємних зобов'язань, передбачених Договором, та здійснення розрахунків між Замовником та Виконавцем.
- 11.6.** Кожна Сторона несе повну відповідальність за правильність вказаних нею у Договорі реквізитів та зобов'язується у письмовій формі повідомляти іншу Сторону про їх зміну впродовж 3 (трьох) календарних днів з моменту настання таких змін, а у разі неповідомлення (або несвоєчасного повідомлення) несе ризик настання пов'язаних із ним несприятливих наслідків.
- 11.7.** Додаткові угоди та додатки до Договору є його невід'ємною частиною і мають юридичну силу у разі, якщо вони викладені у письмовій формі, підписані повноважними представниками Сторонами та скріплені відбитками печаток Сторін.
- 11.8.** Всі виправлення за текстом Договору мають юридичну силу та можуть братись до уваги виключно за умови, що вони у кожному окремому випадку датовані, засвідчені підписами повноважних представників Сторін та скріплені відбитками печаток Сторін.
- 11.9.** Виконавець має статус платника податку на прибуток підприємств на загальних умовах.
- 11.10.** Договір складений при повному розумінні Сторонами його умов та термінології українською мовою у двох примірниках, кожен з яких має силу оригіналу - по одному примірнику для кожної із Сторін.
- 11.11.** Фізичні особи, що діють від імені Сторін, мають на це відповідні повноваження і жодним чином

не обмежені для підписання Договору, надання зазначених у ньому заяв, гарантій і прийняття передбачених Договором обов'язків і у разі будь-якого порушення зазначених тут у цьому пункті умов несуть у повному обсязі відповідальність, передбачену чинним законодавством України.

- 11.12.** Якщо якась частина Договору суперечить, не відповідає, або заборонена чинним законодавством України, і при цьому така частина Договору буде у встановленому порядку визнана недійсною, Сторони погоджуються і цим визнають, що це не має наслідком недійсності інших його (Договору) частин і Договору у цілому.
- 11.13.** Нездійснення і/або невикористання будь-якою Стороною якихось із своїх прав, повноважень або засобів захисту прав, установлених Договором, а також права наполягати на неухильному дотриманні іншою Стороною умов Договору, не встановлює можливість для відмови такою Стороною від здійснення таких та інших прав, повноважень або засобів судового захисту прав, від виконання своїх обов'язків за Договором, а також від умов Договору або права вимоги неухильного дотримання умов Договору.
- 11.14.** Сторони погоджуються, що всі пов'язані з Договором документи будуть складатися українською мовою. Усе листування між Сторонами у зв'язку з Договором буде здійснюватися українською мовою за адресами Сторін, що зазначені в розділі 12 Договору. Для цілей цього Договору повідомленням однієї Сторони іншій, в т.ч. письмовим, вважається крім поштового чи факсового відправлення також надіслання повідомлення засобами електронного зв'язку (електронною поштою) на офіційні електронні адреси Сторін.
- 11.15.** Виконавець зберігає за собою право власності на робочі документи, підготовлені у зв'язку з наданням послуг за цим Договором.
- 11.16.** Сторони підтверджують, що назви (заголовки) розділів Договору використовуються для зручності й посилань і не можуть беззастережно використовуватися для визначення змісту Договору (істотних умов Договору) або змісту розділів Договору.
- 11.17.** Сторони підтверджують, що в будь-якому разі за рішенням і вимогою Виконавця (обумовлених, серед іншого, прийняттям Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, Національним банком України та іншими органами державної влади/управління України або органами місцевого самоврядування законів, декретів, рішень, постанов та іншого, внесення змін до МСА, прийняття АПУ відповідних рішень, що прямо або побічно стосуються тих чи інших положень Договору), вони негайно зустрінуться для того, щоб внести відповідні зміни (доповнення) до Договору або ухвалити рішення щодо припинення Договору (розірвання Договору в цілому).
- 11.18.** Кожна Сторона відносить на свій рахунок всі витрати, пов'язані з процесом укладення Договору і підготовкою інших пов'язаних з ним документів, включаючи, але не обмежуючись, гонорари відповідних юридичних та інших консультантів, інших професійних радників.
- 11.19.** У разі якщо кінцевий строк виконання Стороною обов'язку за цим Договором припадає на неробочий день, таке зобов'язання має бути виконане в наступний за неробочим перший робочий день.
- 11.20.** До обміну оригіналом Договору факсимільна копія має юридичну силу.
- 11.21.** Цей Договір і будь-які зобов'язання, що виникають у зв'язку з цим Договором або Послугами, регулюються українським правом.
- 11.22.** Положення Договору, які за своєю природою наділяють кожному Сторону правами та/або обов'язками після (і) надання та прийомки Послуг та/або завершення здійснення розрахунків, або (ii) відмови від Послуг, зберігають силу та продовжують бути обов'язковими для обох Сторін.
- 11.23.** Замовник цим підтверджує та гарантує, що він здійснив усі необхідні корпоративні дії та отримав усі дозволи, погодження, необхідні відповідно до чинного законодавства та установчих документів Замовника для укладення, підписання і виконання цього Договору.
- 11.24.** Дії Замовника, пов'язані зі спробами залучення до співпраці або найм Осіб Міжнародної мережі фірм, можуть поставити під загрозу незалежність Виконавця. Це може призвести або до затримки строків надання Послуг, або до відмови Виконавця від виконання Договору. Протягом строку дії цього Договору Замовник з жодних підстав не вправі без попередньої письмової згоди Виконавця здійснювати спроби залучення до співпраці та наймати на роботу або включати до

складу органів управління або призначати посадовою особою Замовника, що здійснює нагляд за підготовкою звітності, будь-яких фахівців Виконавця або будь-якої іншої компанії Міжнародної мережі фірм, що безпосередньо або опосередковано брали участь у наданні Послуг, що стосуються поточного або попереднього фінансового року. Особа, що виконує функції нагляду за підготовкою звітності, здійснює або може здійснювати вплив на звітність і на будь-яку особу, що займається його підготовкою.

11.25. Жодна зі Сторін не має права передавати будь-які свої права, зобов'язання або вимоги за цим Договором.

12. Місцезнаходження та банківські реквізити Сторін:

Виконавець

Місцезнаходження: _____

Поштова адреса: _____

тел/факс _____

Код ЄДРПОУ _____

Свідоцтво платника ПДВ № _____

ІПН № _____

п/р № _____

Банк _____

МФО _____

М.П.

Замовник

Місцезнаходження: _____

Поштова адреса: _____

тел/факс _____

Код ЄДРПОУ _____

Свідоцтво платника ПДВ № _____

ІПН № _____

п/р № _____

Банк _____

МФО _____

М.П.

Додаток Г

Додаток 1
до Договору № 5/01-14 від 03" лютого 2022
про проведення аудиту (аудиторської перевірки)

"ЗАТВЕРДЖЕНО"**Замовник****Виконавець**

Директор ТОВ «*****»
Ломак О.М.

Директор ТОВ «*****»
Ломак О.М.

Керівник / Уповноважена особа

Керівник/партнер

(підпис)

(підпис)

М. П.

М. П.

Дата 03" лютого 2022

Дата: 03" лютого 2022

ПЛАН АУДИТОРСЬКОЇ ПЕРЕВІРКИ

Найменування виконаних робіт	Термін виконання	Тривалість днів	Контрольні процедури	Виконавець
1	2	3	4	5
Аудит основних засобів	01.03.2022 – 02.03.2022	2	Суцільна перевірка	Майборода Л.І.
Аудит нематеріальних активів	03.03.2022	1	Вибіркова перевірка	Струк Н.В.
Аудит касових операцій	04.03.2022	1	Вибіркова перевірка	Майборода Л.І.
Аудит операцій на рахунках в банках	05.03.2022 - 08.03.2022	2	Вибіркова перевірка	Струк Н.В.
Аудит товарно-матеріальних цінностей	09.03.2022 – 11.03.2022	3	Вибіркова перевірка	Майборода Л.І.
Аудит власного капіталу	12.03.2022	1	Вибіркова перевірка	Струк Н.В.

Додаток Д

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства фінансів України
13.09.2016 № 818

ТОВ «*****»
(найменування юридичної особи)

Ідентифікаційний код за ЄДРПОУ

ЗАТВЕРДЖУЮ
директор Ломак О.М.
(посада, ініціали та прізвище)

(підпис)
« 16 » _____ липня _____ 2021 р.

Акт приймання-передачі основних засобів

м. Львів
(місце складання)

Найменування юридичної (фізичної) особи, що передає основні засоби	Найменування юридичної (фізичної) особи, що приймає основні засоби	Інвентарний (номенклатурний) номер	Кількість	Первісна (переоцінена) вартість	Сума	Номер документа		Дата складання	
						7		15 липня 2021 р.	
						за одиницю	всього	Рік випуску (побудови)	Номер паспорта
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Майстренко М.П.	ТОВ «*****»	-	1	32 000	32 000	-	-	2021	КН 034452
Всього			1	32 000	32 000				

На підставі наказу, розпорядження _____ директор Ломак О.М. _____ від « 02. » _____ червня 2021 р. № 54

проведено огляд _____ Пекарська шафа ШПЕу-3.1 _____

(назва об'єкта(ів))

Місцезнаходження об'єкта(ів) у момент передачі (прийняття) _____ складські приміщення Майстренко М.П. _____

Коротка характеристика об'єкта(ів) Покращена конструкція духовки-рівномірний розподіл температури "Temperature buffer zone" технологія призначена для компенсування термовитрати передньої частини духовки. Конструкція шаф виконана за технологією "Heat load compensation", всі частини, як духовки, так і каркаса виконані з урахуванням теплових навантажень, що збільшує довговічність експлуатації і відсутність "втоми" металу і всіх його сполук

2

Об'єкт технічним умовам відповідає/не відповідає _____ (вказати, що саме не відповідає)

Висновок комісії _____ підлягає введенню в експлуатацію _____

Перелік документації, що додається _____ акт оцінки від 15 липня 2020 року _____

Зворотний бік

Голова комісії _____ заступник директора _____ Луків Б.М. _____
(посада) (підпис) (ініціали та прізвище)

Члени комісії: _____ бухгалтер _____ Машак Л.П. _____
(посада) (підпис) (ініціали та прізвище)
_____ спеціаліст з охорони праці _____ Михайлів Г.С. _____
(посада) (підпис) (ініціали та прізвище)
_____ технік _____ Чайка Н.О. _____
(посада) (підпис) (ініціали та прізвище)
_____ (посада) (підпис) (ініціали та прізвище)

Об'єкт основних засобів:

здав _____ ФОП _____ Майстренко М.П. _____
(посада) (підпис) (ініціали та прізвище)

прийняв _____ комірник _____ Олійник І.І. _____
(посада) (підпис) (ініціали та прізвище)

Відмітка бухгалтерської служби про відображення у регістрах бухгалтерського обліку:

Назва облікового регістру	За дебетом рахунку (субрахунку, коду аналітичного обліку)	За кредитом рахунку (субрахунку, коду аналітичного обліку)	Сума
Меморіальний ордер №17	1312	6211	32 000

Особа, яка відобразила господарську операцію в бухгалтерському обліку _____ Машак Л.П. _____
(підпис) (посада, ініціали та прізвище)

« _____ » _____ 20 _____ р.

Головний бухгалтер _____ Машак Л.П. _____
(підпис) (ініціали та прізвище)

Додаток Е

Зведена таблиця з перевірки первинних документів, щодо обліку основних засобів

Порушення	Кількість	Суттєва помилка	Несуттєва помилка
1. Відсутні підписи	2	Суттєва	—
2. Відсутні підписи	2	Суттєва	—
3. Відсутні підписи	1	Суттєва	—
4. Відсутня дата складання	1	Суттєва	—
5. Відсутній код відправника	1	Суттєва	—
6. Має виправлення та відсутня печатка підприємства автотранспорту	2	Суттєва	—
7. Відсутній код складу та код постачальника	2	Суттєва	—
8. Відсутній номер картки	1	Суттєва	—
9. Має виправлення в найменуванні матеріалу	1	Суттєва	—

У процесі перевірки було виявлено 13 суттєвих помилок у первинних документах з обліку виробничих запасів.

Склав аудитор

_____ (підпис) Дата

Додаток К
Оцінки рівня організації бухгалтерського обліку клієнта

Питання	Характеристика та джерела	Відповідь (+/-)
1	2	3
1. Система організації бухгалтерського обліку	Децентралізований П(С)БО, ЗУ «Про бухгалтерський облік»	+
2. Форма бухгалтерського обліку	Меморіальна	+
3. Наявність положення про бухгалтерію	Документ, у якому зафіксовано функції, права та обов'язки працівників бухгалтерії	-
4. Наявність посадових інструкцій та їх оцінка	Згідно із законодавством має бути	+
5. Наявність приказу про облікову політику: Розділ 1. Методологія обліку Розділ 2. План рахунків Розділ 3. Інструкції про організацію зведеного обліку	Основний методологічний документ: — згідно із П(С)БО; — є в наявності; — характеризує обрану форму бухгалтерського обліку	+
6. Наявність номенклатури документів: — вхідні — внутрішні — вихідні	Є в наявності	-
7. Наявність схем документообігу: — за групою документів — за окремими документами	Є в наявності	-
8. Кваліфікація бухгалтерів: — без освіти — середня — вища — неповна вища	Усі бухгалтери мають вищу освіту	+
9. Частота зміни кадрів: — бухгалтер — ст. бухгалтер — гол. бухгалтер	Плинності кадрів немає	+
10. Підвищення кваліфікації: — кожні 5 років — кожні 3 роки — кожного року	+	+
11. Рівень автоматизації бухгалтерії	Бухгалтерія автоматизована на 80%	+
12. Характер господарської діяльності: — виробництво — торгівля — транспорт	Виробництво	+
13. Наявність зовнішньої економічної діяльності: — виробництво	Торгівля	+

— торгівля — транспорт		
14. Наявність філіалів	Філіалів немає	+
15. Наявність пенсіонерів серед робітників	Старший бухгалтер пенсіонерка	+
16. Наявність постійних клієнтів	Підприємство протягом 2 років співпрацює з восьма постійними і низкою змінних клієнтів	+
17. Рівень матеріальнотоварних запасів	Підприємство постійно має рівень запасів нижче середнього (35-46%)	+
18. Наявність ліцензії	Є в наявності	+
19. Наявність патентів	Є в наявності	+
20. Наявність франшиз	Немає	+
21. Наявність дослідницьких робіт	Немає	
22. Наявність значної кількості дебіторської заборгованості	Дебіторська заборгованість – 42%	
23. Терміни погашення заборгованостей	Погашення відбуваються майже вчасно	+
24. Основні економічні показники: — доходи — витрати — фінансовий результат	1545 тис.грн 1468 тис.грн 77 тис.грн	+

Оцінка рівня організації бухгалтерського обліку за розглянутими даними свідчить про позитивний стан підприємства, а саме:

- потрібна документація є в наявності;
- облік ведеться згідно з чинним законодавством;
- рівень автоматизації обліку високий (80%);
- відмічено стабільність колективу;
- відмічено високу кваліфікацію робочих кадрів;
- наявність постійних клієнтів;
- наявність ліцензії;
- позитивний фінансовий результат;
- незначний рівень запасів.

Хоча деякі негативні моменти мають місце: достатньо високий рівень дебіторської заборгованості (42%), що може бути наслідком характеру господарської діяльності та відсутності дослідницьких робіт.

Додаток Л

№27 від “24”березня 2022 р.

м. Львів

АУДИТОРСЬКИЙ ВИСНОВОК
(звіт незалежного аудитора) ЩОДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ Товариства з обмеженою
відповідальністю «*****» за 2021 рік

1. Адресат

Аудиторський висновок (звіт незалежного аудитора) щодо фінансової звітності призначається для власників цінних паперів та керівництва Товариства з обмеженою відповідальністю «Львівські солодощі», щодо перевірки правильності і достовірності відображення основних засобів у бухгалтерському обліку.

2. Вступний параграф**2.1. Основні відомості про емітента**

2.1.1. Повна назва: Товариства з обмеженою відповідальністю «*****». Скорочена назва: ТОВ «*****».

2.1.2. Код ЄДРПОУ: 34552341 .

2.1.3. Місцезнаходження: 81100, Львівська обл., Пустомитівський район, місто Пустомити, вулиця Глинська, будинок 56..

2.1.4. Відомості про державну реєстрацію: Підприємство зареєстроване виконавчим комітетом Пустомитівської міської ради Львівської області “28”квітня 1998 року, № запису про включення відомостей про юридичну особу до ЄДР 1 307 120 0000 000127.

2.1.5. Основні види діяльності:

- Виробництво сухарів, печива, пирогів і тістечок тривалого зберігання (основний)
- Оптова торгівля шоколадними та кондитерськими виробами
- Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах з перевагою продовольчого асортименту

2.1.6. Банківські реквізити підприємства: розрахунковий рахунок №26003210475 в АТ «Райффайзен Банк Аваль» м. Київ МФО 380805.

2.2. Опис обсягу аудиторської перевірки та опис важливих аспектів облікової політики

Аудитом проводилась перевірка фінансових звітів Товариства з обмеженою відповідальністю «*****» станом на 31.12.2021 року, які складають повний комплект фінансової звітності:

- Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2021 року (форма №1);
- Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2021 рік (форма №2);
- Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) за 2021 рік (форма №3);
- Звіт про власний капітал за 2021 рік (форма №4);
- Примітки, що містять стисле викладення значної облікової політики та іншу пояснювальну інформацію.

Аудиторська перевірка проведена відповідно до:

- Закону України “Про аудиторську діяльність” № 3125-ХІІ від 22.04.1993 р. зі змінами та доповненнями;
- Міжнародних стандартів контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг (надалі МСА) Міжнародної федерації бухгалтерів, прийнятих Аудиторською

палатою України (протокол засідання №229/7 від 31.03.2011 р.) в якості Національних стандартів аудиту в тому числі у відповідності із МСА № 700 «Формулювання думки та надання звіту щодо фінансової звітності», МСА 705 «Модифікація думки у звіті незалежного аудитора», МСА 706 «Пояснювальні параграфи та параграфи з інших питань у звіті незалежного аудитора».

- Вимог до аудиторського висновку при розкритті інформації емітентами цінних паперів (крім емітентів облігацій місцевої позики) затверджено рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку №1360 від 29.09.2011 р., зареєстровано в Міністерстві юстиції України 28.11.2011 року за № 1358/20096;

Нами були виконані процедури аудиту згідно вимог МСА 500 «Аудиторські докази», що відповідають меті отримання достатніх і прийнятних аудиторських доказів. У процесі виконання аудиторських процедур ми звернули увагу на доречність та достовірність інформації, що використовується нами як аудиторські докази. Аудиторські докази необхідні нам для обґрунтування аудиторської думки та звіту. За своїм характером докази є сукупними і отримані нами в основному за допомогою аудиторських процедур, які виконувались в процесі аудиту

У своїй роботі аудитор використовував принцип вибіркової перевірки. Під час перевірки до уваги бралися тільки суттєві викривлення. Планування і проведення аудиту було спрямоване на одержання розумних підтверджень щодо відсутності у фінансовій звітності суттєвих помилок. Дослідження здійснювалось шляхом тестування доказів на обґрунтування сум та інформації, розкритих у фінансовій звітності. Також було здійснено оцінку відповідності застосованих принципів обліку нормативним вимогам, щодо організації бухгалтерського обліку і звітності в Україні, чинних протягом періоду перевірки.

Вибір процедур залежить від судження аудитора, включаючи оцінку ризиків суттєвих викривлень фінансової звітності внаслідок шахрайства або помилки. Виконуючи оцінку цих ризиків, аудитор розглядав заходи внутрішнього контролю, що стосуються складання та достовірного подання суб'єктом господарювання фінансової звітності, з метою розробки аудиторських процедур, які відповідають обставинам, а не з метою висловлення думки щодо ефективності внутрішнього контролю суб'єкта господарювання. Аудит включав також оцінку відповідності облікових політик, прийнятність облікових оцінок, виконаних управлінським персоналом, та загального подання фінансової звітності.

Фінансова звітність ТОВАРИСТВА підготовлена згідно з вимогами МСФЗ . Згідно наказу про облікову політику «Публічного акціонерного товариства «Новоград-Волинський хлібозавод»» наведена вимога, що облікова політика повинна застосовуватися так, щоб фінансова звітність повністю відповідала вимогам Закону і кожному конкретному МСФЗ і П(С)БО. При існуванні суперечностей у вимогах до ведення обліку і розкриття інформації у фінансовій звітності між МСФЗ і П(С)БО пріоритет віддається МСФЗ.

Фінансова звітність на підприємстві для цілей, передбачених законодавством України, складається у форматі, затвердженому національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, для інших цілей складається у форматі, передбаченому МСФЗ.

Принципи та методи відображення господарських операцій визначаються Підприємством самостійно та висвітлені в наказі « Про облікову політику підприємства» за 2020 рік.

Прийнята облікова політика в звітному періоді являється незмінною. Облікова політика підприємства у суттєвих аспектах базується на чинному законодавстві України, основних принципах стандартів бухгалтерського обліку та рішення керівництва. Ведення бухгалтерського обліку здійснюється підприємством за П(С)БО з подальшою трансформацією облікових записів до вимог МСФЗ . Інвентаризація майна та зобов'язань проводиться щорічно, перед датою річного балансу (крім інших випадків проведення інвентаризації згідно діючого законодавства та обставин. Прийнятою обліковою політикою Товариства з обмеженою відповідальністю «Львівські солодощі» встановлені такі методи обліку та принципи оцінки активів та зобов'язань:

Основні засоби:

Підприємство для складання фінансової звітності використовує підхід для обліку основних засобів який відображений в МСБО 16.

Об'єкт основних засобів, який відповідає критеріям визнання активу (термін служби більше 365 днів), оцінюється за його справедливою вартістю

Справедливою вартістю об'єктів основних засобів вважається історична вартість. Історичну вартість вважати за доцільну собівартість на дату переходу на МСФЗ.

Мінімальна вартісна межа для віднесення об'єктів до складу основних засобів 2500,00 грн.

Значення ліквідної вартості основних засобів та нематеріальних активів дорівнює 0,00 грн.

Метод нарахування амортизації основних засобів – прямолінійний, за нормами виходячи із встановленого терміну корисного використання для кожного з об'єктів.

При продажу об'єктів основних засобів, переводити такі об'єкти у запаси за їх балансовою вартістю. Кошти від продажу таких активів визначаються як дохід відповідно МСБО 18 «Дохід»

Нематеріальні активи:

Підприємство для складання фінансової звітності використовує підхід для обліку нематеріальних активів який відображений в МСБО 38.

Нематеріальний актив слід визнавати, якщо і тільки якщо: є ймовірність того, що майбутні економічні вигоди, які відносяться до активу будуть надходити та собівартість активу можна достовірно оцінити.

Нематеріальні активи первісно оцінюються за собівартістю.

Строк корисної експлуатації нематеріальних активів визначається управлінським персоналом. Метод нарахування амортизації нематеріальних активів – прямолінійний.

За нормами виходячи із встановленого терміну корисного використання для кожного з об'єктів, амортизацію слід починати нараховувати, коли цей актив стає придатним до використання, а припиняти на одну з двох дат, яка відбувається раніше: на дату, з якої актив класифікується як утримуваний для продажу, або на дату, з якої припиняється визнання цього активу.

Знецінення активів:

Корисність активів зменшується, коли балансова вартість активів перевищує суму їх очікуваних відшкодувань.

Оцінюючи наявність ознак того, що корисність активу може зменшитись, підприємство бере до уваги такі показники (зовнішніх та внутрішніх) джерел інформації:

а) протягом періоду ринкова вартість активу зменшилась значно більше, ніж могла б зменшитись, за очікуванням, унаслідок плину часу або звичайного використання;

б) протягом періоду відбулись зміни зі значним негативним впливом або вони відбудуться найближчим часом у технологічному, ринковому, економічному або правовому оточенні;

г) є свідчення старіння або фізичного пошкодження активу.

Резерв знецінення запасів не створювати.

Збиток від зменшення корисності слід визнавати в прибутках чи збитках.

Запаси:

Облік і відображення в фінансовій звітності запасів відповідає МСБО 2 Запаси обліковуються по групах:

- **виробничі запаси;**
- **незавершене виробництво;**
- **готова продукція;**
- **товари.**

Собівартість придбаних у третіх осіб запасів складається із вартості придбаних запасів та інших витрат, пов'язаних з їх придбанням.

Собівартість незавершеного виробництва і готової продукції складається з прямих матеріальних витрат, прямих витрат на оплату праці, інших прямих витрат і розподілених загальновиробничих витрат.

Незавершене виробництво і готова продукція відображаються у фінансовій звітності по фактичній собівартості.

Дебіторська заборгованість:

Облік і призначення дебіторської заборгованості на Підприємстві відповідає МСБО 39. Цей стандарт застосовується до контрактів що стосуються придбання чи продажу не фінансових статей.

Дебіторська заборгованість обліковується за амортизованою собівартістю

Резерв під знецінення дебіторської заборгованості розраховувати на індивідуальній основі.

Визнання доходів та витрат:

Доходи Підприємства визнаються на основі принципу нарахування, коли є ймовірність того, що у випадку операції відбудеться збільшення економічних вигод, а сума доходу може бути достовірно визначена.

Дохід від реалізації товарів (робіт, послуг) визнається тоді, коли фактично відбувся перехід від продавця до покупця значних ризиків, переваг і контроль над активами і дохід відповідає всім критеріям визнання у відповідності МСБО 18.

Особливих умов визнання доходу від реалізації у відповідності до політики Підприємства не передбачено.

Пов'язані особи:

У відповідності з визначенням пов'язаних осіб, які приводяться у МСБО 24, пов'язаними особами на підприємстві є:

а) фізична особа або близький родич такої особи, або суб'єкт господарювання зв'язаний з підприємством, якщо така особа контролює підприємство, має в статутному капіталі не менше 10% акцій підприємства, та має суттєвий вплив на підприємство;

б) є членом провідного управлінського персоналу підприємства, або материнського підприємства.

в) близькі родичі фізичної особи – члени родини, які, за очікуванням, можуть впливати на таку особу, або перебувати під впливом при здійсненні операцій з підприємством.

В розрахунках з пов'язаними особами застосовуються звичайні ціни, як для всіх споживачів

2.3. Відповідальність управлінського персоналу за фінансову звітність

Управлінський персонал несе відповідальність за складання і достовірне подання цієї фінансової звітності відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності та такий внутрішній контроль, який управлінський персонал визнає потрібним для того, щоб забезпечити складання фінансової звітності, що не містить суттєвих викривлень у наслідок шахрайства або помилки; виконання значних правочинів (10 і більше відсотків вартості активів) товариства за даними останньої річної фінансової звітності, стану корпоративного управління, у тому числі стану внутрішнього аудиту відповідно до Закону України «Про акціонерні товариства»; наявність суттєвих невідповідностей між фінансовою звітністю, що підлягає аудиту, та іншою інформацією, що розкривається емітентом цінних паперів та подається до Комісії разом з фінансовою звітністю; невідповідного використання управлінським персоналом припущення про безперервність діяльності товариства на основі проведеного фінансового аналізу діяльності емітента у відповідності з вимогами МСА №200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до міжнародних стандартів аудиту».

Відповідальність управлінського персоналу охоплює: розробку, впровадження та використання внутрішнього контролю стосовно підготовки та достовірного представлення фінансових звітів, які не містять суттєвих викривлень внаслідок шахрайства або помилки; вибір та застосування відповідних принципів бухгалтерського обліку, облікової політики, а також облікових оцінок, які відповідають обставинам.

Підготовка фінансової звітності вимагає від керівництва розрахунків та припущень, що впливають на суми активів та зобов'язань, відображених у фінансовій звітності, а також на суми доходів та витрат, що відображаються у фінансових звітах протягом звітного періоду.

2.4. Відповідальність аудитора

Відповідальністю аудитора є висловлення думки щодо цієї фінансової звітності на основі результатів проведеного аудиту. Аудитор здійснив аудиторську перевірку відповідно до Міжнародних стандартів аудиту. Ці стандарти вимагають від нас дотримання відповідних етичних вимог, а також планування й виконання аудиту для отримання достатньої впевненості, що фінансова звітність не містить суттєвих викривлень.

У зв'язку з тим, що за умовами договору не було передбачено проведення заглибленого аналізу якості ведення податкового обліку, аудитор не виключають, що подальшою податковою перевіркою можуть бути виявлені викривлення. Аудит передбачає виконання аудиторських процедур для отримання аудиторських доказів щодо сум та їх розкриття у фінансовій звітності. Вибір процедур залежав від судження аудитора та включав оцінку ризиків суттєвих викривлень фінансової звітності внаслідок шахрайства або помилки. Виконуючи оцінку цих ризиків, аудитор розглянув заходи внутрішнього контролю, що стосуються складання та достовірного подання суб'єктом господарювання фінансової звітності з метою розробки аудиторських процедур, які відповідають обставинам, а не з метою висловлення думки щодо ефективності внутрішнього контролю суб'єкта господарювання.

Аудит включав також оцінку відповідності використання облікової політики, прийнятності облікових оцінок, зроблених управлінським персоналом та загального подання фінансової звітності.

Аудиторські докази, отримані аудитором, є достатніми і прийнятними для формулювання підстави для висловлення модифікованої аудиторської думки.

Аудитор не несе відповідальності за достовірність фінансової звітності після дати підписання аудиторського висновку. Після цього підписання і до офіційного оприлюднення фінансової звітності підприємства, відповідальність за інформування про подальші події, які впливають на достовірність звітності, повністю лежить на керівництві акціонерного товариства.

2.5. Аудиторська думка

2.5.1 Підстава для висловлення умовно - позитивної думки

Складання аудиторського висновку щодо повного комплексу фінансової звітності регламентується МСА №700 «Формулювання думки та надання звіту щодо фінансової звітності» та МСА № 705 «Модифікації думки у звіті незалежного аудитора».

У зв'язку з наявністю підстав для висловлення модифікованої думки даний аудиторський висновок складено відповідно до МСА № 705 «Модифікації думки у звіті незалежного аудитора». Підстави для висловлення умовно-позитивної думки:

- 1) Аудитор не приймав участі в спостереженні за інвентаризацією наявних активів та зобов'язань, оскільки був призначений після дати її проведення. Однак, на підприємстві цю процедуру виконувала інвентаризаційна комісія, якій висловлено довіру, згідно МСА. Аудитором були виконані процедури, які обґрунтовують думку, що активи та зобов'язання наявні; 2
- 2) Незгода з управлінським персоналом стосовно прийнятності обраної облікової політики: ми не змогли отримати достатні та належні аудиторські докази, щодо достовірності відображення балансової вартості основних засобів, оскільки облікові записи підприємства свідчать про те, що фінансова звітність не містить даних про результати переоцінки (визначення справедливої вартості) основних засобів на дату першого застосування МСФЗ, на початок звітного періоду 01.01.2020 р.) та на звітну дату (31.12.2020р.). У фінансовій звітності на зазначені звітні дати основні засоби відображені за історичною вартістю за вирахуванням накопиченого зносу. Відповідно ми не мали змоги визначити, чи була потреба у коригуванні зазначених сум. На підставі отриманих аудиторських доказів для обґрунтування думки, ми дійшли висновку, що наявні

викривлення є суттєвими, проте не являються всеохоплюючим для фінансової звітності Підприємства.

- 3) Товариство не розраховувало відстрочені податкові активи (зобов'язання) згідно з МСБО 12 «Податок на прибуток»;
- 4) Визнання і оцінка реальності дебіторської заборгованості, на думку аудиторів, в цілому відповідає МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка», за винятком не створення резерву сумнівних боргів;

На нашу думку, за винятком зазначених вище зауважень, повний комплект фінансової звітності надає достовірну та справедливу інформацію про фінансовий стан підприємства станом на 31.12.2020 року, його фінансові результати і рух грошових коштів за рік, що закінчився на зазначену дату. Концептуальна основа фінансової звітності, використана для підготовки фінансових звітів визначається Міжнародними стандартами фінансової звітності. Внутрішня облікова політика підприємства, яка відображає принципи та методи бухгалтерського обліку та звітності, за якими складається фінансова звітність, відповідає вимогам МСФЗ, а також статті 40 Закону України «Про цінні папери».

В ході перевірки аудитори не отримали свідчень щодо існування загрози безперервності діяльності Товариства.

Висновок в частині формування фінансової звітності носить умовно-позитивний характер, згідно нормам аудиту (МСА № 705 “ Модифікація думки у звіті незалежного аудитора ”).

Всі ці зауваження та відхилення в цілому не спотворюють фінансовий стан підприємства.

2.6. Інша допоміжна інформація, щодо якої аудитор висловлює думку.

2.6.1 Відповідність вартості чистих активів вимогам чинного законодавства

Розрахунок вартості чистих активів Публічного акціонерного товариства «Новоград-Волинський хлібозавод» проводиться аудитом на підставі Рішення Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку № 485 від 17.11.2004 р. “Про схвалення Методичних рекомендацій щодо визначення вартості чистих активів акціонерних товариств”.

Під вартістю чистих активів акціонерного товариства розуміється величина, яка визначається шляхом вирахуванням із суми активів, прийнятих до розрахунку, суми його зобов'язань, прийнятих до розрахунку.

Розрахункова вартість чистих активів на кінець звітного періоду становить 7301 тис. грн..

Аудитом встановлено, що по закінченню звітного 2020 фінансового року вартість чистих активів акціонерного товариства (активи товариства за мінусом його зобов'язань) виявляється не меншою від статутного капіталу, що є дуже важливим згідно з вимогами п. 3 ст. 155 Цивільного Кодексу України за змінами та доповненнями.

2.6.2. Думка аудитора щодо суттєвих невідповідностей між фінансовою звітністю, що підлягає аудиту, та іншою інформацією, що розкривається емітентом цінних паперів та подається до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку

Під час виконання завдання аудитор здійснив аудиторські процедури щодо виявлення наявних суттєвих невідповідностей між фінансовою звітністю, що підлягала аудиту, та іншою інформацією, що розкривається емітентом у відповідності з МСА 720 «Відповідальність аудитора щодо іншої інформації в документах, що містять перевірену аудитором фінансову звітність», проведена перевірка розділу звіту щодо корпоративного управління на наявність та достовірність інформації у звіті.

На підставі наданих до аудиторської перевірки документів, ми можемо зробити висновок, що інформація про події, які відбулися протягом звітного року можуть вплинути на фінансово - господарський стан емітента та призвести до зміни вартості його цінних паперів і визначаються частиною першої статті 41 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» своєчасно

оприлюднюється Товариством та надається користувачам звітності.

Аудитором отримано достатню впевненість у відсутності суттєвих невідповідностей між фінансовою звітністю, що підлягає аудиту, та іншою інформацією, що розкривається товариством та подається до НКЦПФР разом з фінансовою звітністю (МСА720 «Відповідальність аудитора щодо іншої інформації в документах що містять перевірену аудитором фінансову звітність»)

2.6.3. Виконання значних правочинів

Згідно статті 70, Закону України “Про акціонерні товариства” № 514-VI від 17.09.2008 р. із змінами та доповненнями значним правочином є рішення про вчинення значного правочину, якщо ринкова вартість майна або послуг, що є його предметом, становить від 10 до 25 відсотків вартості активів за даними останньої річної фінансової звітності акціонерного товариства, яке приймається наглядовою радою, або загальними зборами.

На підставі наданих до аудиторської перевірки документів щодо виконання значних правочинів ми можемо зробити висновок, що протягом 2020 року Товариство не уклало жодного значного правочину та станом на 31.12.2020 року товариство не має невиконаних значних правочинів.

2.6.4. Відповідність стану корпоративного управління, у тому числі стану внутрішнього аудиту вимогам законодавства

Формування складу органів управління Товариства з обмеженою відповідальністю «Львівські солодощі» здійснюється відповідно до Статуту Товариства.

Протягом 2021 року в Товаристві функціонували наступні органи управління:

- Загальні збори акціонерів;
- Наглядова рада;
- Генеральний директор;
- Ревізійна комісія.

Кількісний склад сформованих органів управління та їх функціонування відповідає вимогам Статуту Товариства.

Щорічні загальні збори акціонерів проводились в термін, визначений Законом України «Про акціонерні товариства», а саме до 30 квітня. Останні загальні збори акціонерів проводились 24 березня 2022 року

Отже, за результатами виконаних процедур перевірки стану управління відповідно до Закону України «Про акціонерні товариства» можна зробити висновок, що прийнята та функціонуюча система управління у товаристві в цілому відповідає вимогам Законом України «Про акціонерні товариства» та вимогам Статуту.

Склад органів управління та результати їх функціонування, наведені у річному звіті «Інформація про стан корпоративного управління» повно та достовірно.

На підставі наданих до аудиторської перевірки документів, ми можемо зробити висновок, що інформація про події, які відбулися протягом звітного року та можуть вплинути на фінансово-господарський стан емітента та призвести до зміни вартості його цінних паперів і визначається частиною першою статті 41 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» своєчасно оприлюднюється товариством та надається користувачам звітності..

Згідно статті 76 Закону України “Про акціонерні товариства” № 514-VI від 17.09.2008 р. із змінами та доповненнями, спеціальна перевірка фінансово-господарської діяльності товариства проводиться ревізійною комісією (ревізором), звіт про роботу ревізійної комісії затверджувався загальними зборами акціонерів Товариства, які проходили 26 березня 2020 року.

Розглянувши стан внутрішнього контролю Товариства з обмеженою відповідальністю «Львівські солодощі», ми вважаємо за необхідне зазначити наступне:

- система внутрішнього контролю спрямована на упередження, виявлення і виправлення

суттєвих помилок, забезпечення захисту і збереження активів, повноти і точності облікової документації та включає адміністративний та бухгалтерський контроль;

- бухгалтерський контроль забезпечує збереження активів Товариства, достовірність звітності та включає попередній, первинний (поточний) і подальший контроль;

- керівництво Товариства в повній мірі розуміє перспективу розвитку внутрішнього аудиту та його значимість і важливість.

Оцінюючи вищенаведене, нами зроблено висновок щодо адекватності процедур внутрішнього контролю у Товаристві діючу на підприємстві систему внутрішнього контролю можна вважати задовільною.

2.6.5. Ідентифікація та оцінка ризиків суттєвого викривлення фінансової звітності внаслідок шахрайства

Керуючись принципом професійного скептицизму та відповідно до МСА 240 «Відповідальність аудитора, що стосується шахрайства, при аудиті фінансової звітності», ми провели процедури необхідні для отримання інформації, яка використовується під час ідентифікації ризиків суттєвого викривлення внаслідок шахрайства.

Під час виконання процедур оцінки ризиків і пов'язаної з ними діяльності для отримання розуміння суб'єкта господарювання та його середовища, включаючи його внутрішній контроль, як цього вимагає МСА 315 «Ідентифікація та оцінка ризиків суттєвих викривлень через розуміння суб'єкта господарювання і його середовища», аудитор виконав процедури необхідні для отримання інформації, яка використовуватиметься під час ідентифікації ризиків суттєвого викривлення внаслідок шахрайства. Аудитором були подані запити до управлінського персоналу та інших працівників суб'єкта господарювання, які на думку аудитора, можуть мати інформацію, яка, ймовірно, може допомогти при ідентифікації ризиків суттєвого викривлення внаслідок шахрайства або помилки. Аудитором були проведені аналітичні процедури. Аудитором були виконані спостереження та перевірка. Аудитор отримав розуміння, зовнішніх чинників, діяльності суб'єкта господарювання, структуру його власності та корпоративного управління, структуру та спосіб фінансування, облікову політику, цілі та стратегії і пов'язані з ними бізнес-ризиків, оцінки та огляди фінансових результатів.

На нашу думку, ми отримали достатню впевненість в тому, що фінансові звіти Товариства з обмеженою відповідальністю «Львівські солодоці» в цілому не містять суттєвих викривлень внаслідок шахрайства або помилок.

2.6.6. Розкриття інформації про формування статутного капіталу товариства, сплати акціонерами товариства статутного фонду (капіталу);

Статутний фонд товариства формувався в процесі здійснення статутних внесків до статуту усіх учасників товариства, та становить сімсот сімдесят чотири тисячі дев'ятсот п'ятдесят вісім гривень

Розмір статутного фонду на дату балансу (31.12.2021 р.):

- заявлений –774958,00 грн.

- сплачений –774958,00 грн., що відповідає Статуту Товариства.

3. Основні відомості про аудиторську фірму

3.1. Повне найменування юридичної особи відповідно до установчих документів: Товариство з обмеженою відповідальністю «Аудиторська фірма «Перфект аудит». Код ЄДРПОУ 31133478.

3.2. Свідоцтво про внесення до Реєстру аудиторських фірм та аудиторів видане Аудиторською палатою України за № 2429, рішення АПУ № 98 від 26 січня 2001 року, дія Свідоцтва продовжена за рішенням АПУ № 224/3 від 23 грудня 2016 року по 23 грудня 2021 року.

3.3. Виписка з єдиного державного реєстру юридичних та фізичних осіб-підприємців видана 01.11.2012 року, Серія ААВ, № 083546. Дата та номер запису в Єдиному Державному реєстрі: 04.09.2000, № 1 305 120 0000 000604.

3.4. Свідоцтво про відповідність системи контролю якості, видане за Рішенням АПУ від 31.01.2013 №264/4

3.5. Товариство з обмеженою відповідальністю «Аудиторська фірма «Перфект аудит» включене до Переліку аудиторських фірм, які відповідають критеріям для проведення обов'язкового аудиту на підставі рішення Аудиторської палати України від 30.01.2014 року, № 288/3

3.6. Місцезнаходження: 10009, Україна, м. Львів, вул. Лук'яненко, 5.

3.7. Телефон: (0230) 48-25-69, 48-28-36.

4. Основні відомості про умови договору про проведення аудиту

4.1. Договір про проведення аудиту №5/01-14 від "03" лютого 2022 року.

4.2. Аудит розпочато "01" березня 2022 року і закінчено "15" березня 2022 року.

Директор ТОВ «Аудиторська фірма
«Перфект аудит»

Дяків Володимир Іванович

(Сертифікат аудитора серії № АВ 094355
чинний до 30 листопада 2023 року)

“24” березня 2022 р.